

Chịu trách nhiệm xuất bản
PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

Hội đồng biên tập

PGS.TS Vũ Hải Quân
(Chủ tịch)

ThS Nguyễn Văn Hà
(Thường trực)

ThS Dương Thị Kim Anh
TS Nguyễn Anh Tuấn
TS Phạm Tấn Hạ

PGS.TS Lê Vũ Nam

PGS.TS Trần Cao Vinh

PGS.TS Nguyễn Danh Thảo
Ông Trần Tuấn Phương

Tổng biên tập

Nguyễn Văn Hà

Thư ký tòa soạn

Đoàn Thị Minh Châu

Trị sự

Phạm Hữu Nghĩa

Trình bày

Đặng Đức Lợi

Thư Tòa soạn

Bạn đọc thân mến,

Năm 2020, ĐHQG-HCM tròn 25 tuổi.

Trong hành trình một phần tư thế kỷ, dù đôi mặt với không ít thăng trầm và thách thức, ĐHQG-HCM vẫn kiên trì với triết lý, mục tiêu của mình, từng bước chắc chắn tạo nên những thành tựu nổi bật trong tổ chức mô hình, đổi mới giáo dục - đào tạo, nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ, phục vụ cộng đồng. Theo đó, hình ảnh và giá trị của ĐHQG-HCM dần được khẳng định trong hệ thống giáo dục Việt Nam và trong các bảng xếp hạng đại học uy tín của khu vực và thế giới. Có thể nói, sau 25 năm miệt mài phấn đấu, ĐHQG-HCM đã chứng minh sự hiện tồn thiết yếu của mình một cách chính đáng và thuyết phục.

Dĩ nhiên, với trách nhiệm, lý tưởng và tiềm lực của một đại học đa ngành, đa lĩnh vực, ĐHQG-HCM chưa thể hài lòng về những gì đang có, dù nó rất trân quý, tự hào. Trong ngắn hạn, có lẽ ĐHQG-HCM phải vươn đến những mẫu hình đại học tiên tiến trong khu vực như Đại học Quốc gia Singapore, Đại học Quốc gia Seoul, Đại học Bắc Kinh, Đại học Tokyo. Trong dài hạn, ĐHQG-HCM hẳn phải nung nấu khát vọng đào tạo nên những nhà khoa học, những chính khách, những doanh nhân lẫy lừng như các đại học Harvard, Cambridge, Oxford...

Theo Giáo sư Drew G. Faust - Hiệu trưởng Đại học Harvard, sự phát triển của đại học thường ở trong "nghịch lý": Một mặt, đại học phải theo đuổi và giải quyết những bài toán của đời sống hiện tại, những vấn đề cấp thiết của quốc gia và nhân loại; mặt khác, cam kết của đại học là vô thời hạn, thành tựu không tiên đoán được, không đo lường được, không phải chỉ là kết quả thực tiễn trong vòng mười lăm năm trước mắt. Nỗ lực vĩnh cửu của đại học là để "định nghĩa cái gì đã làm chúng ta là người qua bao nhiêu thế kỷ", cái gì giúp chúng ta "hiểu chúng ta là ai, từ đâu đến, đi về đâu và tại sao". Giá trị của đại học đích thực là giúp con người tự chủ và vun đắp văn hóa con người bằng sự thông tuệ của khoa học.

Người trẻ luôn có hoài bão lớn. ĐHQG-HCM là một đại học trẻ có tầm nhìn xa.

Chào Xuân Canh Tý đang về, kính chúc bạn đọc hạnh phúc, an khang ■

Mục lục

TIÊU ĐIỂM - SỰ KIỆN

- * Thông điệp của Giám đốc ĐHQG-HCM; **6**
- * ĐHQG-HCM: 25 năm phát triển toàn diện; **9**
- * Đổi mới giáo dục đại học: lực đẩy và cấu trúc; **13**
- * 95% sinh viên Khoa Y ĐHQG-HCM có việc làm sau 6 tháng tốt nghiệp; **15**
- * Ba thách thức lớn của thế giới trong năm 2020; **18**

9

6

44

KHOA HỌC - GIÁO DỤC

- * John Goodenough - vị giáo sư "già nhất" lịch sử Nobel; **21**
- * 9 sự kiện khoa học công nghệ nổi bật năm 2019; **23**
- * Văn hóa Hán hay văn hóa chữ Hán?; **27**
- * Điện dã đầu xuân trên đất khách: theo dấu người xưa; **30**
- * Chế tạo máy bay cho nông nghiệp; **35**
- * Học sinh nên làm quen với xác suất thống kê từ tiểu học; **37**
- * Cùng nông dân học làm... CEO; **40**
- * Từ ngữ "Hán-Việt Việt tạo": Tiếp thu song hành sáng tạo; **42**
- * Ngày xuân đọc Kiều; **44**

VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT

- * Một năm sách Việt ngữ: Cửa tin gọi một chút này làm ghi; **46**
- * Phim Việt né... Tết; **50**
- * Hình ảnh chuột trong văn hóa châu Á; **53**
- * Olga Tokarczuk và cảm hứng không ranh giới; **56**
- * Nghe Sài Gòn vọng bước cải lương; **58**
- * Ăn sáng ở Sài Gòn; **61**
- * Trên bến, dưới thuyền; **64**
- * Một thoáng mùa xuân; **66**

53

NHỊP SỐNG TRẺ

66

- * 10 sự kiện được giới trẻ quan tâm trong năm 2019; **68**
- * Tiếp bước trăm năm: Đưa cải lương đến gần giới trẻ; **72**
- * Nhũng dự án vì sức khỏe cộng đồng; **75**
- * Muốn có kết quả như thế nào thì hãy nỗ lực như thế ấy; **77**
- * Đi đến cùng với điều mình lựa chọn; **79**
- * Sinh viên nên đi làm thêm để hoàn thiện kỹ năng; **81**
- * Từ *The Colosseum* đến Quán quân *TrườngTeen 2019*; **82**
- * Âm áp chuyến xe đoàn viên "0 đồng"; **84**
- * Ăn Tết xa nhà; **86**
- * Sinh viên nước ngoài đón Tết Việt; **88**
- * Đón Tết ở vùng cao; **90**
- * Lớp học tình thương ở xóm Lò Gạch; **94**
- * Truyện ngắn: *Gió chuồng*; **97**

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

THÔNG ĐIỆP CỦA GIÁM ĐỐC ĐHQG-HCM

Năm 2019, ĐHQG-HCM có những bước tiến rất đáng tự hào: Lần đầu tiên ĐHQG-HCM đứng trong Top 1001+ bảng xếp hạng THE 2020; tiếp tục duy trì vị trí Top 701-750 bảng xếp hạng QS World 2020; Top 301-500 bảng xếp hạng QS GER 2020 các đại học đạt tỷ lệ sinh viên tốt nghiệp có việc làm tốt nhất thế giới; đứng thứ 143 trong bảng xếp hạng QS Asia 2020.

ĐHQG-HCM có 8 chương trình đạt tiêu chuẩn AUN-QA, 2 chương trình đạt chuẩn ABET, giữ vững vị trí dẫn đầu cả nước về số lượng chương trình đạt chuẩn khu vực và quốc tế với 66 chương trình (chiếm gần 50% số lượng của cả nước) gồm 4 chương trình đạt chuẩn ABET, 53 chương trình đạt chuẩn AUN-QA và 9 chương trình đạt chuẩn quốc tế khác như ICT, FIBAA, ACBSP.

Có thể nói, những nỗ lực ĐHQG-HCM dày công vun đắp gần 25 năm qua đã được ghi nhận và khẳng định mạnh mẽ.

2019: TIẾP TỤC GIỮ VỮNG VAI TRÒ NÒNG CỐT

Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Giáo dục Đại học được ban hành năm 2018 và có hiệu lực thi hành kể từ 1/7/2019, đánh dấu sự thay đổi mang tầm chiến lược, tạo hành lang pháp lý thuận lợi và tiền bối cho hệ thống trường đại học cả nước hội nhập, phát triển.

Trong bối cảnh đó, ĐHQG-HCM đã nỗ lực vượt qua nhiều thách thức, tận dụng những điều kiện thuận lợi trong nước và quốc

tế để tiếp tục khẳng định vai trò, vị thế của mình: Tiên phong đổi mới trong quản lý theo mô hình quản trị đại học tiên tiến; nâng cao chất lượng đào tạo theo hướng hiện đại và hội nhập; gắn kết chặt chẽ giữa đào tạo và nghiên cứu khoa học; xây dựng chính sách liên quan đến ngành và thực hiện các nhiệm vụ quốc gia, đóng góp cho sự phát triển đất nước.

ĐHQG-HCM có thêm thành viên mới là Trường ĐH An Giang, vừa mở rộng quy mô phát triển vừa làm phong phú thêm lĩnh vực đào tạo của ĐHQG-HCM với hai ngành mới: nông nghiệp và sư phạm.

Trong năm 2019, ĐHQG-HCM tiếp tục triển khai các đề án phục vụ mục tiêu đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, góp phần phát triển giáo dục Việt Nam. Tiêu biểu như Đề án Chương trình đào tạo tài năng trình độ đại học giai đoạn 2018-2022, Đề án Phát triển chương trình giáo trình công tác giáo trình giai đoạn 2018-2022, Đề án Dạy và học ngoại ngữ trong hệ thống giáo dục quốc dân giai đoạn 2017-2025, Đề án AUN-ACTS, Đề án Mô hình giáo dục 4.0 trên nền tảng áp dụng CDIO

hiện đại tại ĐHQG-HCM giai đoạn 2018-2022. Bên cạnh đó, ĐHQG-HCM còn ban hành Quy định đào tạo song ngành trình độ đại học chính quy nhằm tăng cường thế mạnh liên ngành trong đào tạo tại các đơn vị thành viên, đa dạng hóa các hình thức đào tạo cho người học. Đặc biệt, ĐHQG-HCM áp dụng ngày càng rộng rãi hình thức giảng dạy theo E-Learning, góp phần nâng cao kỹ năng sử dụng công nghệ tăng cường hiệu quả đào tạo, thúc đẩy việc giảng dạy theo hướng tiếp cận lấy người học làm trung tâm cũng như tiết kiệm chi phí đào tạo.

Tên nguyên tắc đề cao tinh thần tự chủ, sáng tạo và sự góp sức của lực lượng nghiên cứu mạnh ở nhiều lĩnh vực khác nhau, ĐHQG-HCM đạt được những kết quả cao trong hoạt động khoa học công nghệ. Trong 10 tháng năm 2019, ĐHQG-HCM đã công bố hơn 2.500 bài báo khoa học trên các tạp chí trong và ngoài nước. Trong đó, số bài báo được đăng trên các tạp chí khoa học quốc tế uy tín là hơn 600 bài, tăng khoảng 32% so với năm 2018 (455 bài) và số bài báo thuộc danh mục SCI & SCIE là 437 bài, tăng khoảng 45% so với năm 2018 (298 bài). Nhiều thầy cô của ĐHQG-HCM được vinh danh tại các giải thưởng khoa học uy tín như Quả cầu vàng, L'Oréal - UNESCO. Đồng thời, ĐHQG-HCM cũng có những nhà khoa học xuất sắc đứng trong Top 100 nhà khoa học hàng đầu châu Á, Top 10 nhà khoa học Việt Nam có trích dẫn nhiều trên thế giới. Đó chính là một phần đóng góp của ĐHQG-HCM vào việc khẳng định tên tuổi, trí tuệ Việt Nam trong không gian học thuật toàn cầu.

Năm qua, ĐHQG-HCM tích cực thúc đẩy mạng lưới hợp tác địa phương, doanh nghiệp liên tục mở rộng và đi vào chiều sâu. Nhiều hoạt động xúc tiến quan hệ hợp tác lâu dài đang được triển khai giữa ĐHQG-HCM và địa phương (Thành phố Hồ Chí Minh, các tỉnh Đồng bằng sông Cửu Long, tỉnh Quảng Nam) như Chương trình Đồng Khởi khởi nghiệp và Phát triển doanh nghiệp cho tỉnh Bến Tre, Chương trình chống xói lở tại tỉnh Cà Mau. Song song đó, ĐHQG-HCM triển khai 65 dự án có nguồn tài trợ từ các tổ chức, đối tác quốc tế, tập trung vào hoạt động đổi mới, sáng tạo nâng cao năng lực đào tạo, nghiên cứu khoa học, góp phần phát triển vững mạnh ĐHQG-HCM nói riêng và cả nước nói chung.

Khu Đô thị đại học xanh, sạch và thông minh đang từng ngày được hoàn thiện, với hệ thống giao thông hoàn chỉnh cùng 29 tuyến đường được đặt tên. Nhà Văn hóa Sinh viên TP.HCM được khánh thành và đi vào hoạt động đã tạo thêm cho sinh viên ĐHQG-HCM không gian và môi trường thuận lợi để học tập, rèn luyện và phát triển kỹ năng.

Với chủ đề năm "Tự chủ đại học - Đổi mới và sáng tạo", ĐHQG-HCM từng bước chuyển đổi cơ chế hoạt động theo hướng tăng dần tính tự chủ cho các trường đại học; chủ động đề xuất thành lập các trường thuộc trường đại học; triển khai hiệu quả trung tâm xuất sắc; hệ sinh thái khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo tại Khu Công nghệ Phần mềm; thành lập các doanh nghiệp khoa học và công nghệ trong ĐHQG-HCM. Tất cả đã góp phần tạo nền tảng vững chắc để ĐHQG-HCM vững tiến, từng bước hội nhập nền giáo dục tiên tiến trong khu vực và trên thế giới.

Đạt được những thành tựu trên, ĐHQG-HCM đã nhận được sự quan tâm chỉ đạo của Đảng, Nhà nước, sự đầu tư của Chính phủ và hỗ trợ của địa phương, đặc biệt là TP.HCM và tỉnh Bình Dương.

2020: TIÊN PHONG - DẪN DẮT - NÂNG TẦM QUỐC TẾ

Thực hiện phát triển kinh tế xã hội, đẩy mạnh quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế đặt ra yêu

cầu các trường đại học phải tiếp tục xây dựng và hoàn thiện công tác quản lý điều hành, nâng cao năng lực quản trị đại học.

Trong bối cảnh Đảng và Nhà nước đang triển khai các chính sách, chương trình hành động và các nhiệm vụ trọng tâm cho nền giáo dục đại học mang tính đột phá, ĐHQG-HCM cũng đã xây dựng cho mình chiến lược, chương trình và kế hoạch hoạt động tương xứng với vai trò, vị trí và sứ mạng là một trong hai ĐHQG lớn nhất nước.

Năm 2020 là năm ĐHQG-HCM khép lại Kế hoạch Chiến lược giai đoạn 2016-2020. Đây cũng là năm ĐHQG-HCM tròn 25 tuổi, mang trong mình rất nhiều khát vọng, hoài bão vươn đến đỉnh cao tri thức nhân loại.

Nhằm thể hiện quyết tâm mạnh mẽ hướng đến tương lai, tiếp tục khẳng định vị thế của ĐHQG-HCM trong hệ thống giáo dục đại học Việt Nam và trên trường quốc tế; đồng thời truyền cảm hứng đến toàn thể cán bộ viên chức, giảng viên, sinh viên, ĐHQG-HCM chọn chủ đề năm 2020 là "Tiên phong - Dẫn dắt - Nâng tầm quốc tế" với các hoạt động trọng tâm:

Thứ nhất, tiếp tục nâng cao năng lực quản trị đại học, đẩy mạnh đổi mới cơ chế hoạt động của các trường đại học, tạo điều kiện để các trường đại học phát huy mạnh mẽ quyền tự chủ đại học; xây dựng thành công Kế hoạch Chiến lược ĐHQG-HCM giai đoạn 2021-2025, tầm nhìn 2030.

Thứ hai, tăng cường nâng cao chất lượng đào tạo, liên kết quốc tế, chương trình song bằng đại học, triển khai các chương trình đào tạo tích hợp đại học - thạc sĩ; phát triển hệ thống quản lý đào tạo bằng công nghệ thông tin trong toàn ĐHQG-HCM; nghiên cứu chiến lược để ĐHQG-HCM tham gia các bảng xếp hạng uy tín.

Thứ ba, đánh giá hiệu quả việc tập trung đầu tư các tổ chức khoa học và công nghệ trọng điểm, phát triển thêm các nhóm nghiên cứu mạnh có uy tín quốc tế; tăng cường công bố bài báo khoa học theo danh mục Scopus; chú trọng phát triển hoạt động khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo.

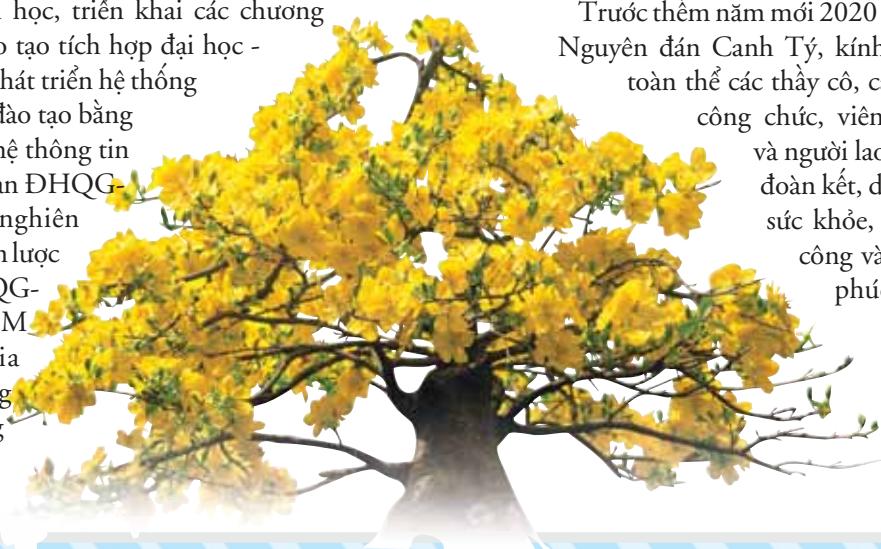
Thứ tư, xây dựng và phát triển Khu Đô thị đại học thông minh, đẩy mạnh công tác bồi thường, giải phóng mặt bằng; thí điểm trạm thông tin liên lạc và hệ thống cơ sở dữ liệu về quản lý tin học trong điều hành Khu Đô thị trước khi triển khai đại trà.

Thứ năm, tích cực tham gia và phát huy vai trò thành viên trong các tổ chức và mạng lưới hợp tác trong khu vực và quốc tế; gắn kết đại học và doanh nghiệp, nghiên cứu khoa học và đào tạo đáp ứng nhu cầu xã hội.

Thứ sáu, tiếp tục gia tăng và đa dạng hóa nguồn thu thông qua việc phát triển các chương trình liên kết quốc tế, chương trình chất lượng cao, chuyển giao công nghệ; tiếp tục tăng cường quảng bá, kêu gọi hợp tác đầu tư tại ĐHQG-HCM.

Năm 2019 đã khép lại với những dấu ấn quan trọng trên các mảng công tác. Năm 2020 đang đến gần với quyết tâm mạnh mẽ trong việc thực hiện sứ mệnh, nhiệm vụ quốc gia. Thay mặt lãnh đạo ĐHQG-HCM, tôi kêu gọi toàn thể các thầy cô, cán bộ, công chức, viên chức và người lao động đoàn kết, quyết tâm hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ, góp phần khẳng định vai trò nòng cốt, cánh chim đầu đàn dẫn dắt hệ thống giáo dục đại học Việt Nam.

Trước thềm năm mới 2020 và Tết Nguyên đán Canh Tý, kính chúc toàn thể các thầy cô, cán bộ, công chức, viên chức, và người lao động đoàn kết, dồi dào sức khỏe, thành công và hạnh phúc ■

Sinh viên Trường ĐH KHTN ĐHQG-HCM vui mừng trong ngày tốt nghiệp. *Ảnh: HCMUS*

ĐHQG-HCM: 25 NĂM PHÁT TRIỂN TOÀN DIỆN

Dẫn đầu cả nước về số lượng chương trình đào tạo được kiểm định quốc tế; liên tục cải thiện thứ hạng trong các bảng xếp hạng đại học quốc tế uy tín; đa dạng hóa hình thức chuyển giao công nghệ, phục vụ cộng đồng hiệu quả; chất lượng nghiên cứu, đào tạo được giới học thuật và nhà tuyển dụng đánh giá cao...

Đức Lộc

Dó là những giá trị nổi bật mà ĐHQG-HCM đạt được từng bước trong suốt 25 năm hình thành và phát triển.

Đạt nhiều chuẩn kiểm định quốc tế

ĐHQG-HCM tham gia kiểm định chất lượng giáo dục (KĐCLGD) rất sớm và thực hiện song song kiểm định cấp cơ sở giáo dục cùng kiểm định cấp chương trình đào tạo.

Tháng 5/2017, 4 trường thành viên ĐHQG-HCM, gồm Trường ĐH KHXH&NV, Trường ĐH Công nghệ Thông tin, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên, Trường ĐH Kinh tế - Luật được công nhận đạt chuẩn kiểm định chất lượng cấp cơ sở giáo dục của Bộ GD&ĐT. Tháng 3/2018, Trường ĐH An Giang cũng đạt chuẩn kiểm định này. Riêng Trường ĐH Quốc Tế và Trường ĐH Bách Khoa đạt hai chuẩn kiểm định chất lượng cấp cơ sở giáo dục: Trường ĐH Quốc Tế đạt chuẩn kiểm định của Bộ GD&ĐT và chuẩn AUN; Trường ĐH Bách Khoa đạt cùng lúc hai chuẩn kiểm định quốc tế là HCERES và AUN.

ĐHQG-HCM là một trong những hệ thống giáo dục hàng đầu tại Việt Nam. *Ảnh: Minh Châu*

ĐHQG-HCM hiện dẫn đầu cả nước với 66 chương trình đạt chuẩn khu vực và quốc tế (chiếm gần 50% số lượng của cả nước). Trong đó có 53 chương trình đạt chuẩn AUN-QA, 4 chương trình đạt chuẩn ABET, 7 chương trình đạt chuẩn CTI-ENAE, 1 chương trình đạt chuẩn ACBSP và 1 chương trình đạt chuẩn FIBBA.

Như vậy 7 trường thành viên ĐHQG-HCM đều đạt KĐCLGD cấp cơ sở theo tiêu chuẩn trong nước, khu vực và quốc tế.

Về cấp chương trình đào tạo, ĐHQG-HCM hiện dẫn đầu cả nước với 66 chương trình đạt chuẩn khu vực và quốc tế (chiếm gần 50% số lượng của cả nước). Trong đó có 53 chương

trình đạt chuẩn AUN-QA, 4 chương trình đạt chuẩn ABET, 7 chương trình đạt chuẩn CTI-ENAE, 1 chương trình đạt chuẩn ACBSP và 1 chương trình đạt chuẩn FIBBA.

Bên cạnh đó, ĐHQG-HCM còn tổ chức nhiều hội thảo chia sẻ kinh nghiệm cho các trường đại học về KĐCLGD. Trong đó, các chuyên gia thuộc ĐHQG-HCM phân tích rõ lợi ích, thách thức, các bước kiểm định, điểm tương đồng, khác biệt giữa các bộ tiêu chuẩn.

Theo PGS.TS Nguyễn Hội Nghĩa - nguyên Phó Giám đốc ĐHQG-HCM, công tác kiểm định chất lượng có vai trò rất quan trọng, giúp các đơn vị tự nhận ra điểm mạnh, điểm hạn chế để cải tiến liên lục. Ở ĐHQG-HCM, văn hóa chất lượng đã hình thành và lan tỏa trong toàn hệ thống.

Trong thời gian tới, theo TS Nguyễn Quốc Chính - Giám đốc Trung tâm Khảo thí và Đánh giá chất lượng đào tạo, ĐHQG-HCM sẽ tiếp tục kiện toàn hệ thống, kết nối và triển khai hiệu quả công tác đảm bảo chất lượng, đánh giá, kiểm định tại các trường thành viên. Cụ thể, năm 2020 Trường ĐH KHXH&NV sẽ tham gia đánh giá cấp cơ sở giáo dục theo tiêu chuẩn

Năm 2006, ĐHQG-HCM công bố 869 bài báo khoa học trên các tạp chí trong nước và quốc tế. Đến năm 2013, con số này tăng gấp 3 lần là 2.418 và tăng gấp 5 lần vào năm 2018.

AUN, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên đánh giá cấp cơ sở giáo dục theo tiêu chuẩn HCERES, 4 chương trình tham gia đánh giá AUN-QA. ĐHQG-HCM cũng khuyến khích các trường lên kế hoạch để đánh giá theo các bộ tiêu chuẩn khác trong nước và quốc tế như bộ tiêu chuẩn của Bộ GD&ĐT, bộ tiêu chuẩn ABET, AACSB, FIBBA...

Vào năm 2021, ĐHQG-HCM đăng cai tổ chức hội nghị AUN về đảm bảo chất lượng. Đây là lần đầu tiên hội nghị này được tổ chức tại Việt Nam, quy tụ các chuyên gia hàng đầu về công tác đảm bảo, kiểm định chất lượng nhằm nâng cao sự tin tưởng lẫn nhau về chất lượng đào tạo giữa các trường trong khu vực ASEAN cũng như các trường đại học đối tác trên thế giới.

TS Nguyễn Quốc Chính khẳng định: "Những kết quả này thể hiện sức mạnh hệ thống của ĐHQG-HCM khi triển khai toàn diện, hiệu quả các giải pháp nâng cao chất lượng, góp phần khẳng định hình ảnh và vị thế của ĐHQG-HCM trong hệ thống đại học cả nước".

Bứt phá trên bảng xếp hạng đại học quốc tế

Trong bối cảnh ngày càng có nhiều trường đại học trong nước và quốc tế đầu tư mạnh cho hoạt động xếp hạng và xây dựng đại học đẳng cấp quốc tế, ĐHQG-HCM chọn hướng tiếp cận các bảng xếp hạng phù hợp với định hướng trở thành đại học nghiên cứu. Nhờ đầu tư có chiều sâu cho mảng đào tạo, nghiên cứu khoa học và công bố quốc tế, ĐHQG-HCM dần khẳng định được vị trí của mình trên trường quốc tế.

Chính thức tham gia "sân chơi xếp hạng" từ năm 2017 với thứ hạng 147 trong bảng xếp hạng QS Asia, ĐHQG-HCM liên tục bứt phá trên bảng xếp hạng này cùng nhiều bảng xếp hạng đại học quốc tế có uy tín.

Ở bảng xếp hạng QS Asia, trong vòng 5 năm (2016-2020), ĐHQG-HCM tăng 3 lần và giảm 1 lần, nhảy lên được 58 bậc.

Đặc biệt, ĐHQG-HCM hiện đứng đầu tại Việt Nam ở hai tiêu chí quan trọng là Danh tiếng học thuật và Danh tiếng với nhà tuyển dụng. Hai tiêu chí này ĐHQG-HCM được xếp vào Top 100 đại học hàng đầu châu Á.

TS Nguyễn Quốc Chính đánh giá kết quả xếp hạng của ĐHQG-HCM trên QS Asia nhìn chung là ngày càng tăng: "Về vị thế, ĐHQG-HCM thuộc top 26% các đại học hàng đầu châu Á năm 2020 và giữ mức tăng đều từ năm 2016 đến nay (năm 2016 là top 40%). Đối sánh với mức trung bình của khu vực châu Á: tổng điểm của ĐHQG-HCM được cải thiện đáng kể trong 5 năm, từ -4,2% (2016) lên đến 18,1% (2020)".

Để nâng cao thứ hạng trong các bảng xếp hạng đại học quốc tế, bên cạnh việc đẩy mạnh công tác đảm bảo chất lượng, ĐHQG-HCM còn tập trung nguồn lực nâng cao số lượng và chất lượng các công bố quốc tế để đưa ĐHQG-HCM tiếp cận sâu rộng với cộng đồng học thuật trong khu vực và trên thế giới.

Đối sánh công bố khoa học qua các năm cho thấy ĐHQG-HCM luôn tăng nhanh về số lượng lẫn chất lượng.

Năm 2006, ĐHQG-HCM công bố 869 bài báo khoa học trên các tạp chí trong nước và quốc tế. Đến năm 2013, con số này tăng gấp 3 lần là 2.418 và tăng gấp 5 lần vào năm 2018. Sau đó công bố khoa học tiếp tục tăng đều theo từng năm (từ năm 2014 đến 2018 lần lượt là 3.038, 3.953, 4.209, 4.392 và 4.515). Ở giai đoạn

2014-2018 ĐHQG-HCM bứt phá với số lượng bài báo thuộc các tạp chí quốc tế uy tín ISI, SCI, SCIE có tốc độ tăng trưởng trung bình khoảng 12%/năm và luôn chiếm tỷ lệ gần 60% trên tổng số bài báo quốc tế công bố hằng năm.

Đặc biệt, ĐHQG-HCM cũng được cộng đồng khoa học quốc tế đánh giá tốt hơn về chất lượng của các công bố, thể hiện qua sự gia tăng chỉ số IF trung bình: Từ 1.49 năm 2006 lên 2.06 năm 2013 và lên 2.3 năm 2017. Điều này cũng góp phần quan trọng trong việc duy trì và nâng cao thứ hạng trên các bảng xếp hạng đại học quốc tế.

Đưa khoa học công nghệ phục vụ cộng đồng

Năm 2008 được xem là cột mốc đánh dấu giá trị phục vụ cộng đồng, hỗ trợ đào tạo nguồn nhân lực, nghiên cứu khoa học đóng góp cho sự phát triển kinh tế, xã hội các địa phương của ĐHQG-HCM. Đến nay, ĐHQG-HCM đã định vị khu vực liên kết và phục vụ cộng đồng là Đông Nam bộ (ưu tiên TP.HCM và tỉnh Bình Dương), Đồng bằng sông Cửu Long, Duyên hải Nam Trung bộ và Tây nguyên.

Theo PGS.TS Lâm Quang Vinh - Trưởng ban Ban KH&CN, ĐHQG-HCM luôn linh động, đa dạng hóa các hình thức chuyển giao công nghệ nhằm thực hiện trách nhiệm đưa khoa học công nghệ vào phục vụ cộng đồng.

**Doanh thu chuyển giao khoa
học công nghệ của ĐHQG-
HCM mỗi năm đạt trung bình
hơn 150 tỷ đồng. Trong đó, nổi bật
là năm 2016 với doanh thu hơn 257
tỷ đồng, năm 2017 hơn 249
tỷ đồng, năm 2018 hơn 254
tỷ đồng.**

Hình thức phổ biến nhất là chuyển giao công nghệ từ kết quả nghiên cứu theo nhu cầu của địa phương với những kết quả cụ thể như: Viện Công nghệ Nano chuyển giao 5 hệ thống quan trắc và cảnh báo xâm nhập mặn tự động cho hai

tỉnh Bến Tre và Vĩnh Long; Trường ĐH Bách Khoa nghiên cứu, bàn giao túi trũ nước ngọt tỉnh Bến Tre; Trường ĐH KHTN chuyển giao mô hình Aquaponics cho tỉnh Tây Ninh; Viện Môi trường và Tài nguyên chuyển giao máy lọc nước cho người dân tỉnh An Giang...

Ké đến là chuyển giao công nghệ dựa vào chương trình hợp tác nghiên cứu với doanh nghiệp. Diễn hình là các dự án: Phát triển công nghệ chế tạo hệ thống chiếu sáng công cộng thông minh sử dụng Led do Trường ĐH Bách Khoa hợp tác Công ty bóng đèn Điện Quang; Chuyển giao hệ thống xử lý nước thải dệt nhuộm do Viện Môi trường và Tài nguyên hợp tác Công ty dệt may Nha Trang; Viện Tế bào gốc Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ký hợp đồng chuyển giao công nghệ sản xuất mỹ phẩm BabyEver cho Công ty cổ phần Bệnh viện Emcas TP.HCM...

Ngoài ra, ĐHQG-HCM còn thực hiện chuyển giao hàng loạt sản phẩm về mô hình tiết kiệm năng lượng trong lĩnh vực chiếu sáng công cộng, công nghệ sấy nông sản sử dụng năng lượng mặt trời, ứng dụng công nghệ sinh học trong xử lý rác, các thiết bị phục vụ nông nghiệp thông minh...

Doanh thu chuyển giao khoa học công nghệ của ĐHQG-HCM mỗi năm đạt trung bình hơn 150 tỷ đồng. Trong đó, nổi bật là năm 2016 với doanh thu hơn 257 tỷ đồng, năm 2017 hơn 249 tỷ đồng, năm 2018 hơn 254 tỷ đồng.

Những con số này, cho thấy ĐHQG-HCM đã thực hiện một trong những tiêu chuẩn của đại học đúng nghĩa: chuyển những giá trị tinh thần, khoa học thành giá trị thực của cuộc sống kinh tế - xã hội.

Trong thời gian tới, ĐHQG-HCM sẽ ưu tiên thực hiện các dự án nghiên cứu có tiềm năng thương mại, chú trọng đầu tư các hướng nghiên cứu có thế mạnh, ưu tiên phục vụ cộng đồng và phối hợp chặt chẽ với giới doanh nghiệp trong việc đặt hàng nghiên cứu phát triển khoa học công nghệ.

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, khẳng định tất cả dự án hợp tác các địa phương phải có sản phẩm cụ thể. ĐHQG-HCM luôn xem việc hỗ trợ phục vụ cộng đồng là mục tiêu, trách nhiệm, sứ mạng của mình. Để có kết quả cao, ĐHQG-HCM cam kết cùng bố trí kinh phí đối ứng thích hợp với kinh phí của các tỉnh để thực hiện các đề tài nghiên cứu ■

Đổi mới giáo dục đại học: LỰC ĐẨY VÀ CẤU TRÚC

Năm 2019 trôi qua với nhiều sự kiện trong giáo dục đại học (GDDH) cho thấy sự đổi mới đang diễn ra cùng với những lúng túng và lưỡng lự.

GS Huỳnh Như Phương

Sinh viên
Khoa Y
ĐHQG-
HCM
nghiên
cứu.
Ảnh: TL

So với giáo dục phổ thông, có lẽ GDDH năm qua ít có điểm nóng và sự kiện gây tranh cãi hơn, tuy những hiện tượng vi phạm quy chế đào tạo và thi cử cũng làm dư luận lo âu. Việc thay đổi chủ đầu tư dân tới thay đổi nhân sự ở một số trường đại học dân lập bước đầu giải quyết những xung đột về lợi ích và tái lập sự ổn định trong khu vực giáo dục này.

Lực đẩy của đổi mới

Trong tình hình đó, Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật GDDH có hiệu lực thi hành từ ngày 1/7/2019 là một nỗ lực đưa nền GDDH nước ta đi dần vào thế ổn định và phát triển, góp phần tạo ra lực đẩy cho sự đổi mới. Đồng thời cũng có thể xem đó là một cái "chân thăng" cần thiết kiềm hãm những "đổi mới" giả hiệu, lợi dụng khe hở của luật pháp để "phá rào"

tùy tiện.

Đổi mới GDDH hiện nay là một quá trình diễn ra từ trên xuống, kết hợp với sự vận động từ dưới lên. Không có đổi mới GDDH đích thực nếu lãnh đạo Bộ GD&ĐT không thay đổi cung cách quản lý, vừa đảm bảo kỷ cương, vừa mở rộng không gian sáng tạo cho các đơn vị trực thuộc. Cần có những quy định cụ thể và hiệu quả hơn để giao quyền tự chủ cho các đại học về học thuật, nhân sự và tài chính. Trong điều kiện đó, thanh tra giáo dục thường xuyên, nghiêm túc là một biện pháp để ngăn ngừa những lạm dụng và vi phạm.

Việc đổi mới từ trên xuống chỉ có ý nghĩa khi cộng hưởng với sự đổi mới từ dưới lên. Trên các diễn đàn giáo dục lâu nay người ta thường chú ý đến những chủ trương ở cấp vĩ mô mà ít ghi nhận những kinh nghiệm đổi mới từ các cơ sở. Kết quả

Sinh viên Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM tốt nghiệp. Ảnh: IU

Lực đẩy sẽ làm thay đổi cấu trúc GDĐH theo hướng tiến bộ với điều kiện cấu trúc phải tự đổi mới để không ngăn cản tác động tích cực của các lực đẩy từ mọi phía.

kiểm định GDĐH thường được công bố đạt chuẩn này chuẩn kia mà ít khi phổ biến những sáng tạo về quản lý từ cấp trường, cấp khoa, trong khi đây mới là nơi triển khai các chính sách về giáo dục và kiểm nghiệm kết quả trên thực tế.

Để thực hiện "dân chủ ở cơ sở", chúng tôi mạo muội đề nghị ngành GDĐH áp dụng lại cách bầu cử trưởng khoa một cách dân chủ, trực tiếp, bỏ phiếu kín và công khai kết quả như đã thực hiện vào những năm 1990, coi trọng tiêu chuẩn nhưng không quá cầu nệ vào "quy hoạch" vốn dẽ là rào cản cho sự phát hiện những nhân tố mới. Thực tế cho thấy một trưởng khoa được tập thể tin cậy chọn lựa sẽ có đủ uy tín và vị thế để chủ động thực hiện chủ trương đổi mới ngay trong đơn vị mình. Đây cũng là cách giải quyết bài toán tập trung và dân chủ trong GDĐH: tập trung đến mức nào và mở rộng dân chủ đến mức nào để giáo dục không phải là một hệ thống xô cứng mà luôn vận động, thích ứng với thời đại.

Tái cấu trúc hệ thống đại học

Gắn liền với quá trình đổi mới là tác động ngoại tại và nội tại của hệ thống GDĐH. Những nhân tố tác động từ bên ngoài như thị trường lao động, áp lực của dư luận xã hội, sự đánh giá của

các cơ quan kiểm định, sự cọ xát với GDĐH khu vực và thế giới, sự cạnh tranh của các trường đại học có đầu tư của nước ngoài... bắt buộc nhà trường phải thay đổi. Những tác động này chỉ phát huy một cách tích cực trong sự khơi dậy nội lực của chính hệ thống, để những sáng kiến được đề xuất từ giới tinh hoa ở đại học có thể được áp dụng.

Từ đó, một vấn đề đặt ra trong những năm 2020 sắp tới là chiến lược tái cấu trúc hệ thống GDĐH. Trong hai thập niên qua nhiều trường đại học công lập và dân lập được cho ra đời khá ồ ạt, tỉnh nào cũng có trường đại học, hệ thống GDĐH phình ra khó kiểm soát nổi. Có một điều mâu thuẫn là trường đại học ngoài công lập nhiều (60 trường, chiếm tỷ lệ khoảng 25%), nhưng ngành nghề đào tạo trùng lặp, đa số giảng viên xuất phát từ nguồn đại học công lập và tỷ lệ tuyển sinh không tương xứng (khoảng 16% tổng số sinh viên trên cả nước, còn cách khá xa so với mục tiêu đạt 30 - 40% đến năm 2020).

Đồng thời, tổ chức hệ thống GDĐH công lập cũng chưa phải đã hợp lý. Mỗi quan hệ giữa hai ĐHQG, các đại học vùng và các trường đại học chưa tạo ra sự liên thông để phát huy sức mạnh của toàn hệ thống. Giữa các trường đại học và các viện nghiên cứu vẫn còn ranh giới không dễ vượt qua để hợp tác trong nghiên cứu và đào tạo.

Tình hình đó đòi hỏi sự sắp xếp lại cấu trúc bản đồ đại học với một tư tưởng chỉ đạo nhất quán và một kế hoạch chi tiết. Việc sắp xếp này cần có lộ trình chuẩn bị và phải tìm ra mô hình thích hợp cho từng loại hình đại học. Không nên chần chừ trong đổi mới mà cũng không được tạo ra sự đứt gãy với những gì đã làm được thời gian qua.

Mô hình Trường ĐH An Giang trở thành thành viên của ĐHQG-HCM là một thử nghiệm đáng giá tuy chưa có tiền lệ. Nếu mô hình này thành công sẽ là một gợi ý quan trọng để áp dụng việc sáp nhập một số trường đại học nhỏ, phân tán, vào những đại học lớn có kinh nghiệm đào tạo và nghiên cứu. Điều này hiện trông chờ vào sự chỉ đạo của ĐHQG-HCM, lãnh đạo tỉnh An Giang và nhất là vào nỗ lực của cán bộ, giảng viên và sinh viên Trường ĐH An Giang.

Lực đẩy sẽ làm thay đổi cấu trúc GDĐH theo hướng tiến bộ với điều kiện cấu trúc phải tự đổi mới để không ngăn cản tác động tích cực của các lực đẩy từ mọi phía ■

95% SINH VIÊN KHOA Y ĐHQG-HCM CÓ VIỆC LÀM SAU 6 THÁNG TỐT NGHIỆP

Đó là khẳng định của GS.TS.BS Đặng Vạn Phước - Trưởng Khoa Y ĐHQG-HCM trong Lễ kỷ niệm 10 năm thành lập khoa được tổ chức tại Nhà Văn hóa Sinh viên, Khu Đô thị ĐHQG-HCM, sáng 15/11.

Phiên An

Sớm thành lập Trường ĐH Khoa học Sức khỏe

GS Đặng Vạn Phước cho biết, sau 10 năm thành lập, Khoa Y ĐHQG-HCM đã có 4 khóa sinh viên tốt nghiệp với hơn 350 bác sĩ thuộc 3 chuyên ngành Y khoa, Dược học và Răng - Hàm - Mặt. Số lượng sinh viên có việc làm sau 6 tháng tốt nghiệp đạt tỷ lệ 95% hằng năm. Trong đó, một số bác sĩ tốt nghiệp từ Khoa Y ĐHQG-HCM là thủ khoa kỳ thi bác sĩ nội trú tại các trường đại học y khoa trong nước.

"Đặc biệt trong năm 2019, sinh viên ngành Dược - Khoa Y ĐHQG-HCM trở thành thành viên của IPSF - Hiệp hội sinh viên Dược quốc tế khu vực châu Á - Thái Bình Dương. Đây là vinh dự và cơ hội lớn để sinh viên ngành Dược học tập, trao đổi với hơn 350 ngàn sinh viên đến từ hơn 90 quốc gia" - Trưởng Khoa Y ĐHQG-HCM nhấn mạnh.

Trong năm 2020 Khoa Y sẽ mở thêm ba ngành mới là Y học cổ truyền, Điều dưỡng, Y tế

công cộng và Quản lý bệnh viện, tạo nền tảng cho việc thành lập Trường ĐH Khoa học Sức khỏe ĐHQG-HCM.

Hồi tưởng về những ngày đầu thành lập Khoa Y, PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, cho biết Khoa Y tuyển sinh khóa đầu tiên vào năm 2010 với 75 chỉ tiêu nhưng có tới 1.425 hồ sơ đăng ký, tỷ lệ chọi 14,3, cao nhất trong các ngành thuộc ĐHQG-HCM. Với điểm đầu vào là 23, Khoa Y chỉ đứng sau Trường ĐH Y Dược TP.HCM (23,5). Đây là những con số ấn tượng, chính thức đưa ĐHQG-HCM vào hệ thống các cơ sở đào tạo nguồn nhân lực y tế hàng đầu trong cả nước.

"Cột mốc 10 năm là tiền đề quan trọng, thúc đẩy dự án thành lập Trường ĐH Khoa học Sức khỏe và Bệnh viện Thực hành trực thuộc ĐHQG-HCM sớm thành hiện thực. Tiếp đó là xây dựng một Trường ĐH Khoa học Sức khỏe hàng đầu khu vực, là nơi hội tụ của khoa học y học, công nghệ, văn hóa, tri thức và

Khoa Y ĐHQG-HCM đã có 4 khóa sinh viên tốt nghiệp với hơn 350 bác sĩ. *Ảnh: TL*

Sinh viên Khoa Y ĐHQG-HCM rất năng động, nhiệt tình, khát khao học tập, nghiên cứu khoa học. Chính điều này đã khiến các thầy cô cũng như các bác sĩ hướng dẫn lâm sàng ở nhiều bệnh viện thương yêu và đánh giá cao các em.

PGS.TS Nguyễn Thanh Hùng
Giám đốc Bệnh viện Nhi Đồng I

y đức của người Việt Nam" - Giám đốc ĐHQG-HCM khẳng định.

Đào tạo y khoa theo chuẩn quốc tế

Theo ThS.BS Viên Vinh Phú - Trưởng phòng Đào tạo và Công tác Sinh viên, Khoa Y ĐHQG-HCM, ngay từ khi thành lập, Khoa Y đã tiếp cận và hoàn thiện mô hình đào tạo bác sĩ y khoa tiên tiến. Chương trình đào tạo này thiết kế theo module tích hợp, được Trường ĐH Y Khoa Vienna (Áo) hỗ trợ xây dựng dựa trên chuẩn CDIO. Đồng thời, để áp dụng phương pháp PBL (Problem Based Learning) vốn cần thiết trong xu hướng đào tạo module tích hợp, Khoa Y còn được ĐH Maastricht (Hà Lan) và ĐH Y khoa Flinders (Úc) giúp đỡ.

"Problem Based Learning - Học qua vấn đề là

phương pháp học tập trong đó người học làm việc theo nhóm điều tra nghiên cứu và giải quyết một vấn đề dựa trên các tình huống và các trường hợp thực. Các bước của PBL gồm: Xác định vấn đề là gì, đưa ra tình trạng cụ thể của vấn đề, chỉ ra các thông tin cần thiết, các nguồn có thể tìm kiếm những thông tin đó, phát triển các giải pháp khả thi, phân tích và đưa giải pháp tốt hơn, trình bày giải pháp cuối cùng bằng bài nói hoặc viết. Phương pháp này giúp sinh viên có thể vừa tiếp thu kiến thức chuyên môn vừa phát triển kỹ năng tư duy, giao tiếp và giải quyết vấn đề được tốt hơn" - ThS Viên Vinh Phú cho biết.

Nguyễn Như Thanh Trâm - Thủ khoa tốt nghiệp Khoa Y ĐHQG-HCM vào tháng 10 năm nay, chia sẻ thời gian mà Trâm vẫn không quên được là 7 tuần học module cơ thể người. "Những ngày đó cuộc sống tôi chỉ xoay quanh giảng đường, thư viện và phòng tự học. Không chỉ là những giờ dạy lý thuyết, thầy cô còn tận tình hướng dẫn chúng em ở bệnh viện. Đó là hình ảnh người cô đã lớn tuổi nhưng vẫn dành thời gian cầm tay chỉ dẫn từng sinh viên làm phẫu thuật. Là người thầy luôn dành thời gian sửa từng bệnh án, hướng dẫn bệnh nhân dù phải dùng búa trưa quá giờ hay rời bệnh viện khi trời đã khuya. Khoa Y đã mang lại cho tôi những cảm xúc sâu sắc về sứ mạng của ngành y mà tôi đang theo đuổi" - Nguyễn Như Thanh Trâm bộc bạch.

ThS Viên Vinh Phú cho biết thêm, nhiều chuyên gia nước ngoài từ các trường đại học tiên tiến trên thế giới như: ĐH Flinders (Úc), ĐH Y

Dự án Khoa Y - Bệnh viện ĐHQG-HCM

GS Đặng Vạn Phước cho biết, Dự án Khoa Y - Bệnh viện đa khoa trực thuộc đã có ngay từ những ngày đầu thành lập ĐHQG-HCM và từng được đưa vào Báo cáo rà soát điều chỉnh dự án đầu tư xây dựng ĐHQG-HCM tháng 12/2010. Theo đó, Khoa Y - Bệnh viện ĐHQG-HCM được xây dựng như một campus đại học nhằm thiết lập hệ thống đào tạo Khoa Y - Bệnh viện thực hành - Nghiên cứu Khoa học tại cửa ngõ Đông Bắc TP.HCM với mô hình trường - viện trên tổng diện tích 20,64 hecta cùng quy mô 3.000 sinh viên và 500 giường phục vụ đào tạo, nghiên cứu khoa học, ứng dụng và chuyển giao công nghệ, chăm sóc sức khỏe cộng đồng. Dự án này đảm bảo sử dụng chung hạ tầng (ký túc xá, viện nghiên cứu, khu dịch vụ, thể dục thể thao...) và kết nối hài hòa với các khu chức năng khác trong dự án ĐHQG-HCM.

Khoa Y - Bệnh viện ĐHQG-HCM gồm 4 khu chức năng: Khu Hành chính - Giảng đường - Sinh hoạt cộng đồng, Khu Bệnh viện, Khu Trung tâm nghiên cứu và Khu cây xanh - thể thao. Trong giai đoạn 1 (đến năm 2020), xây dựng khu vực hành chính và các khoa: Y, Dược và Răng Hàm Mặt; hội trường, thư viện, LAB, xưởng bào chế và bệnh viện 500 giường. Ở giai đoạn 2 (sau 2020), tiếp tục xây dựng Khu vực hành chính và các khoa: Y học cổ truyền, Kỹ thuật y học, Y tế cộng đồng, Khoa Điều dưỡng; Trung tâm nghiên cứu Y khoa; xưởng dụng cụ y tế và bệnh viện 300 giường.

Mục tiêu dài hạn của dự án nhằm phát triển Khoa Y thành Trường ĐH Khoa học Sức khỏe hướng tới mô hình trường - viện là mô hình đào tạo tiên tiến nhất trên thế giới hiện nay.

khoa Vienne (Áo) và ĐH Maastricht (Hà Lan) được ĐHQG-HCM mời về tập huấn bồi dưỡng phương pháp giảng dạy hiện đại, tư vấn xây dựng chuẩn đầu ra các chương trình đào tạo, cũng như xây dựng mô hình quản lý lớp học của Khoa Y.

"Đối với các môn học giai đoạn đại cương, Khoa Y sử dụng chung nguồn cán bộ giảng dạy từ bộ môn, khoa thuộc các đơn vị thành viên ĐHQG-HCM. Các học phần thuộc khối kiến thức chuyên ngành (lâm sàng), Khoa Y đều có trợ giảng. Khoa phối hợp với 23 bệnh viện hàng đầu trong nước làm đối tác của khoa để sử dụng

đội ngũ bác sĩ tại chỗ tham gia công tác giảng dạy" - ThS Viên Vinh Phú nhấn mạnh.

PGS.TS Nguyễn Thanh Hùng - Giám đốc Bệnh viện Nhi Đồng I, Trưởng Bộ môn Nhi, Khoa Y ĐHQG-HCM, cho biết thời gian giảng dạy cũng như tuyển dụng sinh viên Khoa Y làm việc tại bệnh viện luôn khiến ông rất an tâm.

"Sinh viên Khoa Y ĐHQG-HCM rất năng động, nhiệt tình, khát khao học tập, nghiên cứu khoa học. Chính điều này đã khiến các thầy cô cũng như các bác sĩ hướng dẫn lâm sàng ở nhiều bệnh viện thương yêu và đánh giá cao các em.

Trong đó, kết quả đáng tự hào nhất là những sinh viên khóa tốt nghiệp đầu tiên đã được các bộ môn, các bệnh viện Trung ương và TP.HCM tiếp nhận với sự hài lòng về khả năng làm việc của các em" - Giám đốc Bệnh viện Nhi Đồng I bày tỏ ■

Đội công tác xã hội
của sinh viên Khoa Y. Ảnh: TL

Thách thức đầu tiên đến từ cạnh tranh chiến lược giữa hai siêu cường hiện tại là Mỹ và Trung Quốc. Ảnh: Zing

BA THÁCH THỨC LỚN CỦA THẾ GIỚI TRONG NĂM 2020

Trong những năm đầu thế kỷ XXI, các vận động địa chính trị-địa kinh tế thay đổi nhanh chóng dẫn tới hàng loạt những biến động lớn không chỉ ở khu vực châu Á-Thái Bình Dương, mà còn trên toàn thế giới. Chính vì thế, những sự kiện đã và đang xảy ra trong năm 2019 sẽ tạo thành tiền đề cho những biến động, nhiều khi là rất khó nắm bắt, trong những năm tiếp theo.

ThS Nguyễn Thế Phương

Thế giới mà chúng ta đang sống rõ ràng khác với 10 năm trước, khi khủng hoảng tài chính toàn cầu đang lên tới cao trào, và hoàn toàn khác với 30 năm trước, khi bức tường Berlin chính thức sụp đổ. Sau 30 năm, thế giới đã chuyển dần từ một chiến trường đối đầu ý thức hệ hai cực căng thẳng sang một thế giới tương đối hòa bình và ổn định. Là "tương đối" bởi chiến tranh hay

xung đột vẫn hiện hữu ở một số khu vực, tuy nhiên hòa bình và hợp tác vẫn luôn là xu thế chủ đạo ở khắp mọi nơi trên thế giới.

Thương chiến Mỹ - Trung kéo dài

Thách thức đầu tiên, có lẽ là lớn nhất, đến từ cạnh tranh chiến lược giữa hai siêu cường hiện tại là Mỹ và Trung Quốc. Nhiều học giả quan hệ quốc tế hàng đầu cho rằng Trung Quốc, với vai

trò là một cường quốc xét lại và đang trỗi dậy mạnh mẽ, có ý muốn thay thế Mỹ để trở thành quốc gia thống lĩnh chí ít là ở khu vực châu Á - Thái Bình Dương. Mỹ từ sau Chiến tranh Lạnh, với sự sụp đổ của Liên Xô, trở thành siêu cường hùng mạnh nhất thế giới. Tuy nhiên, sự "cô đơn" trên đỉnh cao quyền lực khiến cho nước Mỹ rơi vào trạng thái "tự vấn lại" vai trò của mình trên trường quốc tế. "Cuộc chiến chống khủng bố" do Mỹ phát động sau sự kiện 11 tháng 9 khiến nước này lún sâu vào vũng lầy ở Trung Đông, ảnh hưởng đến nguồn lực và do đó đánh giá thấp sự trỗi dậy mạnh mẽ của Trung Quốc. Thêm vào đó, các nhà hoạch định chính sách Mỹ tự tin rằng việc cho phép Bắc Kinh tham gia trật tự và các thiết chế toàn cầu sẽ dần dần biến đổi môi trường chính trị và xã hội Trung Quốc theo hướng có lợi cho Mỹ. Nhưng có vẻ Washington đã làm.

Sự xuất hiện của hai lãnh đạo mạnh mẽ và đầy cá tính, một bên là Tổng thống Donald Trump, và một bên là Chủ tịch Tập Cận Bình, càng làm đổi đầu thêm căng thẳng. Hiện tại, chúng ta đang chứng kiến một cuộc cạnh tranh khốc liệt giữa hai cường quốc với thương chiến kéo dài suốt hơn một

năm qua, cùng với đó là cạnh tranh gay gắt về mặt công nghệ (công nghệ 5G là một ví dụ). Tham vọng của Trung Quốc và những đụng độ về mặt lợi ích giữa Bắc Kinh và Washington thể hiện rõ nét ở Biển Đông, vốn được xem là một điểm nóng xung đột tiềm tàng hàng đầu. Tất cả chỉ là bước khởi đầu của một quá trình đấu tranh liên tục, và bất định, giữa hai siêu cường trong tương lai. Liệu chiến tranh, viễn cảnh tồi tệ nhất, có xảy ra hay không là điều mà không một ai có thể phủ định một cách chắc chắn.

Bất ổn trầm kha ở nhiều khu vực

Thách thức thứ hai đến từ những nhiễu loạn và bất ổn kinh tế xã hội xảy ra ở hầu như mọi khu vực trên thế giới, là chất xúc tác cho những rủi ro khác có nguy cơ bùng phát. Có thể nhận diện thách thức này một cách rõ ràng ở hai khu vực: Bắc Phi - Trung Đông và Mỹ Latin. Trong suốt nửa năm qua, hai khu vực này xảy ra hàng loạt các vụ biểu tình bạo lực phản đối chính sách điều hành kinh tế xã hội của chính phủ. Đó là còn chưa kể tới những bất ổn thầm cản cổ đế ở châu Phi.

Ở Bắc Phi - Trung Đông, người dân biểu tình phản đối các chính sách kinh tế yếu kém từ chính phủ, tình trạng tham nhũng, và nhất là một hệ thống chính trị mà trong đó người dân không có nhiều tiếng nói. Phong trào cách mạng Mùa xuân Ả Rập khởi đầu vào năm 2011 làm rung chuyển khu vực, giúp lật đổ sự thống trị của các nhà lãnh đạo độc tài lâu năm; tuy nhiên, cho tới nay chỉ có Tunisia được xem là tương đối thành công trong quá trình dân chủ hóa (mặc dù nước này vẫn gặp phải vô số thách thức). Ở hầu hết các nước còn lại, tình trạng trở nên ngày càng bi đát, khi nội chiến và đấu tranh phe phái gây xói mòn các mối dây liên kết xã hội, làm trầm trọng thêm những yếu kém cố hữu về mặt cấu trúc vốn không thể giải quyết trong ngày một ngày hai. Đó là chưa kể sự can dự của các cường quốc lớn bên ngoài với mong muốn gây ảnh hưởng lên khu vực thông qua các nhóm "uỷ nhiệm" của riêng mình.

Ở Mỹ Latin, nguyên nhân biểu tình xuất phát từ những lý do tương tự. Mặc dù không trải qua chiến tranh, nhưng cấu trúc kinh tế và xã hội ở khu vực mang màu mèo bất bình đẳng rất lớn. Bên cạnh đó là một hệ thống chính trị phân cực và đầy tham nhũng. Không tính tới khủng hoảng kinh tế và xã hội ở Venezuela, biểu tình và bất ổn xã hội lan rộng từ Mexico ở phía Bắc cho

Brexit tạo ra một không khí bất an về tương lai của Liên minh Châu Âu. *Ảnh: BBC*

tới Argentina ở phía Nam, từ đất nước giàu có và ổn định nhất khu vực là Chile cho tới các quốc gia nhuộm màu băng đảng và bạo lực ở Trung Mỹ. Bất ổn ở khu vực này xuất phát từ những nguyên nhân mang tính hệ thống, và để giải quyết một cách căn cơ, chính phủ các nước khu vực này cần có thời gian để tái xây dựng một khế ước xã hội bao hàm tôn trọng ý kiến và nguyện vọng của người dân.

Châu Âu mặc dù không gặp phải biểu tình lan rộng, nhưng Brexit cũng tạo ra một không khí bất an về tương lai của Liên minh Châu Âu (EU). Tổ chức đã tồn tại hơn 70 năm này hiện đang phải đổi mới với rất nhiều thách thức bủa vây, từ đổi nội cho tới đổi ngoại. Về mặt đổi nội, EU đang vật lộn với câu hỏi về vai trò thể chế của bản thân: liệu các quốc gia thành viên có chấp nhận đi bước tiếp theo, từ bỏ một số quyền chủ quyền để xây dựng một EU mạnh mẽ và thống nhất hơn? Hay liệu EU có nên xây dựng một lực lượng quân đội cho riêng mình? Về mặt đổi ngoại, với chủ nghĩa dân tộc và chủ nghĩa dân túy đang trỗi dậy, liệu EU có thống nhất trong việc đối phó với các thách thức bên ngoài tới từ nước Nga, từ làn sóng di dân, hay tới từ một nước Mỹ đang dần rút lui khỏi đấu trường quốc tế? Những câu hỏi không dễ dàng trả lời trong ngắn hạn.

Và những rủi ro phi truyền thống

Thách thức thứ ba đến từ các vấn đề an ninh phi truyền thống như biến đổi khí hậu, biến đổi môi trường sống, hay đến từ các hoạt động khủng bố, xung đột tôn giáo sắc tộc. Trong đó, biến đổi khí hậu là rủi ro dài hạn lớn nhất, có tác

động mạnh mẽ tới tất cả quốc gia trên thế giới. Tuy vậy, giữa các nước đang phát triển và phát triển, cũng như giữa nội bộ các nhóm nước này vẫn chưa thống nhất về cách thức đối phó với biến đổi khí hậu. Nếu không có một hành động chung

thống nhất và nhanh chóng, loài người trong vòng 100 năm tới sẽ phải tiến hành một cuộc "đấu tranh sinh tồn" theo đúng nghĩa đen của cụm từ này.

Khủng bố, xung đột sắc tộc hay tôn giáo xuất phát từ sự bất dung hợp giữa các luồng quan điểm, tư tưởng, hay còn được gọi là sự "xung đột giữa các nền văn minh" như Samuel Huntington đã nhấn mạnh. Đây là rủi ro hiện diện ở khắp mọi nơi. Các lực lượng cực đoan nhân danh tôn giáo là nguồn cơn của xung đột và thù hận từ Đông sang Tây, có thể nêu một số ví dụ nổi bật như: sự trỗi dậy của các nhóm dân túy cực hữu ở châu Âu bài nhập cư, bài hội nhập; các nhóm khủng bố hồi giáo cực đoan vốn đã làm mưa làm gió ở Trung Đông- Bắc Phi từ đầu thế kỷ XXI như al-Qaeda, hay từ năm 2014 như tổ chức Nhà nước Hồi giáo tự xưng (IS); các nhóm tôn giáo cực đoan khác ở Ấn Độ (Hindu giáo cực đoan) hay ở Myanmar (Phật giáo cực đoan) khiến cho tình hình kinh tế xã hội ở các quốc gia bị chêch hướng, sự bất mãn già tăng không chỉ ở trong nước, mà còn gây căng thẳng với các quốc gia láng giềng.

Có thể thấy, ba loại thách thức trên không đứng tách rời mà hòa quyện vào nhau, thách thức này là nguyên nhân và cũng là hệ quả của thách thức khác. Chỉ có nhận diện được đúng và đầy đủ hệ thống thách thức đang hình thành, các quốc gia trên thế giới mới có thể đưa ra chính sách và biện pháp đối phó hữu hiệu. Đó là chưa kể, những thách thức phi truyền thống còn cần sự chung tay vào cuộc của nhiều bên liên quan, và không một quốc gia nào có thể tự giải quyết một mình ■

JOHN GOODENOUGH - VỊ GIÁO SƯ "GIÀ NHẤT" LỊCH SỬ NOBEL

Ngày 9/10, giải Nobel Hóa học 2019 xướng tên 3 nhà khoa học "về việc phát triển loại pin lithium-ion". Trong đó, giáo sư người Mỹ John B. Goodenough, 97 tuổi, ghi tên mình vào lịch sử Nobel khi là người lớn tuổi nhất nhận được giải thưởng danh giá này.

Hoài Chung

Goodenough - "Giỏi vừa đủ" là chưa đủ

John Bannister Goodenough sinh năm 1922 tại Jena (Đức) trong một gia đình người Mỹ. Bố của ông là Erwin R. Goodenough, từng là giáo sư về lịch sử tôn giáo tại Đại học Yale. Goodenough lớn lên tại ngoại ô New Heaven, Connecticut (Hoa Kỳ), lúc nhỏ gặp nhiều khó khăn với chứng khó đọc và "cố gắng để tìm cách che giấu sự thật rằng mình đọc không tốt". Cậu bé Goodenough đã vạch ra "chiến thuật" né tránh những môn học nặng về đọc như tiếng Anh hay lịch sử, thay vào đó là chọn các môn đòi hỏi nhiều tư duy như toán và ngôn ngữ.

"Chiến thuật" trên đã hiệu quả và giúp Goodenough nới gót bối mình vào Đại học Yale với tư cách là sinh viên ngành toán học. Ông tự chi trả học phí bằng việc dạy kèm. Năm 1943,

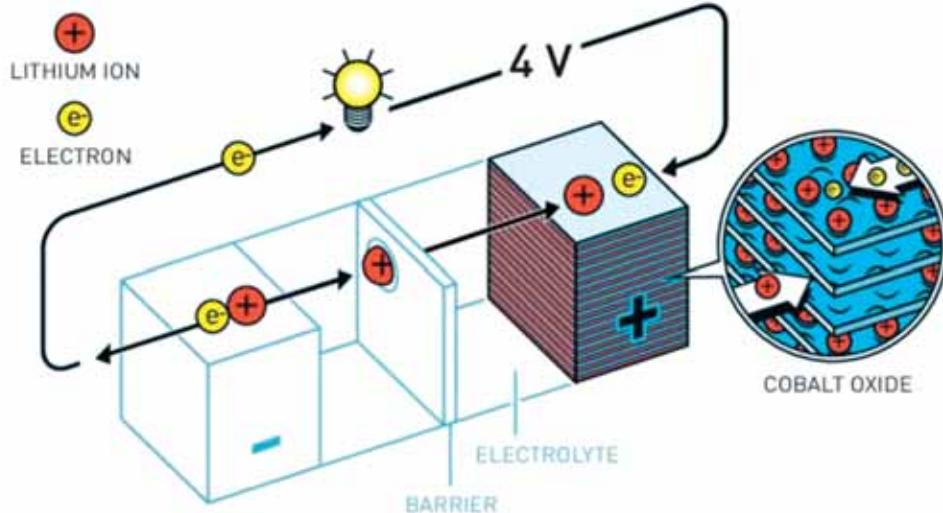

Giáo sư Goodenough với phát minh pin của mình.

Ảnh: Đại học Texas tại Austin

ông nhận bằng cử nhân toán học "summa cum laude", tức thứ hạng cao nhất khi ông đang phục vụ lực lượng không quân Mỹ trong Thế chiến II, với vai trò là nhà khí tượng học.

Sau khi rời khỏi quân đội, ông tiếp tục tiến xa hơn trên con đường học vấn của mình. Trước tuổi 30, thay vì dự tính vào một trường luật, ông quyết định ghi danh học thạc sĩ vật lý tại Đại học Chicago. Nhân viên phụ trách ghi danh đã mỉa mai rằng ông quá "già" để trở thành một nhà vật lý. Nói về điều này, Goodenough không phủ nhận "nhiều đột phá trong lĩnh vực vật lý lý thuyết xuất phát từ những người trẻ" nhưng ông tin rằng "cần một khoảng thời gian

Minh họa cấu trúc pin lithium-ion với cathode oxide cobalt của Goodenough. *Ảnh: Johan Jarnestad*

Nobel Hóa học 2019

để phát triển kỹ năng và trực giác cho những đột phá này, thường đến vào những năm thuộc nửa sau đời người". Đó là lý do để ông kiên định với lựa chọn của mình. Goodenough tốt nghiệp thạc sĩ vật lý vào năm 1951 và nhận bằng tiến sĩ một năm sau đó.

Hoàn thành việc học, Goodenough đặt chân vào Phòng thí nghiệm Lincoln tại Viện Công nghệ Massachusetts (MIT). Ở đây, ông là nhà khoa học và là trưởng nhóm nghiên cứu liên môn tích hợp trong 24 năm trời. Trong khoảng thời gian này, nhóm nghiên cứu của ông phụ trách việc phát triển bộ nhớ truy cập ngẫu nhiên (RAM). Vào những năm 1950, máy tính có kích thước khổng lồ, sử dụng khoảng 18.000 ống chân không thủy tinh tương tự bóng đèn để xử lý dữ liệu nhưng chúng tiêu thụ nhiều năng lượng, nhiều không gian và thường xuyên quá nóng. Nhóm của ông đã tìm ra một thứ tốt hơn để thay thế, đó là các lõi từ tính, nhanh hơn, rẻ hơn và đáng tin cậy hơn. Goodenough đã phát triển ý tưởng về sự sắp xếp tương hố orbital (quỹ đạo electron trong nguyên tử) trong các hợp chất kim loại chuyển tiếp. Ý tưởng này đặt nền tảng đầu tiên cho RAM của các máy tính điện tử và giúp hiểu được sự chuyển tiếp của cấu trúc tinh thể thép martensite. Cũng chính nhờ điều này mà ông phát triển định luật Goodenough-Kanamori (cùng với Junjiro Kanamori), hỗ trợ cho nghiên cứu hóa học và vật lý chất rắn, đặc biệt là nghiên cứu từ trường và vật liệu từ.

Vì một thế giới "có thể sạc lại"

Năm 1976, Goodenough chuyển đến Oxford (Anh). Tại đây, ông đảm nhận vị trí Trưởng Phòng thí nghiệm Hoá học vô cơ ở Đại học Oxford. Thời gian này, hãng Exxon đã chế tạo pin lithium-ion có thể sạc lại dựa trên công trình của nhà hóa học M. Stanley Whittingham. Thế nhưng, phiên bản pin đầu tiên này lại gặp phải một trở ngại lớn, nếu không nói là nghiêm trọng: hay phát nổ. Điều đó đã thôi thúc Goodenough

cùng nhóm của mình đi tìm giải pháp bền vững hơn. Họ nghĩ đến một nhóm hợp chất hóa học gọi là oxide kim loại có tính chất chèn lithium. Sau 4 năm, họ đã thành công khi tìm ra oxide cobalt (LiCoO_2). Bằng việc sử dụng chất này để tạo ra cathode nhẹ, mật độ năng lượng cao, Goodenough có thể trữ năng lượng gấp 2-3 lần so với các loại pin sạc lại khác đương thời. Phát minh của ông đã tạo ra một phiên bản pin lithium-ion vượt trội, với công suất và hiệu suất lớn, nhỏ gọn và chất lượng cao. Nó đã được tập đoàn điện tử Sony thương mại hóa.

Kết quả này giúp Goodenough giành được một số giải thưởng lớn như Giải thưởng Nhật Bản năm 2001, và 18 năm sau cùng với hai nhà khoa học khác đạt giải Nobel Hóa học 2019. Giáo sư Goodenough chia sẻ: "Tôi chẳng qua là may mắn ở đúng nơi, đúng lúc. Tôi không nghĩ rằng mình đã tìm ra một cái gì đó mà chỉ là đóng góp thêm chút ít vào điều sẵn có mà thôi".

Trong vòng một thập kỷ kể từ phát minh đó, pin lithium-ion của ông đã được dùng cho hàng triệu thiết bị điện tử như điện thoại di động, máy ảnh, máy tính. Các thiết bị này nhờ vậy mà trở nên nhỏ gọn hơn và giá cả phải chăng hơn. Nhiều đồng nghiệp của Goodenough thời đó từng cho rằng kết quả này xứng đáng đem lại cho ông giải Nobel. Tuy nhiên, đến khi ông gần chạm ngõ bách niên, giải thưởng khoa học cao quý này mới xướng tên ông và là cái tên lớn tuổi nhất trong lịch sử Nobel.

Cả thế giới ca tụng phát minh pin lithium-ion của Goodenough là thành tựu sáng giá nhất, nhưng ông lắc đầu: "Không phải thế, sở dĩ tôi nổi tiếng chẳng qua là vì họ kiêm được bện tiền nhờ thành tựu đó thôi mà!". Sự thật, các công ty như Sony kiêm được hàng tỷ đô la còn Goodenough không được một xu tiền bản quyền, nhưng có vẻ điều đó chẳng quan trọng gì với ông. Điều ông tự hào hơn cả là những đóng góp của mình cho khoa học cơ bản và sự kết nối hài hòa giữa vật lý - hóa học - kỹ thuật.

Tuy nhiên, một điều chắc chắn rằng phát minh của giáo sư Goodenough chưa phải là giải pháp tối ưu và sẽ còn nhiều điều đột phá nữa cần được tạo ra trong tương lai. Nay giáo sư đã xấp xỉ bách tuế, không còn nhiều sức cống hiến cho nền khoa học năng lượng thế giới. Đó cũng chính là bài toán mà lớp hậu nhân ngày ngày đi tìm lời giải thỏa đáng nhất: có thể thật sự "sạc lại thế giới"? ■

9 SỰ KIỆN KHOA HỌC CÔNG NGHỆ NỔI BẬT NĂM 2019

Năm 2019 khép lại với nhiều sự kiện khoa học công nghệ đột phá, đặc biệt là trong lĩnh vực y học và vũ trụ. Chụp ảnh lỗ đen, phát triển kỹ thuật chỉnh sửa gen... là những dấu son đi vào lịch sử khoa học của nhân loại.

Lê Chung

1

Bức ảnh chụp lỗ đen. *Ảnh: Event Horizon Telescope Collaboration*

2

Cân nặng ước tính của Ngân Hà thôi thúc sự tò mò về vật chất tối.
Ảnh: NASA

1. Lần đầu "thấy" được lỗ đen

Tháng 4/2019, các nhà khoa học thuộc Chương trình Kính thiên văn Chân trời sự kiện (EHT) công bố bức ảnh chụp lỗ đen đầu tiên trong lịch sử nhân loại, chứng thực tiên đoán 104 năm trước của Albert Einstein về sự tồn tại của lỗ đen.

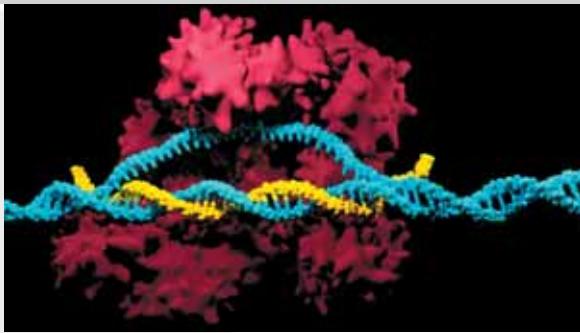
Để chụp lại bức ảnh đặc biệt này, hơn 200 nhà khoa học đã phối hợp và sử dụng mạng lưới kính thiên văn toàn cầu, trong hơn một thập kỷ. Vàng sáng trong ảnh là đĩa bồi tụ của lỗ đen, còn lỗ đen nằm ở giữa khoảng tối, bên trong chân trời sự kiện. Đây là động lực để nhân loại hiểu nhiều hơn về thiên thể kỳ lạ này.

Hai tháng sau khi bức ảnh chụp lỗ đen được giới thiêu học công bố, GS Paul T.P. Ho - Tổng Giám đốc Đài quan sát Đông Á, một trong 8 đài thiêu văn tham gia dự án chụp ảnh lỗ đen, đã đến trò chuyện về chủ đề này với sinh viên Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM.

2. "Cân" dải Ngân Hà

Năm 2019, các nhà nghiên cứu tuyên bố số liệu mới về cân nặng của... dải Ngân Hà. Họ đã tìm ra cách để "cân" khối lượng dải Ngân Hà được đánh giá là chính xác hơn và cải thiện những ước tính trước đó.

Việc cân đo đong đếm này được các khoa học gia sử dụng kính thiêu văn Hubble của NASA và vệ tinh Gaia của ESA. Theo đó, dải Ngân Hà nặng khoảng 1,5 triệu triệu lần khối lượng Mặt trời, gấp đôi con số ước tính trước đó. 200 tỷ ngôi sao và lỗ đen siêu trọng (4 triệu lần khối lượng Mặt trời) ở tâm Ngân Hà chỉ chiếm một phần nhỏ trong tổng khối lượng này. 90% khối lượng còn lại bị "bắt giữ" trong vật chất tối.

Một đoạn gen được chèn vào chuỗi ADN. *Ảnh: Meletios Verras*

3. Kỹ thuật chỉnh sửa gen đưa vào lâm sàng

CRISPR-Cas9 là một phương thức chỉnh sửa gen với khả năng cắt hoặc chèn gen vào chuỗi ADN. Kỹ thuật này đã được thử nghiệm lâm sàng để đánh giá hiệu quả và tác động của việc thay đổi các đoạn gen gây bệnh ở con người.

Thử nghiệm thực hiện trên một người mắc beta thalassemia và một người mắc hồng cầu hình liềm. Sau 9 tháng, bệnh nhân mắc beta thalassemia không phải truyền máu lần nào thay vì cần truyền máu trên 16 lần/năm như trước đây và mức hemoglobin trở lại gần như bình thường. Bệnh nhân còn lại sau 4 tháng không còn chịu những cơn đau đớn nào thay vì trung bình bị 7 cơn mỗi năm.

Trong kỹ thuật CRISPR-Cas9, Cas9 - một loại protein đã được biến đổi, đóng vai trò như một cái kéo để cắt các phần trong mạch ADN. Protein này có thể nhắm vào các gen ở vị trí cụ thể để làm gián đoạn quá trình gây đột biến. Gần đây, các nhà khoa học đã phát triển một phương pháp chỉnh sửa mới, kết hợp phương pháp CRISPR-Cas9 với một protein khác có thể tạo ra ADN mới. Với phương pháp này, họ hy vọng có thể sửa chính xác và hiệu quả tới 89% các biến dị gen gây bệnh đã được biết tới.

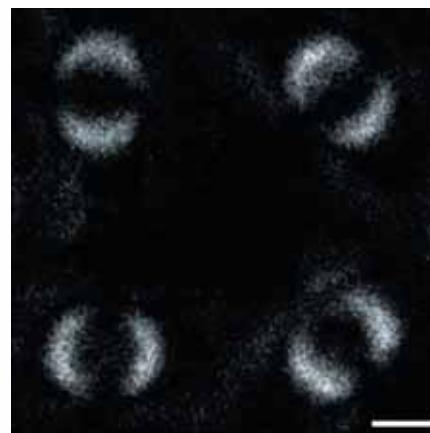
Tuy nhiên, các kỹ thuật này cũng đặt ra nhiều lo ngại về các vấn đề đạo đức trong y sinh.

4. Bức ảnh đầu tiên về "vướng víu lượng tử"

Bên cạnh bức ảnh về lỗ đen trong lĩnh vực vật lý thiên văn, vật lý lượng tử cũng mang về bức ảnh lịch sử trong năm nay. Đó là bức ảnh đầu tiên về hiện tượng "vướng víu lượng tử".

Theo các lý thuyết về cơ học lượng tử, hai hạt có thể bắt cặp nhau hoặc rời xa nhau nhưng vẫn có mối liên hệ mật thiết và tức thì, dù ở khoảng cách lớn. Một hạt sẽ có ảnh hưởng lên hạt còn lại trong cặp mặc cho khoảng cách giữa chúng là bao xa. Hiện tượng kỳ lạ này đã làm đau đầu Albert Einstein rất nhiều, đến cuối đời ông vẫn không thể tin rằng nó có thể tồn tại.

Các hiệu ứng từ hiện tượng này đã được khẳng định bởi thực nghiệm, tuy nhiên đây là lần đầu tiên con người tận mắt thấy được nó. Điều này giúp "gỡ rối" nhiều hoài nghi về sự tồn tại của lý thuyết của hiện tượng vướng víu lượng tử. Đó là một mảnh đất màu mỡ cho các nhà khoa học khám phá, vì theo lý thuyết, nếu ta quan sát được thông tin trên một hạt trong cặp thì có thể lập tức suy ra được thông tin của hạt còn lại, kể cả khi hạt cách xa hàng ngàn năm ánh sáng so với hạt được nghiên cứu. Nó đồng nghĩa với việc thông tin trên hai hạt vướng víu lượng tử có thể "truyền đi" nhanh hơn giới hạn vận tốc ánh sáng, đồng thời gợi mở cho các nhà khoa học một ý tưởng khó tin, rằng thông tin rơi vào lỗ đen vẫn có thể khôi phục được nếu ta tìm và quan sát được đối tượng vướng víu lượng tử của chúng!

Bức ảnh lịch sử về hiện tượng "vướng víu lượng tử".
Ảnh: Science Advances

5. Google "vượt mặt" siêu máy tính

Tháng 10/2019, các kỹ sư tại Google tuyên bố rằng họ đã tạo ra một máy tính lượng tử có thể thực hiện một phép tính toán trong 200 giây, vượt mặt siêu máy tính nhanh nhất thế giới. Máy tính lượng tử này được đặt tên là Sycamore.

Điện toán lượng tử là một lĩnh vực nghiên cứu đầy triển vọng với mục tiêu đẩy tốc độ tính toán của các máy tính nhanh lên theo hàm mũ so với tốc độ của các cổ máy hiện tại. Trên lý thuyết, máy tính cổ điển mô tả dữ liệu dưới dạng thực nhị phân "0" và "1", còn máy tính lượng tử lại mô tả dữ liệu theo một trạng thái có tên "qubit". Thay vì sử dụng logic của "có" và "không", chip lượng tử tương tác với nhau, chuyển đổi trạng thái giữa "1", "0" và trạng thái chồng - "superposition", tồn tại ở cả hai giá trị 0 và 1 cùng lúc, dựa trên cơ chế hoạt động của cơ học lượng tử. Với ba trạng thái hiển thị dữ liệu này, trên lý thuyết, máy tính lượng tử mạnh hơn máy tính cổ điển.

Trong nhiều thập kỷ, máy tính lượng tử vẫn chưa vượt mặt được siêu máy tính, cho đến khi Sycamore ra đời. Thành tựu này của Google có thể ứng dụng để cải thiện trí tuệ nhân tạo hoặc hỗ trợ trong việc phát triển các loại thuốc mới cho nhân loại, vốn cần nhiều thời gian tính toán.

Google công bố mốc này trên tạp chí Nature, trong đó tác giả cho rằng họ đã đạt "ưu thế lượng tử" (quantum supremacy). Thuật ngữ này mô tả khoảnh khắc máy tính lượng tử vượt mặt siêu máy tính mạnh nhất mà ta có.

Máy tính Sycamore của Google đã mở ra một kỷ nguyên mới về tin học. *Ảnh: Google*

Ebola giờ đây có thể chữa trị bằng tiêm chủng. *Ảnh: Reuters*

6. Ebola không còn bất khả trị

Các nhà nghiên cứu của Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) đã giành thắng lợi lớn trong cuộc chiến với Ebola tại Congo. Cụ thể, họ đã tìm ra và ứng dụng hai liệu pháp giúp tăng tỷ lệ sống sót cho bệnh nhân.

Tháng 7 năm nay, WHO tuyên bố dịch Ebola bùng phát tại châu Phi là tình trạng khẩn cấp toàn cầu. Các nhà nghiên cứu đã quyết định sử dụng hai liệu pháp là REGN-EB3 và mAb-114, một dung dịch hỗn hợp các kháng thể tiêm vào máu. Kết quả cho thấy, các liệu pháp này đã cứu sống 90% người mắc Ebola tại Congo, so với 70% số người mắc bệnh tử vong trước đó.

Sau sự kiện đáng mừng trên, các loại thuốc thử nghiệm khác đã được yêu cầu dừng áp dụng. Từ nay, tất cả đơn vị đều chuyển sang dùng hai loại kể trên.

"Kể từ giờ, chúng ta sẽ không còn nói rằng Ebola không chữa được nữa" - Tổng Giám đốc Viện nghiên cứu Y sinh Quốc gia Congo bày tỏ.

Hệ thống chụp ảnh DOLPHIN giúp loại bỏ khối u tí hon. *Ảnh: MIT*

Dự báo mới cho thấy miền Nam Việt Nam sẽ ngập triều vào năm 2050.

Ảnh: New York Times

Phát hiện mới cho thấy con người có khả năng tái tạo sụn. *Ảnh: Sebastian Kaulitzki*

7. Phát triển công cụ chụp ảnh khói u nhỏ

Các nhà khoa học tại Viện Công nghệ Massachusetts (MIT) đã phát triển một hệ thống chụp ảnh, đặt tên là DOLPHIN, có thể giúp phát hiện những khối u tí hon với kích cỡ vài trăm tế bào sâu trong cơ thể.

Hệ thống này dựa trên ánh sáng cận hồng ngoại, với bước sóng 900-1700nm phù hợp với việc chụp ảnh mô. Ánh sáng cận hồng ngoại phân tán khi gặp vật thể đủ nhiều để đi xuyên sâu hơn vào các mô. Các nhà nghiên cứu kết hợp hệ thống này với phương pháp chụp ảnh đồng thời nhiều bước sóng. Họ có thể phân tích dữ liệu từ việc quét chụp để xác định nguồn huỳnh quang, cho phép tìm ra vị trí của một thiết bị huỳnh quang đánh dấu tế bào ung thư.

Các thí nghiệm cho thấy cách làm này có thể giúp các nhà khoa học phát hiện tín hiệu với độ sâu mô lên đến 8cm, sâu hơn bất kỳ kỹ thuật chụp ảnh quang học y sinh hiện có nào. Họ hy vọng có thể ứng dụng công nghệ này để phát hiện sớm ung thư buồng trứng và các loại ung thư khác mà hiện nay rất khó phát hiện.

8. Nước biển nhấn chìm đô thị

Ngày 29/10, tổ chức khoa học Climate Central đã công bố nghiên cứu mới nhất về ảnh hưởng của hiện tượng nước biển dâng lên tại các khu vực ven biển trên thế giới. Theo đó, đến năm 2050, nhiều khu dân cư trên thế giới sẽ bị nhấn chìm, trong đó có miền Nam Việt Nam.

Nghiên cứu cũng chỉ ra những ảnh hưởng do nước biển dâng có thể sẽ tăng gấp 3 lần vào năm 2050. Cụ thể, khu vực sinh sống của khoảng 150 triệu người trên thế giới sẽ bị nhấn chìm, trong đó có hơn 20 triệu người Việt Nam. Tuy nhiên, dự báo kết quả nghiên cứu sắp tới có thể sẽ không dừng lại ở mức đó.

Các số liệu cho biết khoảng 110 triệu người ở các khu vực bị ảnh hưởng thực chất đã và đang sống dưới mức đinh triều. Giám đốc Climate Central Benjamin Strauss giải thích rằng nhờ các biện pháp xây dựng đê biển và tường bao đã hạn chế ảnh hưởng xâm thực của nước biển. Ông cũng nhấn mạnh các biện pháp này chỉ có hiệu quả ở một mức nhất định.

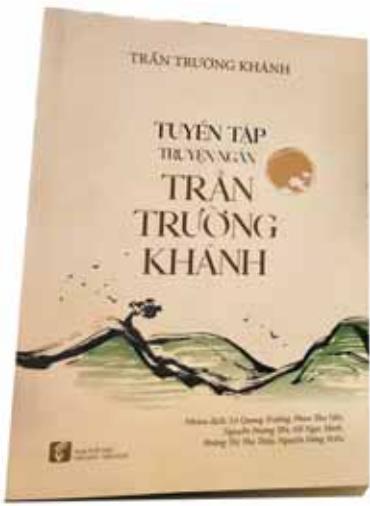
Nghiên cứu đồng thời đưa ra cảnh báo các quốc gia từ bây giờ nên chuẩn bị các phương án ứng phó, đặc biệt là kế hoạch tái định cư cho người ở vùng sắp chịu ảnh hưởng nặng nề. Bà Dina Ionesco, thuộc Tổ chức Thế giới về Di cư cho biết đây có thể là một trong những đợt di dân với quy mô lớn nhất từ trước tới nay.

9. Phát hiện khả năng tái tạo sụn ở người

Một phát hiện vào tháng 10/2019 cho biết, trái ngược với niềm tin trước đó, sụn ở các khớp xương con người có thể tự sửa chữa thông qua một quá trình tương tự quá trình tái tạo chi ở kỳ nhông hay cá ngựa vằn.

"Chúng tôi tin rằng sự hiểu biết về khả năng tái tạo này ở người có thể cung cấp nền móng cho những tiếp cận mới để sửa chữa các mô khớp và cả các chi của con người" - GS Virginia Byers Kraus tại Duke Health nhận định. Kraus và các đồng nghiệp phát triển một phương thức để xác định tuổi của protein thông qua những đồng hồ phân tử. Những protein mới tạo trong mô có ít hoặc không có sự chuyển đổi axit amin nào trong khi protein già có nhiều.

Kết quả cho thấy có mối liên quan giữa tuổi của sụn người với vị trí của nó trong cơ thể: sụn mắt cá chân "trẻ", ở đầu gối "trung niên" và ở hông "già". Điều này giúp giải thích vì sao chấn thương ở đầu gối và hông mất nhiều thời gian để hồi phục và thường biến chứng thành viêm khớp, trong khi chấn thương mắt cá lành nhanh hơn và ít biến chứng ■

VĂN HÓA HÁN HAY VĂN HÓA CHỮ HÁN?

Đó là vấn đề được PGS.TS Đoàn Lê Giang - Trưởng khoa Khoa Việt Nam học thảo luận tại Hội thảo quốc tế “Việt Nam - Giao lưu văn hóa tư tưởng Đông Á” do Khoa Văn Học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM tổ chức ngày 8/11.

Phiên An

Truyện ngắn của Trần Trường Khanh - một văn nhân Đài Loan, lần đầu tiên được giới thiệu tại Việt Nam. *Ảnh: TL*

Hội thảo đã thu hút gần 100 tham luận của nhiều học giả quốc tế đến từ Đài Loan, Nhật Bản, Hàn Quốc, Trung Quốc... xoay quanh các chủ đề chính: Văn học Việt Nam giao lưu văn học Đông Á; Văn hóa tư tưởng Việt Nam giao lưu văn hóa tư tưởng Đông Á; Phật giáo Việt Nam giao lưu Phật giáo Đông Á...

“Hán hóa” luôn song hành “giải Hán hóa”

PGS.TS Đoàn Lê Giang cho rằng vấn đề này được bàn tới khá nhiều trong các công trình nghiên cứu, bài viết hơn 20 năm nay ở Việt Nam với các tên gọi “vòng văn hóa chữ Hán”, “vùng văn hóa Hán”, “khu vực văn hóa đồng văn”... nhưng đến nay vẫn chưa có sự thống nhất trong học giới.

Phân tích khái niệm “khu vực văn hóa chữ Hán”, PGS.TS Đoàn Lê Giang cho biết khái

PGS.TS Đoàn Lê Giang
phát biểu tại phiên
tổn thể của hội thảo.

Khi nghiên cứu văn hóa khu vực, không nên chỉ thấy đó là quá trình ‘Hán hóa’ mà còn là quá trình ‘giải Hán hóa’. Cả hai quá trình này cùng tồn tại mới tạo ra khu vực văn hóa này với nhiều quốc gia khá tương đồng nhưng cũng rất bản sắc. Nhờ quá trình ‘giải Hán hóa’ mà còn các nền văn hóa dân tộc Việt, Nhật, Hàn.

PGS.TS Đoàn Lê Giang

niệm này được các nhà Hán học người Nhật sử dụng từ thế kỷ XX với hai cách tiếp cận. Một là thiên về lịch sử, nhấn mạnh vào quan hệ sắc phong giữa Trung Quốc và các nước lân cận, từ đó hình thành khu vực văn hóa chữ Hán. Hai là để chỉ khu vực gồm các nước sử dụng chữ Hán trong quá khứ, vừa chịu ảnh hưởng văn hóa Hán, vừa đấu tranh với văn hóa ấy, và gìn giữ, phát triển văn hóa của mình.

Trong khi đó cách dùng “vòng văn hóa chữ Hán”, “vùng văn hóa chữ Hán”, “vòng văn hóa Hán”, “vùng văn hóa Hán ngữ”, “khu vực đồng văn”, “khu vực văn hóa Nho giáo”, “khu vực văn hóa Đông Á”... không thực sự xác đáng.

Thảo luận về các khái niệm này, Trường Khoa Khoa Việt Nam học cho rằng khái niệm “vùng văn hóa” thường dùng cho phạm vi địa phương trong một nước, còn “vòng văn hóa”

“nghe rất lạ tai, khó hình dung”. Cách gọi “khu vực văn hóa Hán” vừa không chính xác vì khu vực này không chỉ có văn hóa Hán, vừa xúc phạm đến các nền văn hóa lớn trong khu vực như Nhật Bản, Hàn Quốc, Việt Nam.

Ông cũng cho biết dùng “khu vực văn hóa Nho giáo” là không ổn. Tuy Nhật, Hàn, Việt đều chịu ảnh hưởng sâu sắc Nho giáo, nhưng các quốc gia này đều tiếp thu tư tưởng Lão Trang/Đạo giáo và Phật giáo Đại thừa. Đồng thời cách gọi “khu vực văn hóa Hán ngữ” là không đúng. Vì các nước trong khu vực không nhiều người học Hán ngữ/tiếng Hán mà chủ yếu chỉ học chữ Hán, tức học cổ văn, cổ Hán ngữ với cách đọc riêng của từng nước là Hán Hòa (Nhật), Hán Hàn, Hán Việt...

“Khi nghiên cứu văn hóa khu vực, không nên chỉ thấy đó là quá trình ‘Hán hóa’ mà còn là quá trình ‘giải Hán hóa’. Cả hai quá trình này cùng tồn tại mới tạo ra khu vực văn hóa này với nhiều quốc gia khá tương đồng nhưng cũng rất bản sắc. Nhờ quá trình ‘giải Hán hóa’ mà còn các nền văn hóa dân tộc Việt, Nhật, Hàn” - PGS.TS Đoàn Lê Giang nhấn mạnh.

Lời hồi âm từ phương Nam

Tại hội thảo, GS Trần Ích Nguyên - ĐH Quốc Lập Kim Môn, Đài Loan đã giới thiệu tuyển tập truyện ngắn của nhà văn Trần Trường Khánh - cây bút người Đài Loan sinh thành sau Đệ nhị Thế chiến.

Theo GS Trần Ích Nguyên, nhà văn Trần Trường Khánh (sinh năm 1946) là nhà văn nổi tiếng của dòng văn học hương thổ Kim Môn. Ông được đưa vào *Mục lục tác giả, tác phẩm Trung Hoa Dân Quốc - Mục lục tác giả, tác phẩm Đài Loan*. Kim Môn, quê hương ông, từng là chiến địa của thế kỷ XX trong cuộc chiến giữa Tưởng Giới Thạch và Mao Trạch Đông.

“Từ chiến tranh đến hòa bình, trên một hòn đảo chỉ có 150km² với nhiều đau khổ gian khó hơn bất kỳ vùng đất nào, đã hình thành một nền văn hóa phong phú đa dạng, đồng thời từ vùng đất ấy đã sinh ra một tác giả văn học ưu tú như Trần Trường Khánh. Tiếc là cho đến khi cuốn sách này được xuất bản, vẫn chưa có tác phẩm nào của tác giả quê quán Kim Môn được dịch sang Việt ngữ. Vì thế, việc *Tuyển tập truyện ngắn Trần Trường Khánh* được phiên dịch và xuất bản tại Việt Nam là một việc hết sức ý nghĩa với Việt Nam và Đài Loan” - GS

Trần Ích Nguyên nhận định.

GS Huỳnh Nhu Phương cho biết, là một độc giả từ phương Nam quen thuộc với văn học Trung Quốc nhưng có phần xa lạ với văn học trên lãnh thổ Đài Loan đầy sóng gió, ông thấy mình may mắn khi được thưởng thức tác phẩm của Trần Trường Khánh. Đôi với ông, tập truyện này “vừa lạ lẫm, vừa gần gũi để có thể ký thác vào đó chút tâm trạng mình”.

Theo GS Phương, nhà văn Trần Trường Khánh đã hai lần chứng kiến khủng hoảng ở eo biển Đài Loan nhưng tập truyện ngắn này của ông không nhầm miêu tả trực tiếp những biến cố ấy. Ông đã thể hiện những di chứng của thời kỳ thiết quân luật đè nặng lên đời sống của khoảng mươi vạn dân Kim Môn trong hơn 36 năm.

“Những biến động lịch sử và xung đột ý thức hệ nửa cuối thế kỷ XX đã đẩy Đài Loan và miền Nam nước tôi vào những tình thế hiểm nghèo. Những người đồng bào cùng trong một nước phải chia nhau ở hai bên chiến tuyến mà lằn ranh là một vùng biển (Đài Loan) hay một dòng sông (Bến Hải). Kim Môn (Đài Loan) và Bình Trị Thiên (Việt Nam) trở thành chảo lửa của chiến

tranh” - GS Huỳnh Nhu Phương bình luận.

GS Phương cũng chia sẻ thêm, đọc truyện ngắn của Trần Trường Khánh, ông liên tưởng đến tác phẩm của Franz Kafka, Aziz Nesin, Salwomir Mrozek, Bùi Ngọc Tấn với những con người thuần phác, vô tội bị chụp mũ, bức cung, tra tấn một cách oan khuất chỉ vì một lý do vớ vẩn, tuy về sau có được minh oan thì tâm hồn cũng đã tổn thương nghiêm trọng.

“Nhưng nghĩa vụ của một nhà văn, dù không thiếu khiêm tốn, đòi hỏi ông ta không được thỏa hiệp với nỗi sợ hãi và lòng yếm thế, nhất là khi ngòi bút được truyền cho sức mạnh tinh thần và những đức tính tốt đẹp mà những người dân giàu lương tri ở Kim Môn, tuy có lúc phải ‘ngậm miệng làm ngơ, mũ ni che tai’ trước cường quyền để ‘tránh chuốc họa vào thân’, cuối cùng không để cho ai tước đoạt” - GS Huỳnh Nhu Phương nhấn mạnh.

Tuyển tập truyện ngắn Trần Trường Khánh do Khoa Văn Học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM cùng Học viện Xã hội Nhân văn, ĐH Quốc lập Kim Môn, Đài Loan giới thiệu đến độc giả Việt Nam. Tác phẩm do PGS.TS Lê Quang Trường - Trưởng khoa Khoa Văn Học và các giảng viên cộng sự biên dịch, NXB Văn hóa - Văn nghệ ấn hành, gồm 6 truyện ngắn tiêu biểu của Trần Trường Khánh.

Hội thảo còn lắng nghe nhiều tham luận đặc sắc như *Gợi ý liên văn hóa của Husserl về sự đổi mới luân lý và tính hợp lý về lý luận: Một nhận định mới từ quan điểm Đông Á* (GS Yu Chung-Chi - Trường ĐH Quốc lập Trung Sơn, Đài Loan); *Nghiên cứu các truyện cổ Việt Nam và Hàn Quốc có đề tài xung đột anh chị em và văn hóa giao tiếp* (PGS.TS Kwon Hyeok-rae, Hàn Quốc)... ■

GS Huỳnh Nhu Phương giới thiệu về Trần Trường Khánh và tác phẩm của ông tại hội thảo.

“Nhưng nghĩa vụ của một nhà văn, dù không thiếu khiêm tốn, đòi hỏi ông ta không được thỏa hiệp với nỗi sợ hãi và lòng yếm thế, nhất là khi ngòi bút được truyền cho sức mạnh tinh thần và những đức tính tốt đẹp mà những người dân giàu lương tri ở Kim Môn, tuy có lúc phải ‘ngậm miệng làm ngơ, mũ ni che tai’ trước cường quyền để ‘tránh chuốc họa vào thân’, cuối cùng không để cho ai tước đoạt.”

GS Huỳnh Nhu Phương

*Với nhiệm vụ tìm kiém
vết tích truyền thống văn
hóa Việt cổ còn tồn tại
trong lẽ tục và sinh hoạt
thường nhật của người
dân vùng Nam Trung
Hoa, tôi dành phần lớn
thời gian hơn một năm
ròng rã điền dã ngang dọc
trên những chuyên xe
chuyên tàu để cố tìm về
quá khứ hào hùng của tổ
tiên Bách Việt.*

Điền dã đầu xuân
trên đất khách:

Theo dấu người xưa

PGS.TS Nguyễn Ngọc Thơ

Quần thể tổ miếu Long Mẫu
ở Duyệt Thành (xiwantrip.cn).

Cảnh quan sân trước tổ miếu tại Duyệt Thành.

Duyên nợ ấy đưa tôi đến trấn Duyệt Thành (Quảng Đông) để “ghé thăm” Long Mẫu trong một ngày đầu xuân đúng 12 năm về trước.

“Trầm nghe không bằng một tháy”!

Nửa khuya đêm mồng hai Tết, tôi và một người bạn là giảng viên Đại học Trung Sơn (Quảng Châu) bắt xe đi Duyệt Thành với ý định sẽ có mặt thật sớm ở cổ miếu ngay sáng mồng ba. Xe vào bến ở thành phố Triệu Khánh cách trấn Duyệt Thành hơn 20 cây số từ hùng đông. Trong khi chờ ăn sáng rồi hăng đón xe đi tiếp, bạn tôi bảo ở gần đó có ngôi miếu thờ Long Mẫu mới xây: miếu Bạch Sa. Tôi lập tức tìm đường đến đó một mình. Khi đang loay hoay ghi ghi chép chép trong chính điện bỗng một người đàn ông xuất hiện xung là chủ miếu đề nghị giúp tôi “làm lế”. Tôi từ chối nhưng anh ta một mực bảo đó là lệ và phải theo. Thôi thì lẽ anh cứ làm còn tôi cứ việc của tôi. Đang lầm bẩm niệm kinh, anh ta chợt quay sang hỏi tôi tên gì và định “cúng dường mấy ngàn tệ?” (100 tệ tương đương 330 ngàn đồng). Tôi chợt giật mình, ra sức giải thích bản thân là “nghiên cứu sinh” và không có tiền. Gã đàn ông bắt đầu nổi giận quát tháo. Thấy thế hai thanh niên nữa chạy ra đóng hết cửa chính điện lại không cho tôi ra ngoài. Một mình giữa vòng vây ba người đàn ông khát tiền đang giận dữ, tôi đành móc ví tiền ra giao cho họ. Dương nhiên, với kinh nghiệm đi điền dã lâu ngày, tôi chỉ để một ít tiền mặt phòng thân, còn lại là thẻ

và thẻ. Lấy hết số tiền mặt hiện có (hơn 100 tệ), họ vãng tục rồi cuối cùng cũng mở cửa thả tôi đi. Hú hồn!

Tôi kể cho anh bạn đồng hành nghe những gì tôi vừa trải qua, anh ấy xin lỗi rốt ráít rồi gọi điện báo cô Hàn phụ trách phòng Văn hóa Triệu Khánh biết sự việc. Khoảng nửa tiếng sau, cô Hàn xuất hiện, quả quyết trên địa bàn cô ấy quản lý không thể có phần tử xấu xa đến vậy và hứa sẽ xử lý. Cô Hàn đề nghị “đèn bù” cho tôi bằng chuyến xe đi Duyệt Thành thăm tổ miếu. Ôi sướng còn gì bằng! Đến tổ miếu, với bài học nhân tiền buổi sáng sớm tôi dè dặt trong từng bước đi của mình. May mà chính điện và sân trước chật ních người, khách hành hương tấp nập, kẻ ngồi người đứng quanh sân sầm lẽ và té lễ. Cô Hàn tách nhóm chúng tôi đi thẳng vào chính điện, nói là đi quan sát. Tham quan, chụp ảnh, tháo lại từng câu đối, hoành phi xong tôi còn kịp phỏng vấn vài người hành hương rồi mới ra bến sông. Quả thật khúc sông hìn khuỷu tay khá trắc trở, móm đá nhô ra đón lấy dòng nước xiết dường như chưa bao giờ kịp bám rêu xanh. Nước va đập vào đá róc rách giòn tan, khiến cả không gian cổ miếu trở nên sống động, hoàn toàn không yên ắng như những di tích khác mà tôi đã qua.

Mặt trời quá đỉnh đầu, tôi và anh bạn đói bụng nhưng bóng dáng cô Hàn chẳng thấy đâu. Gọi điện thoại thì không thấy bắt máy nên đành phải ngồi chờ. Được thêm khoảng 45 phút nữa thì cô Hàn bước ra từ hậu điện với vẻ mặt thất

thân và giọng điệu có phần gắt gỏng. Tiên cô Hàn ra về, anh bạn kéo tôi lại, nói nhở: “Hồi sáng bạn chỉ mất có 100 tê thôi, cô Hàn ở tổ miếu này bị cướp đến... 700 tê đấy!”. Theo lời bạn kể, cô Hàn vào hậu điện xem quẻ, người giải xăm hò hởi thực hiện xong thì đòi 1.000 tê. Cô Hàn từ chối, thế là bị đóng cửa nhốt trong ấy. Hai bên cãi lý hồi lâu cuối cùng cô Hàn cũng phải “nộp” hết tiền mặt trong ví mới được thả ra về! O, chẳng phải sáng nay cô ấy quả quyết địa bàn cô ấy từ tê lầm sao? Chính quan chức mà còn không tha thì huống hồ gì khách thập phương? Nghe anh bạn kể mà tôi không nhịn được cười. “Trăm nghe không bằng một thấy”, quả ông bà xưa nói không sai tí nào!

Vết tích lịch sử chống ngoại xâm của người Việt cổ

Duyên có đưa tôi đến Duyệt Thành là một sự kiện lịch sử của hơn 2.200 năm trước. Năm 218 trước Công nguyên, Tần Thủy Hoàng cho quân tấn công các bộ tộc Việt phía nam dãy Ngũ Lĩnh (Âu Việt và xa hơn về phía nam là Lạc Việt) nhưng thất bại do gặp phải núi rừng hiểm trở và sự chống cự quyết liệt của liên quân Âu Việt cổ. Quân Tần đành dừng chân ở phía bắc, đóng doanh trại, thao luyện binh tướng, “suốt ba năm

không cởi cung nỏ” để đe dè phòng phản công (theo sách *Hoài Nam Tứ*). Họ cho quân lính giả thường dân Việt trà trộn vào doanh trại để tìm hiểu đối phương và bàn kế hoạch đánh chiếm. Đến năm 214 trước Công nguyên, quân Tần chọn một số binh sĩ tinh nhuệ nhất giả trang lén vào đại bản doanh quân Âu Việt giết chết thủ lĩnh liên quân là Dịch Hu Tống, mở đầu cho cuộc bình định mảnh đất Lĩnh Nam, nay thuộc địa phận Quảng Tây và Quảng Đông.

Thủ lĩnh Dịch Hu Tống mất, các cánh quân Âu Việt tháo chạy. Theo *Hán Thư* và *Nam Việt Chí*, một số nhánh quân kéo về đồng bằng sông Hồng hòa vào người Lạc Việt, một số nhóm kéo lên Vân Nam, trong khi đó 5 nhánh quân lớn đã xuôi dòng Tây Giang về hướng hạ lưu tạm trú ẩn chờ thời cơ phản công. Họ lui đến khúc sông Duyệt Thành thì dừng lại đóng quân mai phục. Họ lập đền thờ thủ lĩnh Dịch Hu Tống ngay ở Duyệt Thành và thề quyết chiến quân địch để trả nợ non sông.

Ngã ba sông Duyệt Thành (nay thuộc Triệu Khánh, Quảng Đông, Trung Quốc) có vị trí hiểm trở, nước xoáy mạnh, phía dưới dòng nước có mỏm núi đá dựng đứng nhô ra tận giữa sông, thuyền bè từ thượng nguồn xuồng nêu không thạo lối đi sẽ bị va vào núi mà chìm hết. Năm

Khúc
sông ngã
ba Duyệt
Thành và
vị trí Tổ
miếu
Long
Mẫu.

cánh quân lụa chọn địa điểm này với hy vọng đón lồng quân Tần xuôi xuống mà tiêu diệt.

Quân Tần không vội xuôi dòng vì họ đoán biết trước sự trắc trở. Qua tin mật thám, họ biết được 5 cánh quân Việt đang đóng ở Duyệt Thành. Quân Tần cho đắp đê ngăn sông ở phía thượng nguồn, đợi nước dâng đầy thì xả đập. Nước lũ tràn về Duyệt Thành quét sạch quân doanh, ba quân tướng sĩ đành tháo chạy mãi về phía đông và lẩn vào các xóm làng nơi đó. Phong trào chống Tần phía nam Ngũ Linh từ đó trở nên yên ắng hơn, Tần Thủy Hoàng cho lập ba quận Quế Lâm, Nam Hải và Tượng Quận để cai trị các vùng đất Âu Việt trước khi Triệu Đà nổi lên hùng cứ đất này.

Nhân vật lịch sử bước vào huyền thoại

Trong những ngày tháng điền dã vùng đất này tôi quyết chí tìm hiểu cặn kẽ dấu vết 5 cánh quân xưa. Tôi nhận ra rằng vua Dịch Hu Tông xưa đã hóa thân thành... một vị thánh mẫu trong văn hóa người Hoa Quảng Đông; bà Long Mẫu Nương Nương! Sau bao năm tháng khói lửa, dấu vết của những nghĩa sĩ năm xưa không còn, song tinh thần của họ vẫn lưu danh muôn thuở. Dấu vết đền thờ vua Dịch Hu Tông nay chẳng còn, thay vào đó là Long Mẫu tổ miếu. Bằng cách nào vua Dịch Hu Tông lại hóa thân thành Long Mẫu?

Giữa sử sách thành văn và chuyện kể dân gian tồn tại sự khác biệt vô cùng thú vị. *Hán Thư*, *Nam Việt Truyền*, *Đường Thư*, các bộ phương chí xưa và cả những công trình sử học hiện đại đều không có chi tiết nào ghi về mối liên hệ giữa Dịch Hu Tông và Long Mẫu, thay vào đó chỉ nhấn mạnh chi tiết Long Mẫu dẫn 5 con “về Hầm Dương triều báu và dâng đất cho Tần Thủy

Hoàng”; đổi lại, nhà Tần sắc phong cho Long Mẫu là “phu nhân” và cho cai quản trọn vùng thượng nguồn Tây Giang. Thế nhưng trong khảo sát của chúng tôi, dân chúng Duyệt Thành lại kể một câu chuyện hoàn toàn khác.

Tương truyền, Long Mẫu họ Ôn là người Âu Việt sống ở thượng nguồn Tây Giang (tức Quảng Tây), bố mẹ làm nghề đan lát thuyền thúng để mưu sinh. Năm ấy thượng nguồn Tây Giang xảy ra lũ lụt lớn, gia đình Long Mẫu gặp nạn, bố mẹ chỉ kịp đặt con gái trên chiếc thuyền thúng rồi thả trôi theo dòng Tây Giang. Thúng trôi đến Duyệt Thành được lão đánh cá tên Lương Tam Công nhặt mang về nuôi, đặt tên là Ôn Long Cơ. Long Cơ lớn nhanh, xinh đẹp, sắc sảo, thông minh. Một hôm, nàng mang về 5 quả trứng to và lạ, chẳng lâu sau, trứng nở ra 5 con rồng con, lần lượt mang 5 màu sắc trong Ngũ hành: đỏ - đen - xanh - trắng - vàng. Các rồng con bái Long Cơ làm mẹ, từ đó bà được gọi là Long Mẫu. Các rồng con được gọi là “Ngũ Long tử”.

Với bản tính thông minh, cùng với sự phò trợ của Ngũ Long tử, Long Mẫu thống nhất cư dân Âu Việt trong vùng, xây dựng cơ nghiệp hùng mạnh. Thời ấy, Tần Thủy Hoàng nam chinh, bắt đầu vượt dãy Ngũ Linh để chiếm đất Lĩnh Nam. Tần Thủy Hoàng ra chiêu đòi Long Mẫu dẫn Ngũ Long tử về Hầm Dương quy hàng. Bà từ chối, vì thế Tần Thủy Hoàng ra lệnh tấn công. Long Mẫu chỉ huy dân Âu Việt, sai Ngũ Long tử dẫn 5 cánh quân chặn đứng các mũi tấn công trên bộ của quân Tần, chỉ chừa cho chúng ngả sông Tây Giang để tiến quân. Long Mẫu cho quân sĩ xây thành lũy ở khúc sông ấy để đón bắt quân xâm lược. Quân Tần cho đắp đập trữ nước và cuối cùng xả đập hòng giết hết chúng dân phía hạ nguồn. Long Mẫu và Ngũ Long tử lấy thân mình che chắn dòng nước dữ để cứu quân dân; song sức nước quá mạnh, Long Mẫu kịp đẩy 5 con lên bờ rồi một mình hòa vào dòng nước. Bà hóa thân thành nữ thần sông Tây Giang, được các con và dân chúng dựng miếu thờ ngay tại khúc sông ấy, nay là Long Mẫu tổ miếu.

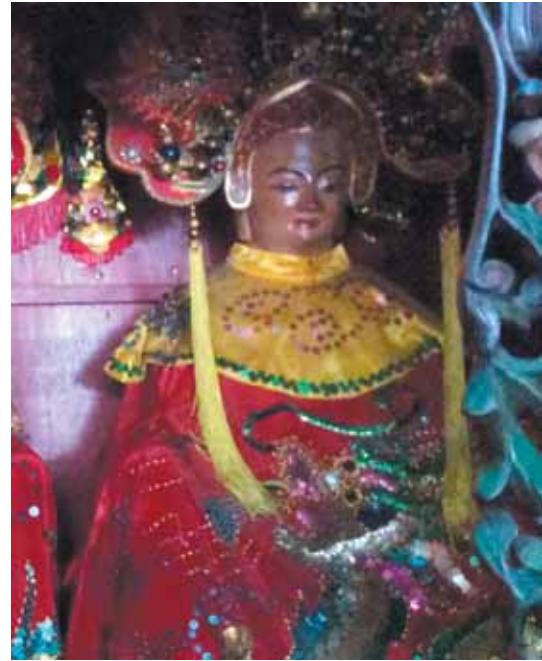
Truyền thuyết này được dân gian đài sau kiến tạo nên một cách khéo léo để lưu giữ ký ức lịch sử và tinh thần chống ngoại xâm của người xưa và để che mắt triều đình phuong Bắc. Dù vậy, trên đại thể nó trùng khớp với các sự kiện lịch sử quân Tần Thủy Hoàng xâm lược, cho đắp đê giữ nước và xả lũ, thủ lĩnh Dịch Hu Tông

Chân dung Long Mẫu ở Tổ miếu Duyệt Thành.

thống lĩnh 5 cánh quân chống Tần... Như vậy, Long Mẫu là hóa thân trong truyền thuyết dân gian của Dịch Hu Tống, việc Ngũ Long tử bái bà làm mẹ thể hiện sự kiện 5 cánh quân kéo về Duyệt Thành năm 214 trước Công nguyên lập đền thờ và lưu giữ ký ức trân trọng vị thủ lĩnh của mình. Tại sao Dịch Hu Tống không hóa thân thành một nam thần mà lại là Long Mẫu?

Người Trung Quốc ở phía bắc coi thần sông là Hè Bá, một nam thần đại diện cho dòng văn hóa phụ hệ của họ. Văn hóa Việt cổ phương Nam có truyền thống mẫu hệ kéo dài, việc Dịch Hu Tống hóa thân thành nữ thần có thể giúp dân gian dễ dàng thêu dệt truyền thuyết nhằm tránh bị dòm ngó. Tinh thần yêu nước thương dân của “Long Mẫu” không thể phai mờ, dù vùng đất nơi bà gây dựng cơ đồ đã không còn thuộc về con cháu bà. Dân Âu Việt trong vùng hồn dung với di dân người Hán từ phía bắc xuống sau nhiều thế kỷ trở thành người Quảng Đông; tiếng nói người Âu Việt pha trộn với tiếng Hán trở thành phương ngữ Quảng Đông. Các triều đại phong kiến xưa có “ác cảm” với truyền thống phương Nam, song với tham vọng chiếm trọn và cai quản Lĩnh Nam bắt buộc họ phải chấp nhận, sắc phong và “mượn danh” Long Mẫu: “phu nhân” thời Hán - Đường, “Thánh phi” thời Tống - Minh - Thanh. Dân gian thường gọi bà là “Long Mẫu Nương Nương” hay A-má, xem như một vị phúc thần. Ở Việt

Tượng Long Mẫu ở miếu Thiên Hậu Rạch Giá (Kiên Giang).

Nam, người Hoa gốc Quảng Đông phái thờ Bà Long Mẫu trong một số miếu Thiên Hậu ở quận 5 (TP.HCM), Thủ Thừa (Long An), thành phố Vĩnh Long, thành phố Bạc Liêu và thành phố Rạch Giá (Kiên Giang).

Lật từng trang sử viết về sự kiện quân Âu Việt chống Tần, tôi không khỏi phì cười khi đọc được một nhận định vô cùng ngộ nghê của tác giả Diệp Xuân Sinh (ĐH Trung Sơn): “... vào các triều đại Tống, Minh, các cánh quân ‘chinh thảo An Nam’ khi đi qua đây (Duyệt Thành) đều được Long Mẫu phù hộ nên thuận buồm xuôi gió...”! Sử quan xưa và các nhà viết sử thời nay có thể “gieo cây” thêm những nội dung mà họ muốn, song hình ảnh Dịch Hu Tống - Long Mẫu Nương Nương vẫn mãi là hiện thân của tinh thần chống ngoại xâm của người Việt cổ nay xưa ■

Tài liệu tham khảo

1. Ban Quản lý Di tích Hoàng thành Thăng Long (2013), *Cuộc kháng chiến chống Tần và sự ra đời của nhà nước Âu Lạc*, <http://www.hoangthanhthanglong.vn/blog/cuoc-khang-chien-chong-tan-va-su-radoi-cua-nha-nuoc-au-lac/479>
2. Các tài liệu cổ sử: *Hoài Nam Tứ, Hán Thư, Nam Việt Thư*.
3. Diệp Xuân Sinh, Tưởng Minh Tri (2003), *Văn hóa Long Mẫu vùng Duyệt Thành*, NXB Hắc Long Giang.
4. Nguyễn Ngọc Tho (2017), *Tín ngưỡng Thiên Hậu vùng Tây Nam Bộ*, NXB Chính trị Quốc gia.

CHẾ TẠO MÁY BAY CHO NÔNG NGHIỆP

Nhiều lần thót tim khi chứng kiến máy bay đang thử nghiệm trị giá hơn trăm triệu gấp trực trặc, có thể rớt xuống bất cứ lúc nào, nhưng PGS.TS Vũ Ngọc Ánh vẫn chấp nhận cuộc chơi khoa học rủi ro này.

Phương Mai

PGS.TS Vũ Ngọc Ánh. Ảnh: FBNV

Sinh năm 1983, PGS.TS Vũ Ngọc Ánh là một trong những gương mặt khoa học trẻ của ĐHQG-HCM được công nhận chức danh phó giáo sư năm 2019.

Chế tạo máy bay từ thời sinh viên

PGS.TS Vũ Ngọc Ánh chia sẻ, từ lúc nhỏ, anh đã có niềm yêu thích đặc biệt đối với khoa học vũ trụ. Chàng thiếu niên Vũ Ngọc Ánh đã ghi danh vào Khoa Kỹ thuật Giao thông của Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM. Những năm tháng trên giảng đường tiếp xúc chuyên ngành Kỹ thuật Hàng không phần nào nuôi dưỡng ước mơ thuở bé của anh. Vào năm 2006, khi là sinh viên năm IV, anh cùng một người bạn đã thiết kế thành công chiếc máy bay điều khiển từ xa không người lái có trọng tải 10kg, sải cánh dài 4m, bay ở độ cao 100 - 150m với vận tốc 70-140km/giờ. Máy bay mang được camera phục vụ tuần tra, kiểm soát giao thông, chuyên chở thuốc men để cứu trợ trong trường hợp khẩn cấp...

Để hoàn thành được máy bay, chàng sinh viên năm IV khi ấy đã phải xắn tay làm mọi thứ từ phụ tùng, lắp ráp... "Tôi vô cùng vui sướng khi nhìn thấy máy bay của mình cất cánh. Đó cũng là bước ngoặt khiến tôi quyết định chọn đi vào con đường nghiên cứu, chế tạo máy bay" - PGS Ánh hồi tưởng. Sản phẩm của anh được PGS.TS Nguyễn Thiện Tống - nguyên Chủ nhiệm bộ môn Kỹ thuật Hàng không đánh giá cao bởi máy bay được thiết kế toàn bộ ngay từ đầu, không dựa trên mô hình có sẵn.

Sau khi tốt nghiệp, anh nhận được học bổng và theo học tiến sĩ tại ĐH Konkuk, Hàn Quốc. Vào thời điểm đó, Chính phủ Hàn Quốc đưa ra nhiều dự án phát triển máy bay trực thăng như Super Puma. Trong thời gian du học, PGS Ánh là thành viên nhóm Athena đạt giải Nhì cuộc thi thiết kế máy bay trực thăng dành cho nhóm sau đại học do AHS (Hiệp hội máy bay trực thăng Mỹ) tổ chức. Đồng thời, anh là tác giả của 21 bài báo khoa học, trong đó có 10 bài được đăng trên các tạp chí khoa học quốc tế uy tín. Trong năm 2019, PGS.TS Ánh đã đạt Giải thưởng Đổi mới sáng tạo và Khởi nghiệp TP.HCM I-Star.

Quay về đóng góp cho quê hương

Thay vì chọn cơ hội làm việc ở nước ngoài, PGS.TS Vũ Ngọc Ánh đã quay về phát triển sự nghiệp tại quê hương. Theo anh, nền nông nghiệp tại Việt Nam vốn có tiềm năng rất lớn nhưng vì vướng phải "vùng trũng" về công nghệ, kỹ thuật nên vẫn chưa được khai thác đúng mức. "Tôi nghĩ rằng những kiến thức của mình có thể giúp ích một phần nào đó cho bà con noi đây. Được đóng góp công sức cho chính mảnh đất

PGS.TS Vũ Ngọc Ánh cùng nhóm nghiên cứu trong lần thử nghiệm máy bay phun thuốc trừ sâu. *Ảnh: tuoitre.vn*

quê hương của mình là điều hạnh phúc với tôi" - PGS Ánh bày tỏ.

Hiện tại, hai hướng nghiên cứu chính của anh gồm tập trung nghiên cứu, chế tạo, phát triển dòng máy bay multi-rotor ứng dụng trong nông nghiệp, lâm nghiệp và dòng máy bay cá nhân chuyên dụng. Trong hướng nghiên cứu thứ nhất, PGS Ánh đã đạt những thành công bước đầu với việc chế tạo thành công máy bay phun thuốc trừ sâu không người lái. Ý tưởng tạo ra máy bay này xuất phát từ mong muốn của anh trong việc khắc phục tình trạng nông dân phải thường xuyên tiếp xúc với hóa chất độc hại. Sản phẩm được công bố vào năm 2018 và nhận được sự chú ý trong giới khoa học.

Bên cạnh công việc nghiên cứu, PGS.TS Vũ Ngọc Ánh còn đồng hành sinh viên trong các nhóm nghiên cứu. Trần Xuân Tú (1995, sinh viên Trường ĐH Bách Khoa) cho biết PGS Ánh là một giảng viên rất nhiệt tình và luôn hướng đến tư duy sáng tạo cho sinh viên.

"Tôi đã học được rất nhiều điều từ thầy. Đó là sự tận tâm trong công việc, là tác phong chuyên nghiệp, tư duy đổi mới, thái độ sống tích

Khi các em dành thời gian, công sức và tâm huyết cho khoa học, nó sẽ không bao giờ bạc đãi các em. Các em cứ cố gắng, khoa học sẽ mang lại trái ngọt cho các em.

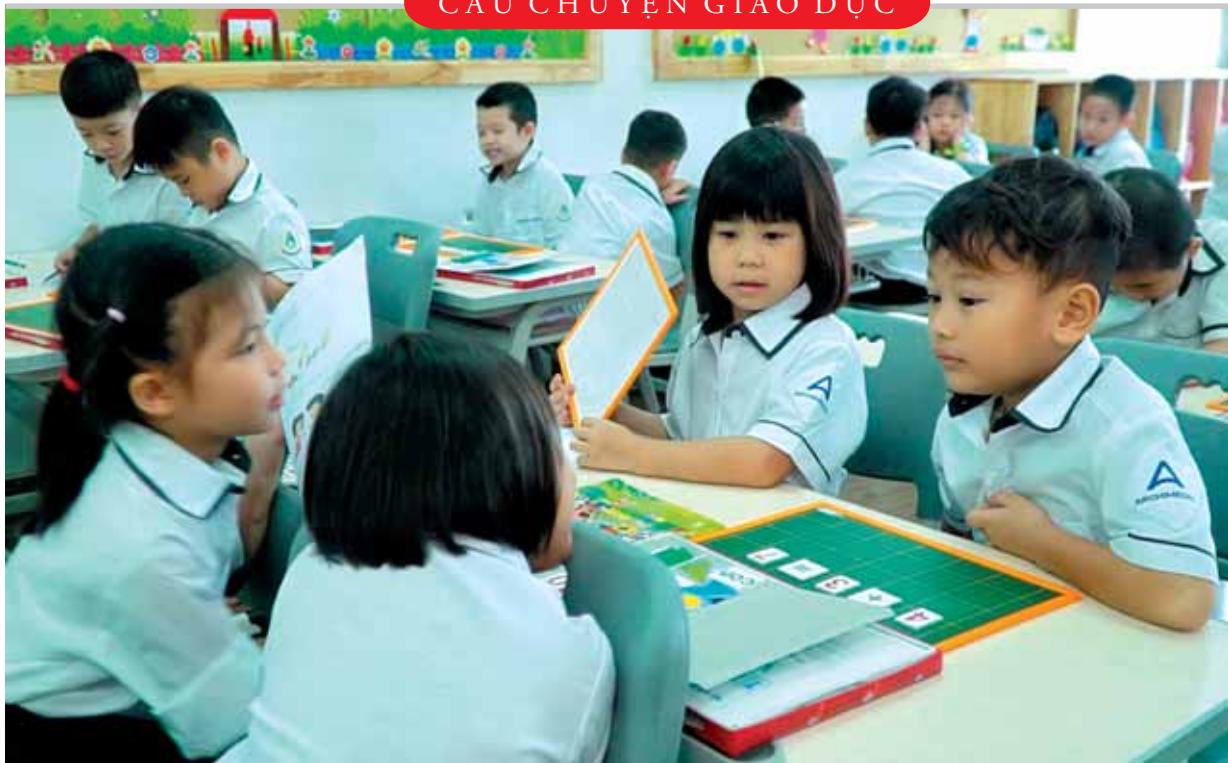
PGS.TS Vũ Ngọc Ánh

cực, sự kiên định và lòng quyết tâm vượt qua khó khăn. Thầy luôn nói với tôi và các bạn rằng: 'Khi các em dành thời gian, công sức và tâm huyết cho khoa học, nó sẽ không bao giờ bạc đãi các em. Các em cứ cố gắng, khoa học sẽ mang lại trái ngọt cho các em'. Tôi luôn ghi nhớ câu nói của thầy và theo đuổi đam mê cùng thầy tới hôm nay" - Trần Xuân Tú bộc bạch.

Đam mê là mấu chốt của thành công

Trong hướng nghiên cứu về dòng máy bay multi-rotor, PGS.TS Vũ Ngọc Ánh hiện đang tập trung phát triển một thiết bị bay giúp kéo dây điện từ trên cao. Thiết bị này hỗ trợ con người khắc phục những khó khăn về địa hình trong quá trình mắc dây điện. PGS Ánh cho biết, nhóm nghiên cứu của anh đã trải qua không ít phen "thót tim". Trong một lần thử nghiệm, do những sai sót không dự đoán được, chiếc máy bay đã gặp trục trặc và thình lình rơi xuống. "Lương chỉ 5-6 triệu/tháng nhưng chiếc máy bay trị giá hơn 100 triệu đồng rớt xuống trước mặt, tôi gần như mất ăn mất ngủ" - PGS Ánh nhớ lại. Lần khác, trong lúc thử nghiệm, khi máy bay cất cánh được khoảng 1km và chỉ có thể quan sát qua camera, bất ngờ một cơn gió lớn ập đến khiến máy bay chao đảo, rung lắc không ngừng, tưởng chừng có thể rớt xuống bất kỳ lúc nào. Khi ấy các sinh viên trong nhóm nghiên cứu vì lo sợ mà đã quấn rối cả dây kéo, bắn thân anh là người điều khiển cũng hồi hộp không kém. Nhưng nhanh chóng lấy lại bình tĩnh, anh từ từ điều khiển, máy bay cuối cùng trở về trong an toàn, cả nhóm ngồi thở phào nhẹ nhõm. "Sau sự cố ấy, vì căng thẳng cực độ nên tôi bị đau dạ dày luôn, nhưng đồng thời cũng rất vui mừng cho thành công bước đầu này". Anh cho biết sản phẩm hiện trong quá trình hoàn thiện và sẽ công bố trong thời gian sắp tới.

Hơn 10 năm gắn bó với khoa học, PGS.TS Vũ Ngọc Ánh khẳng định hai chữ "đam mê" chính là mấu chốt đưa mình đến những thành công hiện tại. Dù vấp phải không ít khó khăn trên con đường nghiên cứu, đặc biệt là vấn đề tài chính, nhưng với châm ngôn sống "Never give up - Không bao giờ từ bỏ", PGS Ánh đã vượt qua tất cả. "Có nhiều lúc tôi muốn bỏ cuộc bởi gánh nặng của cơm áo gạo tiền. Nhưng nghĩ tới nỗ lực của anh em nhà Wright ngày trước, tôi tự nhủ sẽ tiếp tục và gắn bó suốt đời với công việc này" - PGS.TS Vũ Ngọc Ánh chia sẻ ■

HỌC SINH NÊN LÀM QUEN VỚI XÁC SUẤT THỐNG KÊ TỪ TIỂU HỌC

Thông tin sẽ đưa nội dung xác suất, thống kê vào môn toán của chương trình giáo dục mới từ lớp 2 khiến dư luận xôn xao. Câu hỏi đặt ra liệu có quá sớm dạy mảng kiến thức này cho học sinh tiểu học? Và nếu thí điểm, phía nhà trường, xã hội nên có những "ứng xử" như thế nào cho phù hợp?

Hoàng An - Quyên Khuu

Xác suất thống kê rất cần trong đời sống

Thống kê và xác suất là hai môn học có tính ứng dụng cao trong đời sống, khoa học và sản xuất. Ở nhiều nước như Mỹ, Anh, Úc, Đức, Nhật... xác suất thống kê đã được giảng dạy ngay từ bậc tiểu học. Các nghiên cứu của họ chỉ ra rằng việc cho học sinh làm quen sớm với các khái niệm của thống kê và xác suất ở các lớp nhỏ sẽ giúp các em có một nền tảng vững vàng và hiểu sâu hơn các môn học này ở bậc phổ thông.

Trên thực tế, xác suất (Probability) và thống kê (Statistics) là hai ngành riêng biệt, nhưng có liên quan và thường được dạy và học cùng một lúc. Môn xác suất và thống kê ở chương trình

giáo dục phổ thông chỉ là phần nhập môn về xác suất và thống kê cổ điển, nó dừng lại ở một số khái niệm cơ bản về xác suất, thống kê cùng việc áp dụng các kiến thức về toán tổ hợp thuần túy và các nguyên lý đếm thông thường.

Theo chương trình giáo dục mới tại Việt Nam, mạch kiến thức xác suất và thống kê sẽ được dạy xuyên suốt từ lớp 2 đến 12. Cần giải "oan" cho xác suất thống kê, khi nó vô tình trở thành nỗi ám ảnh cho người tiếp nhận. Sở dĩ, chúng ta nghĩ vậy là do mặc định đây là môn học chỉ dành cho bậc trung học phổ thông hay đại học. Thực tế, ý niệm ban đầu về xác suất thống kê rất đơn giản, tự nhiên, tương ứng với những

TS Trịnh Thanh Đèo

Ở cấp độ mẫu giáo và tiểu học, môn toán là môn học mà hầu hết trẻ con đều đam mê và hứng thú, mặc dù toán học hàn lâm là lĩnh vực mà không phải ai thích cũng có thể đi theo được. Xác suất hay thống kê đều là toán học, nên cũng không nằm ngoài nhận định trên.

TS Trịnh Thanh Đèo

hoạt động quen thuộc như đếm, làm phép cộng, so sánh nhiều hơn ít hơn.

Theo TS Trịnh Thanh Đèo - Trưởng phòng Khảo thí và Đảm bảo chất lượng Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM, trong đời sống, con người ứng dụng xác suất thống kê từ việc nhỏ đến việc lớn: "Một người chủ gia đình sẽ thống kê các chi phí trong gia đình để hoạch định kế hoạch chi tiêu; các bộ phận OTK (quản lý chất lượng) dùng kiểm tra xác suất để kiểm tra chất lượng sản phẩm; các bác sĩ, kỹ sư nông nghiệp, kỹ sư hóa thực phẩm cũng dùng thống kê thực nghiệm để đưa ra các quyết định. Ngoài ra, các lĩnh vực của xã hội như: sinh học, y học, xã hội học, dân số học, bảo hiểm, thiên văn học, kinh doanh, hóa học, khai thác dữ liệu, kinh tế học, xử lý ảnh, phát triển AI (trí tuệ nhân tạo) và Big Data (khoa học về dữ liệu lớn - yếu tố then chốt của cách mạng công nghiệp 4.0) cũng không thể thiếu vai trò của xác suất thống kê".

Cùng quan điểm, TS Trần Nam Dũng - Phó Hiệu trưởng Trường Phổ thông Năng khiếu ĐHQG-HCM) cho rằng, việc hình thành tư duy thống kê và xác suất cho mỗi người sẽ giúp

họ suy nghĩ hệ thống và có thêm kỹ năng đưa ra được những nhận định chuẩn xác, những quyết định phù hợp, tránh các phát biểu "không có ý nghĩa thống kê", kiểu quy nạp thông qua vài ví dụ riêng lẻ.

"Người Việt Nam rất yêu về mặt này nên lập luận thường thiếu cơ sở, thiếu số liệu, cảm tính. Muốn uốn nắn phải uốn nắn từ lứa tuổi nhỏ" - TS Dũng nhấn mạnh.

Phải thay đổi cách dạy

Từ góc nhìn thực tiễn, TS Trịnh Thanh Đèo cho biết vai trò của toán học trong nhà trường không nhằm mục đích trả lời câu hỏi "học toán để làm gì" mà là trang bị cho học sinh kỹ năng suy luận và tư duy logic. Những ví dụ minh họa cho các vấn đề của toán học trong nhà trường nói chung chỉ là mô phỏng các bài toán trong thực tế, chẳng riêng gì môn xác suất và thống kê. Tuy nhiên, ở nhà trường hiện nay, thầy cô đang đang dạy toán theo kiểu thực dụng nhiều hơn là khơi gợi cho học sinh tự trả lời các câu hỏi "tại sao?" và "như thế nào?". Dạy học sinh học thuộc công thức rồi áp dụng vào bài toán mà không hiểu bản chất công thức đó được xây dựng từ đâu, chỉ bảo các em kỹ xảo để tìm được kết quả của bài toán mà dường như quên đi vẻ đẹp của toán học nằm ở lời giải và tính logic trong việc trình bày lời giải. Chính vì lẽ đó, với những học sinh không giỏi toán, không biết mèo toán sẽ càng mất đi hứng thú, thậm chí sợ toán chứ không riêng gì xác suất thống kê.

Theo TS Trịnh Thanh Đèo, ở cấp độ mẫu giáo và tiểu học, môn toán là môn học mà hầu hết trẻ con đều đam mê và hứng thú, mặc dù toán học hàn lâm là lĩnh vực mà không phải ai thích cũng có thể đi theo được. Xác suất hay thống kê đều là toán học, nên cũng không nằm ngoài nhận định trên.

"Trẻ con bắt đầu học toán ở độ tuổi nào thì đều có thể học xác suất và thống kê ở độ tuổi đó. Đếm số viên kẹo trong hộp là thống kê, trò chơi bít mắt bắt đê là xác suất... Trẻ con chỉ cần biết như thế và những người biên soạn chương trình môn toán cũng chỉ cần như thế, giáo viên cũng chỉ cần dạy những điều tương tự. Như vậy, bản chất của việc đưa môn xác suất thống kê vào chương trình giáo dục tiểu học là giới thiệu cho học sinh một trò chơi mới - một trò chơi đầy sinh động và hứng thú" - TS Trịnh Thanh Đèo khẳng định.

Trong một ví dụ khác, TS Trần Nam Dũng nhận định xác suất và thống kê giúp học sinh trở nên hứng thú với toán học hơn khi kiến thức gắn liền với thực tiễn.

Ví dụ trong hình học, bài toán đo chiều cao của tòa nhà Landmark 81 bằng các giác kế tắt nhiên là sẽ vui hơn (và dễ hơn) giải một bài toán về tia giác nội tiếp. Tương tự, học sinh sẽ rất hứng

TS Trần Nam Dũng

“Việc hình thành tư duy thống kê và xác suất cho mỗi người sẽ giúp họ suy nghĩ hệ thống và có thêm kỹ năng đưa ra được những nhận định chuẩn xác, những quyết định phù hợp, tránh các phát biểu “không có ý nghĩa thống kê”, kiểu quy nạp thông qua vài ví dụ riêng lẻ.”

TS Trần Nam Dũng

thú để thống kê xem chiều cao trung bình của các học sinh trong lớp, tờ mờ biết xác suất ra quân trong ván cờ cá ngựa là bao nhiêu. Do đó giáo trình toán cho mảng này cần có sự phân chia mức độ kiến thức sao cho phù hợp để học sinh có thể nhận diện, tiếp cận dần xác suất thống kê từ dễ đến khó, từ phép tính đơn giản đến những bài toán phức tạp hơn tương ứng với năng lực của học sinh.

"Chẳng hạn, chương trình từng khối lớp nên đặt ra những mức yêu cầu cụ thể: học sinh lớp 2 sẽ học gì, lớp 3 khác lớp 2 như thế nào, lớp 4 cần tránh những gì đã học ở lớp 3... Nếu trước đây, giáo viên dạy thống kê và xác suất dồn vào một số khối lớp ở bậc trung học cơ sở và trung học phổ thông, học sinh chưa đủ thời gian ngấm, thì chương trình mới đã khắc phục bằng cách trải đều lượng kiến thức. Điều này sẽ tạo điều kiện thuận lợi khiến một vấn đề được nhắc đi nhắc lại nhiều lần, đủ thời gian 'mưa dầm thâm lâu'. Tuy nhiên, không thể tránh khỏi khả năng có nhiều thầy cô dạy sớm những kiến thức về xác suất thống kê cao hơn cho học sinh vì không nắm vững chương trình" - TS Trần Nam Dũng phân tích.

Dạy xác suất thống kê cho học sinh tiểu học là một bài toán cần có hướng đi mới. Điều này đòi hỏi phải có sự thay đổi từ cách dạy, giúp học sinh tiếp cận từ góc độ đơn giản. Điều quan trọng là giáo viên không nên áp đặt, truyền tải kiến thức một chiều mà phải tổ chức các hoạt động học tập, sử dụng các câu hỏi gợi mở để cùng học sinh xây dựng bài học, bao gồm các khái niệm, công thức và giải thích ý nghĩa các khái niệm, công thức đó ■

CÙNG NÔNG DÂN HỌC LÀM... CEO

Từ tháng 5 - 12/2019, ĐHQG-HCM đã triển khai đề án Đào tạo nhà quản lý kinh tế trang trại chất lượng cao - Giải pháp quan trọng nhằm phát triển kinh tế trang trại tại Đồng bằng sông Cửu Long (CEO Farm).

Hữu Thống

Qua 7 tháng triển khai, CEO Farm góp phần làm nên hình ảnh người nông dân mới, có kiến thức, tư duy và tầm nhìn căn bản của doanh nhân, có thể giúp họ tự tin để thương lượng, cạnh tranh sòng phẳng với các đối tác trên thị trường trong nước và quốc tế.

Cùng bước vào cuộc chơi lớn

Trước sự sụp đổ của nhiều hộ trồng tiêu quy mô lớn ở Tây nguyên và các tỷ phú cá tra ở Đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL), PGS.TS Đỗ Phú Trần Tình (Trường ĐH Kinh tế - Luật ĐHQG-HCM) - Chủ nhiệm CEO Farm, cho rằng sự tiêu tán tài sản và nợ nần phần lớn diễn ra ở các hộ có khát vọng làm giàu, hay nói cách khác đa phần những hộ chuyển từ sản xuất tiểu nông sang sản xuất lớn với quy mô doanh nghiệp tư nhân hay kinh tế trang trại thường bị vấp ngã. Vì thế, rất cần một đề án nhằm giúp người dân ở khu vực nông thôn, đặc biệt là những người dân có chí khởi nghiệp làm giàu có được những

kiến thức và kỹ năng cần thiết nhằm giảm thiểu các rủi ro trong sản xuất, kinh doanh, sẵn sàng bước vào một cuộc chơi lớn với các luật lệ mới, trong bối cảnh cạnh tranh ngày càng khốc liệt.

Theo chủ nhiệm CEO Farm, đề án này hướng đến 4 mục tiêu chính: (1) Đánh giá thực trạng nguồn nhân lực quản lý tại các trang trại sản xuất, kinh doanh trên địa bàn ĐBSCL; (2) Phân tích nhu cầu đào tạo về kiến thức và kỹ năng đối với những người dân đang làm việc tại các trang trại hoặc có ý định phát triển kinh tế trang trại; (3) Xây dựng và vận hành thử nghiệm chương trình đào tạo nhà quản lý trang trại; (4) Đề xuất các phương án triển khai đào tạo tại các địa phương trong cả nước.

Một điểm thú vị là ý tưởng dẫn đến việc hình thành đề án CEO Farm lại xuất phát từ nhóm giảng viên, nghiên cứu viên ĐHQG-HCM vốn là con em nông dân. Họ đau đáu về cuộc sống bấp bênh của người nông dân Việt Nam trong cái vòng luẩn quẩn "được mùa mất giá, mất mùa".

Nhóm
giảng viên,
nghiên cứu
viên
ĐHQG-
HCM tham
gia đề án
CEO Farm.
Ảnh: Nhóm
cung cấp

Lớp học CEO Farm do giảng viên ĐHQG-HCM giảng dạy.
Ảnh: Nhóm cung cấp

Anh Đào Phú Quốc, Phó Giám đốc Trung tâm Phát triển bền vững và Đa dạng sinh học Viện Môi trường và Tài nguyên ĐHQG-HCM, chia sẻ: "Khởi nghiệp không bao giờ là đơn giản. Rủi ro trong khởi nghiệp là rất cao. Thiếu kiến thức quản lý và thông tin thị trường thì càng làm cho dự án khởi nghiệp có nguy cơ thất bại lớn. Chúng tôi hy vọng chương trình này sẽ giúp bà con có thêm kiến thức và thông tin để giảm thiểu rủi ro khi khởi nghiệp vươn lên làm giàu".

Người nông dân phần khởi

CEO Farm đã tiến hành khảo sát, phân tích, đánh giá tổng thể nguồn nhân lực quản lý tại các trang trại sản xuất thuộc khu vực DBSCL. Từ đó, nhóm thực hiện đề án đề ra chương trình đào tạo nhà quản lý trang trại, tổ chức các buổi tọa đàm, khóa huấn luyện tại các địa phương.

Tỉnh Kiên Giang là nơi đầu tiên được chọn để triển khai thí điểm. Sau khi tham dự 3 buổi

tập huấn CEO Farm, chị Nguyễn Thị Nga, Hội Nữ Doanh nhân tỉnh Kiên Giang, tâm đắc: "Những chia sẻ của giảng viên đã giải đáp được những băn khoăn của tôi trong việc mở rộng, hợp tác kinh doanh. Tôi hiểu rằng, làm gì cũng phải có kiến thức, am hiểu về các yếu tố pháp lý trước khi thực hiện giao kết kinh doanh là rất quan trọng. Điều đó giúp doanh nghiệp hạn chế được các rủi ro trên con đường khởi sự doanh nghiệp của mình".

Sau khi nghe giảng viên trao đổi về tầm quan trọng của việc xây dựng và quản trị thương hiệu công ty, anh Trần Hữu Lộc, chủ cơ sở nước mắm Hồng Phước - Phú Quốc, đã mạnh dạn chia sẻ bài học của chính doanh nghiệp mình. Công ty anh từng bị người khác xâm phạm thương hiệu, gây thiệt hại rất lớn về tài chính. Anh khuyến cáo "Các anh chị muốn làm ăn bền vững và nâng cao giá trị sản phẩm, cần phải quan tâm đến việc xây dựng và bảo hộ thương hiệu thông qua việc đăng ký sở hữu trí tuệ".

Theo ThS Ngô Hữu Thống (giảng viên CEO Farm), kết quả lớn nhất là chương trình không chỉ mang lại cho nông dân những kiến thức thiết thực, hữu ích mà còn giúp họ lấy lại sự tự tin, niềm hứng khởi trong việc sản xuất kinh doanh.

"Sau chương trình, chúng tôi còn tạo lập được một mạng lưới kết nối các doanh nghiệp, người nông dân, chuyên gia và lãnh đạo địa phương để thường xuyên trao đổi những khó khăn, vướng mắc và cung cấp các thông tin hỗ trợ kịp thời giúp các hộ nông dân khởi sự doanh nghiệp một cách bền vững" - anh Hữu Thống cho hay ■

Từ ngữ “Hán-Việt Việt tạo”: TIẾP THU SONG HÀNH SÁNG TẠO

Từ ngữ tiếng Hán đã được các quốc gia đồng văn vay mượn như một tết yếu lịch sử. Bên cạnh đó, hệ thống ngữ âm tiếng Hán xưa (ước đoán thời Văn Đường) dưới sự chi phối của hệ thống ngữ âm tiếng Việt đã hình thành cách đọc Hán-Việt. Đây là một ưu thế khiến cho tiếng Việt tiếp nhận số lượng từ ngữ gốc Hán lớn hơn nhiều so với các yếu tố ngoại lai khác.

Ung Chu

Nhưng quan trọng nhất, hình trạng của tiếng Việt hiện nay đã cho thấy rõ rằng quá trình giao thoa giữa tiếng Việt với tiếng Hán không đơn giản chỉ là việc không có thì mượn hay mượn thế nào cũng được. Giữa hai hệ ngôn ngữ này, đó còn là sự song hành giữa việc tiếp thu và sáng tạo.

3 cấp độ của từ Hán-Việt

Xét trên dòng chảy chuyển di từ tiếng Hán sang tiếng Việt, ta có thể xếp thành ba cấp độ của lớp từ ngữ Hán-Việt trong tiếng Việt:

Một, yếu tố Hán-Việt. Đó là các đơn vị ngữ pháp nhỏ nhất, gốc Hán, có kích thước ngữ âm là một âm tiết, được đọc theo cách đọc Hán-Việt và được sử dụng trong tiếng Việt. Ví dụ *thiên* 天, *địa* 地, *nhân* 人, *vô* 无, *bất* 不, *sơn* 山, *thuỷ* 水... Theo cách gọi của ngôn ngữ học, đó là các “hình vị”, với đặc điểm là đơn vị nhỏ nhất có nghĩa để tạo thành từ nhưng không độc lập về cú pháp, tức không thể dùng trực tiếp để giao tế mà cần kết hợp với yếu tố khác.

Hai, từ ghép Hán-Việt. Các từ ghép này bao gồm hai lớp từ. Một là các từ mượn nguyên khối từ tiếng Hán, ví dụ *thiên hạ* 天下, *địa phương* 地方, *vô lý* 无理, *thuỷ triều* 水潮. Hai là các từ do người Việt tự tạo bằng cách vay mượn các yếu tố Hán-Việt và/hoặc mẫu cấu tạo tiếng Hán, người Hán không sử dụng những từ này trong ngôn ngữ của họ, ví dụ *đoàn viên* 團員, *ca sĩ* 歌士, *hoa hậu* 花后.

Ba, thành ngữ Hán-Việt. Cách gọi này ám chỉ những thành ngữ chưa đựng toàn bộ yếu tố cấu tạo là từ Hán-Việt, bao gồm các thành ngữ vay mượn nguyên khối từ tiếng Hán hoặc dị bản của chúng trong tiếng Việt và các thành ngữ do người Việt tự tạo trên cơ sở Hán-Việt.

Bàn sâu hơn về các từ ghép Hán-Việt, điều đáng nói là bên cạnh các từ được vay mượn nguyên khối, người Việt đã sáng tạo hoặc cải biến cho mình một lớp từ riêng, có thể được gọi là các từ “Hán-Việt Việt tạo”. Lớp từ ghép này có thể được phân tách thành hai phân nhóm dựa trên mô hình cấu tạo từ, một nhóm dựa trên

mẫu câu tạo từ của tiếng Hán, nhóm còn lại dựa trên mô hình câu tạo từ tiếng Việt. Đặc điểm chung của hai nhóm này là sử dụng hoàn toàn các yếu tố Hán nhưng theo cách kết hợp riêng hoặc trật tự riêng của người Việt mà không xuất hiện trong từ vựng của người Hán.

Với nhóm dựa trên mẫu câu tạo từ tiếng Hán, khi nhận ra khả năng phái sinh từ vựng của các mô hình tồn tại trong cách nói của người Hán, người Việt đã tiếp thu rồi sau đó thay đổi các yếu tố, ghép với yếu tố chưa từng có tiền lệ kết hợp để tạo ra khái niệm mới. Ví dụ, dựa trên mô hình *x + sī* để chỉ người chuyên làm công việc nào đó, như *y sī 医士*, *nhạc sī 樂士* mà người Việt sáng tạo ra từ *ca sī 歌士*, *nha sī 牙士*.

Với nhóm dựa trên mô hình câu tạo từ tiếng Việt, đặc điểm chính của các từ này đó là chúng đi theo trật tự sắp xếp các yếu tố trong từ ghép của tiếng Việt. Ví dụ, các từ *sử tiễn 史前*, *chiến tiễn 戰前* trong tiếng Hán, người Việt đã thay đổi trật tự thành *tiền sử 前史*, *tiền chiến 前戰*, hay các từ do người Việt tự tạo ra như *tiền trạm 前站*, *truyền hình 傳形*, *phát thanh 發聲*, *trường học 場學*.

Sự sáng tạo từ Hán-Việt

Ấy là còn chưa xét đến các trường hợp từ ghép Hán-Việt đẳng lập và từ láy Hán-Việt. Ở đây sẽ không bàn đến các từ ghép đẳng lập dùng để chỉ tập hợp như *quần áo 裙襖*, *hoa quả 花果* vì có thể hiểu chúng theo kiểu “*quần và áo*”, “*hoa và quả*”. Chúng ta sẽ xét các từ ghép và từ láy mà trong đó các yếu tố của chúng đi liền cạnh nhau. Một phương thức thường gặp đối với các từ này là hiện tượng đổi trật tự sắp xếp so với nguyên bản chữ Hán như *nhiệt náo 热鬧* - *náo nhiệt 鬧熱*, *thích phóng 釋放* - *phóng thích 放釋*, *cáo tố 告訴* - *tố cáo 訴告*, *linh lung 玲瓏* - *lung linh 璞玲*. Một phương thức phổ biến hơn là người Việt tự tạo ra các kết hợp như *suy nghĩ 推擬*, *hâm hiếp 陷脅*.

Ta có thể chia thành 3 trường hợp từ ghép Hán-Việt Việt tạo như sau:

Một, từ ghép Hán-Việt Việt tạo bộ phận: *dẫn điện 引電*, *chu cấp 周給*... trong tiếng Việt, so sánh với *đao điện 導電*, *chu tế 周濟*... trong tiếng Hán.

Hai, từ ghép Hán-Việt Việt tạo hoàn toàn: *bìen bản 編本*, *gia vị 加味*, *soạn thảo 摆討*... trong tiếng Việt, so sánh với *ký lục 記錄*, *tá liệu 佐料*, *bìen tả 編寫*.. trong tiếng Hán.

Ba, từ ghép Hán-Việt Việt tạo theo phương thức nói tắt: *ngữ ngôn tài liệu 語言材料*, *cao cấp uỷ viên 高級委員* ... được nói tắt thành *ngữ liệu*

語料, *cao uỷ* 高委 trong tiếng Việt.

Đặc biệt, khả năng phái sinh từ và khả năng kết hợp của các yếu tố Hán-Việt được người Việt tận dụng để tạo ra các từ được cấu tạo bằng yếu tố Hán-Việt (đọc theo cách đọc Hán-Việt) tổ hợp với yếu tố phi Hán-Việt (gồm các từ thuần Việt, các từ mượn trực tiếp thông qua các ngôn ngữ khác Hán, các từ Việt gốc Hán được đọc theo âm cổ hoặc âm Việt hóa) theo mô hình cấu tạo từ tiếng Hán như *cát tặc*, *ô-xi hóa*, *vôi hóa*... hoặc theo mô hình cấu tạo từ tiếng Việt như *trường đua*, *diễn đền*...

Một cách sáng tạo từ Hán-Việt khác của người Việt đó là sáng tạo trên phương diện ngữ nghĩa. Người Việt gán cho những từ Hán-Việt những tầng nghĩa mới mà trong nhiều trường hợp các từ ấy được người Việt hiểu theo nghĩa gán áy chứ không theo nghĩa vốn có. Ví dụ, *đô hộ 都護* vốn là tên một chức quan xưa của người Hán, sau được người Việt gán thêm nghĩa “cai trị” mà chỉ người Việt mới hiểu theo nghĩa này; hay *trường 場* vốn để chỉ một nơi đông người tụ tập, người Việt đã hiểu theo nghĩa “nơi dạy học”.

Bàn nhanh về thành ngữ Hán-Việt, chúng đã có những điểm giữ nguyên và thay đổi như sau. Có thành ngữ giữ nguyên nghĩa như *ác giả ác báo 惡者惡報*, hay được dịch hẳn sang tiếng Việt như *khuynh quốc khuynh thành 倾國傾城* dịch thành *nghiêng nước nghiêng thành*. Có thành ngữ phát triển thêm nghĩa mới như *cao son lưu thủy 高山流水*... vốn dùng để chỉ “tri âm tri kỉ” hoặc “khúc nhạc hay” thì tiếng Việt thêm nghĩa “núi sông, nơi thiên nhiên thanh tĩnh”. Có thành ngữ thay đổi bộ phận như *tác oai tác phúc 作威作福* đổi thành *tác oai tác quái 作威作怪* và đặc biệt là có thành ngữ do người Việt tạo ra trên cơ sở tiếng Hán như *hào hoa phong nha 豪華風雅*, *ýêu điệu thanh tân 窈窕清新*.

Tất nhiên vẫn còn rất nhiều trường hợp mà ta chưa có thời gian bàn đến ở bài viết này. Nhưng những phân tích trên có thể giúp ta thấy được việc tiếng Việt vay mượn tiếng Hán là một quá trình tiếp thu nhưng không tách rời sáng tạo. Điều đó không chỉ thể hiện tính linh hoạt của các ngôn ngữ, tính sáng tạo và chọn lọc của những người xây dựng tiếng Việt suốt hàng ngàn năm qua mà hơn hết còn là những nét riêng của tiếng Việt: hòa nhập nhưng không hòa tan! ■

An Chi

Ngày xuân đọc Kiều

Ngày xuân đọc *Kiều* mà *Kiều* mới mở đầu:

Thiều quang chín chục đã ngoài sáu mươi...

Nghĩa là xuân đã qua đi được hơn hai tháng rồi. Nhưng vẫn còn xuân vì đang là tiết thanh minh.

*Thanh minh trong tiết tháng ba,
Lễ là tảo mộ hội là đạp thanh.
Gần xa nô nức yên anh,
Chị em sắm sửa bộ hành chơi xuân.*

Phần lớn các nhà chú giải đều cho rằng, ở đây, *bộ hành* là “đi bộ”. Thông thường *bộ hành* dĩ nhiên là “đi bộ” nhưng ngữ vị từ *sắm sửa* thì lại đòi hỏi một đối tượng mà ta thường gọi là tân ngũ nên *bộ hành* ắt phải là những đồ vật mà chị em họ mang theo để đi chơi xuân. Nói một cách khác, *bộ hành* ở đây chính là *hành lý*. Sắm sửa cái gì? Sắm sửa *hành lý* để đi chơi xuân trong tiết thanh minh.

Xưa ở bên Tàu, thanh minh là một dịp lễ hội lớn trong năm.

Lễ là tảo mộ, hội là đạp thanh.

Tảo mộ, trong Nam gọi là *giãy mả*, tức là đi viếng mộ ông bà, cha mẹ, nói chung là những người đã khuất của gia đình, gia tộc, vào dịp

thanh minh hoặc giáp Tết và trước khi bày lễ vật (đon sơ hoặc dồi dào tùy hoàn cảnh) để cúng thì phải làm cỏ, quét dọn, sửa sang mồ mả cho sạch sẽ. Hai chữ *tảo mộ* [掃墓] có nghĩa đen là “quét mộ.” Đây là lễ. Còn *đạp thanh* là hội. *Truyện Kiều* bản Nôm Duy Minh Thị 1872 khắc chữ thứ 5 của câu thứ 44 thành [噲], có chữ khẩu [口] bên trái, nên về nguyên tắc phải đọc thành *gọi*:

Lễ là tảo mộ gọi là đạp thanh

Nhưng chúng tôi lại nhất trí với nhiều bản khác, cho rằng đây là *chữ hội*. Đọc câu này thành “*Lễ là tảo mộ gọi là đạp thanh*” thì sai nghĩa vì *tảo mộ* và *đạp thanh* là hai khái niệm hoàn toàn khác nhau. Mặc dù Nôm có khắc chữ *khẩu* [口] nhỏ bên trái của chữ *hội* [會] trong bản Duy Minh Thị 1872 nhưng thỉnh thoảng người viết chữ Nôm lại thích “làm xiếc văn tự” nên ta phải luôn luôn cảnh giác vì đây có thể vẫn là *chữ hội* gốc chứ không phải *gọi*. Ta nên nhớ rằng tiết thanh minh là một dịp lễ hội lớn trong năm của Tàu, như đã nói ở trên. *Đạp thanh* có nghĩa gốc là đạp trên cỏ, đạp lên màu xanh của mùa xuân. Người ta đi ra những vùng xa, những vùng đồng cỏ xanh tươi để hưởng cái không khí trong lành và cảnh đẹp của trời đất, với nhiều loại hình trò chơi và hoạt động văn hóa khác nhau. Đó gọi là *đạp thanh xuân du* [踏青春游] hoặc *xuân du* *đạp thanh* [春游踏青], thường nói tắt thành *xuân du*. *Xuân du* chính

là hai tiếng *choi xuân* của Nguyễn Du ở câu Kiều thứ 46. Nhiều trò giải trí quen thuộc đã có từ xưa trong dịp thanh minh ở bên Tàu. Đặc biệt là môn bóng đá mà người ta cứ tưởng quê hương là xứ sở sương mù Anh Cát Lợi. Hóa ra tiền thân của nó đã ra đời tại nước láng giềng phương Bắc của ta. Tại Giải vô địch bóng đá thế giới 2006 ở Đức, khi còn là Chủ tịch FIFA, ông Sepp Blatter đã tuyên bố: “Bóng đá bắt nguồn ở Trung Quốc”. Ngày nay, thành phố Tri Bác [淄博] thuộc tỉnh Sơn Đông được công nhận là quê hương của môn bóng đá. Môn thể thao này, ngày nay, người Tàu gọi là *túc cầu* bằng cách sao phỏng (calque) từ tiếng Anh *football*, chứ ngày xưa thì tổ tiên của họ gọi là *xúc cúc* [蹴鞠]. Ngoài trò xúc cúc, dịp thanh minh, họ còn có nhiều trò chơi khác, như đánh đu tiên, đá gà, thả diều, cắm liễu (*sáp liễu* [插柳])... Ngay cả đá gà thì xưa ở bên Tàu cũng có.

Vậy *tảo mộ* là lễ, còn *đáp thanh* là hội; cái này không phải cái kia. Vì vậy mà chữ *goi* của bản Duy Minh Thị 1872 ở đây rất lạc lõng.

Hội đáp thanh còn là một dịp để trai gái tìm hiểu nhau và đây chính là khung cảnh mở đầu cho mối tình Kim Trọng - Thúy Kiều. Đặc điểm này, Nguyễn Du đã nêu trong câu 160:

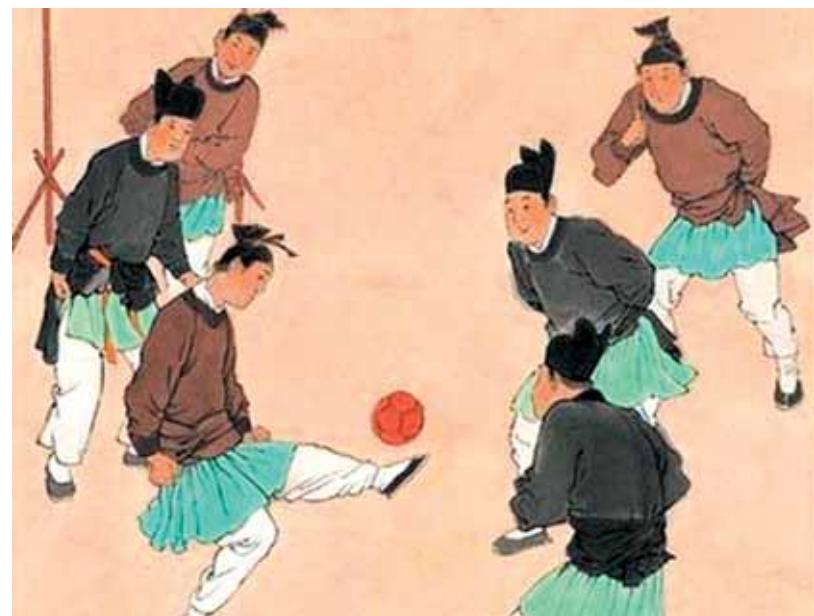
Gặp tuần đồ lá thỏa lòng tìm hoa để ám chỉ chuyện Kim Trọng đã có cơ hội gặp Kiều. *Đồ lá* là gì? Có mấy thuyết nhưng đại khái đây là dịp “đồ hoa đồ lá” thường diễn ra vào mùa xuân bên Tàu ngày

xưa. Có nhà chú giải cho rằng *đồ lá* là do hai chữ *diệp hý* [葉戲] mà ra thì dứt khoát không đúng vì chữ *diệp* ở đây hoàn toàn không dính dáng gì đến lá cây ngọn cỏ. *Diệp hý* hoặc *diệp tử hý* là một trò chơi đánh bài mà người ta dùng chữ *diệp* [葉] (là lá cây) làm ẩn dụ để chỉ lá bài. Chúng tôi thiên về khái niệm *đấu bách thảo* [鬥百草], cũng gọi tắt là *đấu thảo* [鬥草], mà Nguyễn Du gọi là *đồ lá*. Dưới đây là lời giảng về hai chữ *đấu thảo* [斗草] trên trang baike.baidu.com:

“[斗草以后演变出专属妇女的斗花比赛。上至宫廷贵妃，下至乡野村妇都热衷参与。有意思的是，民间男女往往借此机会，自由交往，选择心目中的情人。]”

Đấu thảo vốn là một trò chơi của trẻ con, và cứ nhu trên thì về sau nó lại trở thành trò chơi của riêng phụ nữ, từ cung nữ cho đến thiếu nữ nơi thôn dã đều thích tham gia. Đây cũng là một dịp để nam nữ thanh niên làm quen với nhau mà chọn người yêu. Hiểu theo nghĩa này thì nó hoàn toàn khớp với nghĩa của hai câu:

May thay giải cầu tương phùng,
Gặp tuần đồ lá thỏa lòng tìm hoa ■

Một năm sách Việt ngữ: *Của tin gọi một chút này làm ghi*

Một năm sách Việt ngữ với trăm thanh vạn hình cùng những ý vị riêng biệt. Mỗi tác phẩm, dù được chuyển ngữ hay tạo tác bằng quốc ngữ trong năm 2019 đều có chỗ đứng xứng đáng trong lòng độc giả theo từng sở thích và trải nghiệm tiếp nhận. Như một gợi ý về những tác phẩm được dành cho vị trí trang trọng trên kệ sách, *Bản tin ĐHQG-HCM* xin giới thiệu Top 10 ấn phẩm của nền văn chương thế giới và quốc nội trong một năm qua.

Phan Nhật Anh tổng hợp

Biển thể - Cuộc dịch hoán vô tận của nhân trần

Sau cuộc lối hẹn lịch sử hơn 2 ngàn năm, *Biển thể* của thi sĩ Ovide đã được dịch giả Quê Sơn chuyển ngữ và ra mắt độc giả vào tháng 9/2019, do NXB Tổng Hợp TP.HCM ấn hành. Ovide là nhà thơ La Mã danh tiếng, ông đã viết khoảng 11 tác phẩm nhưng

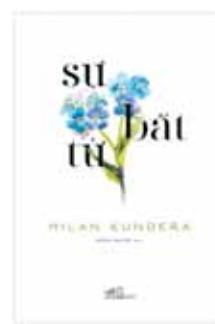
Metamorphoseon - Biển thể xuất bản vào năm VIII ở Roma, được xem là kiệt tác vượt thời gian. Tên tác phẩm không do Ovide đặt, mà từ hậu thế thậm xưng theo nguyên lý “hữu thể biến dịch” của kiệt tác.

Biển thể gồm hơn 250 truyện, được chia làm 15 thiên và có hình thức nhất quán như sử thi với phần mở đầu viết về cuộc biến thể khởi nguyên của vũ trụ từ hồn mang cho đến các thời đại vàng, bạc, đồng, sắt. Tiếp đó là những biến thể của các thần linh rồi đến những đam mê của con người đến mức dã dội. Và cuối cùng là việc huyền thoại La Mã Aeneas xuất hiện, đi tìm vùng đất mới Italy để lập quốc và truyền kết thúc khi Jules César được phong thần.

Bình phẩm về tuyệt tác này, nhà nghiên cứu

Nhật Chiêu cho rằng: “Đọc *Biển thể* của Ovide sau hơn hai nghìn năm, ta vẫn còn cảm thấy cái tươi mới mẻ lạ thường của nó như thể nó viết cho ngày nào khi con người vẫn còn là con người, chứ chưa phải là cái máy, khi con người còn sống trong dòng biến dịch luân lưu vô tận như tư tưởng biến thể của Ovide”.

Sự bất tử - Bản giao hưởng ngôn từ kỳ vĩ

Độc giả Việt không quá xa lạ với Milan Kundera - một nhà văn Tiệp Khắc, mang quốc tịch Pháp với lối viết thách đố sự kiên nhẫn của bất kỳ độc giả hiểu tri nào. Văn tài của ông gần như được chuyển ngữ trọn vẹn với 13 tác phẩm đình đám.

Tương tự những tiểu thuyết trước của Milan Kundera, *Sự bất tử* (Ngân Xuyên dịch, Nhã Nam ấn hành) là một thiên tiểu thuyết khéo léo, thông minh và đầy khiêu khích. Nếu các tiểu thuyết trước đan xen những lập luận trí tuệ trong một bức tranh lớn có các nhân vật và cốt truyện rõ ràng, *Sự bất tử* gần như không có câu chuyện xuyên suốt nào để kể. Nói cách khác, nó giống như một tiểu luận hơn là một tác phẩm hư cấu.

Một nhân vật tên Milan Kundera trong *Sự bất*

tử thể hiện quan điểm của mình: “Đáng tiếc là hầu hết tiểu thuyết viết trước đây đều quá lệ thuộc vào quy tắc thống nhất về hành động. Sự căng thẳng mang tính kịch - đó thật sự là lời nguyền đặt vào tiểu thuyết, bởi vì nó biến tất cả, kể cả những trang tuyệt vời nhất, những cảnh trí và những quan sát bất ngờ nhất thành ra chỉ là những chặng đường trên con đường dẫn tới cái điểm nút cuối cùng, nơi tập trung lại ý nghĩa của tất cả các phần trước. Cuốn tiểu thuyết bị thiêu trụi trong ngọn lửa sự căng thẳng của mình như một bó rơm”.

Giờ Đức văn - Những giằng co giữa lương tâm và luân lý

Nước Đức hậu Đệ nhị Thế chiến để lại những cơn khủng hoảng trầm kha trong tinh thần dân tộc này. Những chất ván, trăn trở về tội ác chiến tranh mà Hitler gây ra, về chủ nghĩa phát xít được sản sinh ngay giữa lòng dân tộc từng là cái nôi của tư tưởng triết học và thi ca với những tượng đài của Kant, Goethe, Holderlin, Nietzsche... Nạn phát xít đã mãi trở thành vết nhơ cho nước Đức. Những thốn thúc này được nhiều văn nhân Đức quốc tra vấn với các thiên tiểu thuyết lừng danh mà độc giả Việt ngữ biết đến như *Cái trông thiết* (Gynter Grass), *Lạc lối về* (Heinrich Boll), *Thời nắng lịm* (Eugen Ruge), và *Giờ Đức văn* (Siegfried Lenz).

Xuất bản năm 1968, *Giờ Đức văn* của Siegfried Lenz biểu hiện mối xung đột giữa nhiệm vụ với lương tâm, đạo đức dưới hình thức kỳ quái và rối rắm trong câu chuyện đầy sức thuyết phục diễn ra hồi chiến tranh thế giới. Dịch giả Hoàng Đăng Lãnh - người chuyển ngữ tác phẩm từ nguyên tác tiếng Đức cho biết: “... người ta ca ngợi Lenz ở chỗ ông ấy dùng một nơi xa xôi hẻo lánh, hầu như không có bóng dáng gì của chiến tranh, chỉ có vài viên mực vụ. Thế nhưng chiến tranh rõ ràng đã thâm nhập vào từng người, từng số phận. Và độc giả chỉ cần đọc là cảm nhận được ngay không khí chiến tranh”.

Sau một thời gian ngắn, tác phẩm được đưa vào giảng dạy ở nhà trường phổ thông ở nước Đức. Từ thập niên 1970, số ấn bản *Giờ Đức văn*, riêng tại Đức quốc, đã vượt trên 1 triệu bản.

Tứ thư - Phẩm vị văn chương của bóng tối

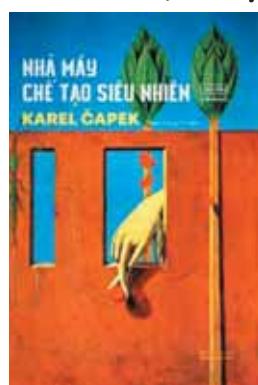

Cùng thế hệ với Mạc Ngôn, Đới Tư Kiệt, Giải Bình Ao, Lý Nhuê... và những trang viết đầy ám ảnh về đề tài Cách mạng văn hóa của Trung Quốc, nhưng Diêm Liên Khoa chọn bút pháp “phản không tưởng”, mang phong vị của riêng mình. Ở đó, ông khởi đi thư văn chương của bóng tối, những bóng tối phi nhân quanh nghẽn trong tâm hồn con người Trung Quốc đương đại. Độc giả Việt biết đến Diêm Liên Khoa qua loạt tác phẩm gai góc: *Phong nhã tụng*, *Kiên nganh như thủy*, *Người tình phu nhân sư trưởng*, *Nàng Kim Liên ở trán Tây Môn*, *Đinh Trang mộng* và *Tứ thư* - tác phẩm mới nhất của ông được Tao Đàn ấn hành vào tháng 4/2019.

Tứ Thư không chỉ nói đến bản chất thiện lương của con người, mà còn là câu chuyện về sự thoái hóa của nhân tính trong vòng tranh danh đoạt lợi. Biến mình thành cầm thú, coi mình là thánh thần, cả hai nẻo đường ấy đều khiến con người rời xa nhân tính.

Đánh giá về tác phẩm của văn nhân Trung Quốc này, PGS.TS La Khắc Hòa cho rằng: “Diêm Liên Khoa là nhà văn lớn. Với tôi, ông ấy đại diện cho một xu hướng. Nếu quan sát, ta sẽ thấy xuất hiện ở Nga từ những năm 1970 dòng văn học hậu hiện thực xã hội chủ nghĩa và tôi đặt Diêm Liên Khoa trong dòng chảy ấy. Hiện thực trong xu hướng văn học này không chỉ đơn giản là hiện thực ngoài đời mà còn là hiện thực văn học một thời”.

Nhà máy chế tạo siêu nhiên - Cái tát vào nền chính trị dơ dáy

Trong 2 thập niên đầu thế kỷ XXI, một loạt ấn phẩm thuộc dòng văn chương “phản không tưởng” được giới thiệu với công chúng Việt Nam: *Chuyện ở nông trại* (George Orwell), *Thế giới mới tươi đẹp* (Aldous Huxley), *Chúng tôi*

(Yevgeny Zamyatin), *Người vô hình*, *Cỗ máy thời gian* (H.G Wells), *Đầu trường sinh tử* (Suzanne Collins), *451 độ F* (Ray Bradbury)... Riêng Karel Capek -nhà văn người Séc lừng danh đầu thế kỷ XX, người được xem đã truyền cảm hứng cho George Orwell viết nên tuyệt tác *1984*, đã đến với độc giả Việt qua 3 tác phẩm đặc sắc: *Khi loài vật lên ngôi*, *Hoa cúc xanh và Nhà máy chế tạo siêu nhiên*.

Nhà máy chế tạo Siêu Nghiên của Karel Capek là một cái tát vào nền chính trị dơ dáy và tôn giáo cực đoan. Với giọng văn dí dỏm, phong cách siêu thực cùng vốn kiến thức đi trước thời đại, Karel Capek đã tiên lượng được sự băng hoại đạo đức, tôn giáo cuồng tín và chủ nghĩa bá quyền, cùng cuộc chạy đua sản xuất hàng loạt vũ khí nguyên tử.

Kẻ ly hương - Những thao thức về cǎn tính văn hóa dân tộc

Cuối năm 2017, tác phẩm đầu tiên của anh - *Người tị nạn* được ra mắt độc giả quốc nội, như một sự thừa nhận chính thức dòng văn học ly hương của anh.

Kẻ ly hương là tác phẩm thứ hai của Nguyễn Thành Việt được giới thiệu trong nước, với những ám ảnh về cǎn tính văn hóa và ký ức chiến tranh: "Trở thành một người tị nạn là biết chắc chắn rằng quá khứ không chỉ được đánh dấu bởi quãng thời gian đã trôi qua, mà còn bởi sự mất mát - mất mát những người thân yêu, quê cha đất tổ, bản sắc, bản ngã". Nhưng lần này, *Kẻ ly hương* không còn là những câu chuyện hư cấu. Tác phẩm gồm một bài dẫn nhập của Nguyễn Thành Việt và 17 bài tiểu luận của 17 tác giả vốn là người tị nạn từ khắp nơi trên thế giới, trong đó có hai tác giả gốc Việt là Thi Bui và Vu Tran. Các tiểu luận này đều viết về trải nghiệm của chính họ như những nạn dân, về những cuộc đời bị thay đổi hay hủy hoại bởi các xung đột địa chính trị; từ đó, phần nào phác thảo nên chân dung của những kẻ ly hương.

Tôi là con gái của cha tôi - Để lòng người không còn những cách ngăn

Với Phan Thúy Hà, chiến tranh là chiến tranh. Không có người lính thắng trận, chỉ có những con người bước ra khỏi cuộc chiến ấy với những vết thương không thể lành sẹo. Ở quá khứ súng đạn, phía sau là nhà, phía trước là tương lai đất nước, chỉ cần đi hết chiến tranh, họ sẽ được trở lại làm người. Nhưng chiến tranh không còn, hòa bình vừa chớm nở, họ phải đổi mặt với một cuộc chiến khác, không súng đạn, không còn những địch-ta phân minh. Họ chật vật với cơm áo gạo tiền, vật lộn với ký ức trận mạc của chính mình trong những cơn tỉnh-mê bất chợt, cùng một phần thân thể đã gửi lại chiến trường.

Sau *Đừng kề tên tôi*, *Qua khởi đúc là nhà*, tác phẩm thứ ba của Phan Thúy Hà - *Tôi là con gái của cha tôi*, vẫn là những câu chuyện về người lính thời hậu chiến. Chuyện thật, đời thật. Hà không hư cấu, không gộp nhặt những câu chuyện ở đâu đó mà người ta vẫn mặc nhiên kể như một thói quen về chiến tranh. Hà chỉ đơn thuần làm công việc của một người ghi chép. Nhưng lần này, là câu chuyện của những người lính một thời được xem ở phía bên kia chiến tuyến - những thương binh Việt Nam Cộng hòa. 21 thân phận người lính chiến Sài Gòn trong *Tôi là con gái của cha tôi* đã đưa chiến tranh Việt Nam khai lộ một tự thuật khác - một tự thuật không bị nhào nặn, bước ra khỏi phòng chờ của lịch sử vốn bị phủ mờ trong lặng im. Ở đó chỉ có sự thật, trần trụi đến khốc liệt. Hà không cố làm vết thương sau gần nửa thế kỷ thêm lở loét. Chỉ là những câu chuyện cần được kể ra, để lòng người không còn những chiến tuyến cách ngăn.

Hành lý hư vô - Những chuyến dời hoang hoải giữa lòng người

Nguyễn Ngọc Tư luôn là cây bút hút độc giả trên văn đàn Việt. Nếu những tựa sách cũ của Tư chưa kịp tái bản, hẳn người ta sẽ thấy tác phẩm mới của chị được ấn hành. Tiếp sau tập truyện *Cố định một đám mây* được đánh giá là bước ngoặt hậu *Cánh đồng bất tận*, tháng 5/2019, tập

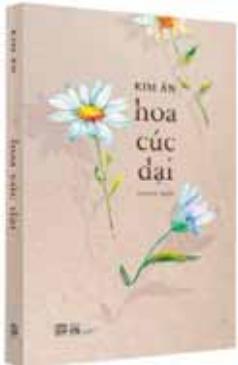
tản văn *Hành lý hư vô*

của Tư được phát hành như một nỗ lực vượt thoát cái bóng của chính mình. Dù không tạo nhiều tiếng vang như *Cố định một đám mây*, nhưng *Hành lý của hư vô* vẫn đủ sức làm người đọc nao lòng, thốn thức với lối văn nhẩn nha, len lỏi vào từng ngóc

ngách của tâm hồn.

Tác phẩm với 32 tản văn xoay quanh chuyện đời, chuyện người, vẫn luôn ở đó, lẩn quẩn trong cõi người ta. Là đồng đô cồng kềnh vút dần sau mấy lần chuyển nhà, chỉ còn lại những hư vô chất đầy trên xe, thứ cần thiết hơn cả những áo khăn được gói chặt bên mình, đến lúc mục rã đi còn chưa xài tới. Là một gia đình cháy nồng tinh khôi trong *Mưa mai là mưa khác*, dù bão giông khiến họ mắc kẹt lại ở nhà trọ, không cách nào trở về, nhưng họ vẫn tĩnh rụi “choi được cứ choi, mai tính tiếp”, như thể tin báo bão chẳng liên quan gì đến họ. Những kiếp người trong chái nhà, ngoài phố, rong ruổi với những hành trình bất tận, mà ta từng gặp, từng biết, để rồi được Tư bắt lấy, chung hứng, ngon ơ, làm ta xốn xang, hoang hoải.

Hoa cúc dài - Không thể sống mãi với những vết thương

Sau khi trở lại văn đàn Việt ngữ vào năm 2018 với tác phẩm *Miền thơ áu*, Vũ Thu Hiên qua bút danh Kim Ân tiếp tục tao ngộ độc giả cùng tác phẩm *Hoa cúc dài* vào tháng 3/2019, do Công ty Phan Book liên kết NXB Phụ Nữ ấn hành. Lấy cảm hứng về thời hậu chiến, thế giới

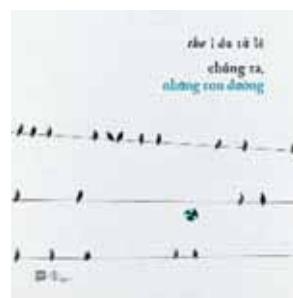
nhân vật trong *Hoa cúc dài* được mở ra phong phú với nhiều hạng người trong xã hội hiện đại chất chứa nội tâm phức tạp. Bằng lối viết điêu luyện của người đã trải qua nhiều thăng trầm thời cuộc, Vũ Thu Hiên trao truyền đến người đọc một thông điệp nhân văn: người ta không thể sống mãi với những vết thương hay sự già

vò hôm qua.

Theo nhà văn Nguyễn Vĩnh Nguyên, 13 truyện ngắn trong *Hoa cúc dài* đã phục dựng những cuộc gặp gỡ của các cựu thù trên trận mạc, trong ý hệ với những day dứt.

“Tất cả dệt nên một vùng không gian văn chương đặc thù, mê hoặc mà chỉ có những nhà văn từng trải trận mạc và đi qua các giao điểm nghiệt ngã của một sinh khí chính trị đặc thù mới có thể làm được. (...) Nhìn ở khía cạnh này, sẽ thấy khí chất của một người viết như Kim Ân rất cần cho không gian trí thức của văn chương hôm nay” - Tác giả của *Đà Lạt một thời hương xa* bình phẩm.

Chúng ta, những con đường - Sự đồng vọng của ký ức viễn mộng

Du Tử Lê là một nghệ sĩ hiếm hoi của nền văn học Sài Gòn trước 1975 được giới thiệu trở lại với độc giả hôm nay một cách mạnh dạn. Sáng tác của ông đã đến với công chúng qua loạt tác phẩm *Du Tử Lê - Thơ tình*, *Giỏ hoa thời mới lớn*, *Du Tử Lê - Tùy bút tuyển chọn*, *Khúc Thúy Du*, *Trên ngọn tình sầu*, *Chỉ nhớ người thôi, đủ hết đời*, *Giữ đời cho nhau*, *Với nhau, một ngày nào*, trường khúc *Mẹ về biển Đông* và tác phẩm cuối cùng được ánh hành trong nước khi ông còn tại thế - *Chúng ta, những con đường*.

Khác với màu sắc tình yêu của những thi phẩm trước đó, tập thơ *Chúng ta, những con đường* là những tâm tình của nhà thơ về quê hương, bè bạn, những hoài niệm, suy tư về thân phận con người... Đó là “câu chuyện mới của một người Sài Gòn ly hương, một hiện thân Sài Gòn gắn gũi ở nơi xa xôi”. Những ngả đường đường như đã nói lên tình cảnh băn khoăn đứng giữa nhiều lựa chọn khó khăn của một thế hệ trước những biến cố lịch sử.

Theo nhà văn Nguyễn Vĩnh Nguyên, “Du Tử Lê, ông vẫn làm thơ, sống thơ. Thơ ông như loài thiên di hát về đường bay sinh tử ly hương đã qua, về những cái chết thảng thốt giữa không trung trên hành trình tìm nắng ấm và cả bóng hình lung linh trong niềm tin thác sê mang theo về cõi thiêng” ■

PHIM VIỆT NÉ...

Tết năm 2015, có 7 phim Việt đổ bộ màn ảnh rộng. Tết năm 2016, xuống 5 phim... Và Tết năm nay chỉ còn 3 phim! Liệu đây có phải là sự “thoái trào” hay chỉ là thời đoạn “xả hơi” để tạo nên bứt phá mới cho phim Tết Việt?

Tất Đạt

Poster 30
chưa phải
Tết và Đôi
mắt âm
dương.
Ảnh:
CGV,
Galaxy
Film

Từng có nhiều phim doanh thu trăm tỷ

Năm 2018, thị trường phim Tết Việt rực rỡ từ cuối tháng 11 năm trước, với sự kiện ra mắt lần lượt của 4 phim: *Dịch tôn độc đắc* (đạo diễn Trần Ngọc Giàu), *798 Mười* (đạo diễn Dustin Nguyễn), *Siêu sao siêu ngô* (đạo diễn Đức Thịnh) và *Về quê ăn Tết* (đạo diễn Nguyễn Hoàng Anh). Mặc dù gặp bát lợi khi cạnh tranh với nhiều phim bom tấn ngoại, điện ảnh Tết Việt cũng ghi được dấu ấn tốt, ít nhất là về mặt doanh thu.

798 Mười với bộ ba Dustin Nguyễn, Thu Trang và Kiều Minh Tuấn thu về 55 tỷ đồng.

Đây là một thành công mà chính nhà sản xuất cũng thừa nhận là khá bất ngờ, vì trước đó dự án gặp phải trực trặc về đội ngũ diễn viên. Nhưng con số khiến khán giả lấn giới chuyên môn bất ngờ hơn chính là 109 tỷ đồng của *Siêu sao siêu ngô*. Còn *Dịch tôn độc đắc* và *Về quê ăn Tết* lép vé hoàn toàn, thậm chí nhà sản xuất còn ngại tiết lộ doanh thu chính thức.

Năm 2019, phim Tết Việt hùng hậu hơn về số lượng, gần như phủ sóng lịch chiếu của các rạp: *Cua lại vợ bầu* (đạo diễn Nhất Trung), *Trạng Quỳnh* (đạo diễn Đức Thịnh), *Táo Quậy*

(đạo diễn Toàn Joshua), 3D *Cung tâm kê* (đạo diễn Xuân Trang) và *Vu quy đại náo* (đạo diễn Lê Thiện Viễn). Ấn tượng nhất là Trần Thành và Ninh Dương Lan Ngọc đã giúp *Cua lại vợ bầu* phá kỷ lục của *Em chưa mồi tám*, trở thành phim điện ảnh Việt có doanh thu cao nhất, với 191,8 tỷ đồng. *Trạng Quỳnh* với sự góp mặt của Quốc Anh, Nhã Phương và Trần Thành cũng đứng trong danh sách các bộ phim Việt đạt doanh thu trăm tỷ.

Âm đậm bất ngờ

Giới truyền thông dự đoán phim Tết Việt năm 2020 sẽ “bung nổ” bởi những thành công khá vang dội từ năm trước. Thế nhưng, đến nay chỉ mới có hai bộ phim xác nhận tham gia: *30*

chưa phải Tết (đạo diễn Quang Huy) và *Đôi mắt âm dương* (đạo diễn Nhất Trung).

Nếu không có thêm *Đôi mắt âm dương*, mùa phim Tết năm nay sẽ trở thành cỗ xe độc mã. È-kíp làm dự án phim này hy vọng “hoa hậu hài” Thu Trang sẽ là nhân tố hút khách đến rạp. “Chị Muỗi Ba” vào vai người vợ sau khi bị tai nạn bỗng dung có thể nhìn thấy ma. Vì mất trí nhớ, cô được chồng mình (Quốc Trường thủ vai) đưa về nhà để tái hòa nhập cuộc sống. Thế nhưng, có vẻ như mọi thứ xung quanh cô đều bất thường và những bí mật cứ dần dần lộ diện.

Lựa chọn thể loại kinh dị giữa những ngày

Poster *Cua lại vợ bầu* và *Siêu sao siêu ngô*.
Ảnh: CGV, Galaxy Film

chưa phải Tết (đạo diễn Quang Huy) và *Đôi mắt âm dương* (đạo diễn Nhất Trung).

30 chưa phải Tết xoay quanh nhân vật Hân (Trường Giang thủ vai) mồ côi mẹ từ nhỏ, sống với cha là ông Hai Chữ (NSND Việt Anh thủ vai). Liên tục bị cha đánh đập sau khi mẹ qua đời, hận cha, Hân bỏ lên thành phố lập nghiệp. Ông Hai Chữ cố gắng đi tìm con. Trở về sau 12 năm, Hân lao vào cuộc tranh giành miếng đất cha mình ở.

Trường Giang cho biết: “Từ sau *Siêu sao siêu ngô*, tôi luôn muốn đảm nhận những vai diễn khác, thoát đi những hình ảnh quen thuộc. Tôi

vui Tết, đạo diễn Nhất Trung giải thích: “*Đôi mắt âm dương* nghe có vẻ liều lĩnh, rất khác biệt với những gì người ta tưởng tượng, nhưng tôi rất tự tin nó sẽ tạo nên những sự tò mò”. Vị đạo diễn này cũng muốn tìm ra công thức thành công mới cho thị trường phim Tết sau hai năm điện ảnh Việt phát lên chỉ bằng một công thức chung. Vì thế, Nhất Trung khẳng định: “Thành công hay thất bại cũng là dấu ấn và không hối tiếc”.

Tìm công thức thành công mới?

Nhìn lại một số phim Tết trước đây, nhiều ý kiến cho rằng *798 Mười* và *Siêu sao siêu ngô* đạt

Chỉ 3/10 phim Việt có doanh thu cao nhất mọi thời đại, được chiếu dịp Tết.
Nguồn: Box Office Vietnam. Đồ họa: Tất Đạt

doanh thu khủng là do “ăn may”. Thời điểm đó, điện ảnh nước ngoài góp mặt mùa Tết có 5 phim: *Truy lùng quái yêu 2*, *Tây du ký 3: Nữ nhi quốc*, *Peter Rabbit*, *Early Man* và *Leo Da Vinci: Mission Mona Lisa*. Hai đại diện Trung Quốc không làm ăn ngon nghề như những phần đầu, thậm chí, thời điểm đó yếu tố Hoa ngữ là thứ cản trở khán giả đến rạp thưởng thức. Ba bộ phim Âu - Mỹ còn lại chỉ là phim hoạt hình, chủ yếu phục vụ nhu cầu các gia đình có trẻ em. Vì thế, giới trẻ nếu muốn xem phim, chỉ còn bốn đại diện Việt Nam là hấp dẫn hơn hẳn.

Hai phim doanh thu khủng kể trên đều lấy nghệ sĩ hài ăn khách làm “linh hồn” của câu chuyện. Thể loại hài kịch được chọn làm mạch phim chủ đạo. Trong tác phẩm của đạo diễn Đức Thịnh, biên kịch chèm vào nét lảng漫 trong chuyện tình giữa Trường Giang và Sam. Còn Dustin Nguyễn tăng cường các pha hành động cho bộ ba nhân vật chính, làm cho bộ phim

thêm mặn mà. Hai bộ phim tràn ngập tình tiết gây cười, đồng thời đính kèm thông điệp về tình yêu, tình thân gia đình. Và đó chính là lối mòn của điện ảnh Việt, đến hẹn lại lên mỗi khi Tết đến xuân về.

Một năm sau, công thức này được bổ sung một ít “râu ria”. *Cua lai vợ bầu* “dặm” thêm cú twist (chi tiết bất ngờ), ê-kíp thực hiện chỉnh chu về khung hình và bỏ tiền mua được những bản nhạc phim “xịn”. Phía *Trạng Quỳnh*, đạo diễn Đức Thịnh vận dụng yếu tố dân gian, cổ trang trên nền kịch bản rom-com. Nhà sản xuất cũng chịu chi với nhiều ngoại cảnh trải dài từ Bắc đến Nam, cùng đội ngũ hậu kỳ trau chuốt cho ra màu phim đẹp. Nhưng rồi, công thức của hai bom tấn trăm tỷ trên vẫn như cũ. Vẫn là một kịch bản dễ xem, dễ đoán, dễ diễn và cũng dễ quên.

Năm nay, *30 chưa phải Tết* muốn từ bỏ công thức cũ bằng một “bộ phim gia đình và nó cảm động” để chiếm được lòng khán giả, như lời của đạo diễn Quang Huy. Số tiền 1 triệu USD đầu tư cho phim đã thể hiện rõ quyết tâm trở lại phòng vé của vị đạo diễn này theo cách khác: lấy nước mắt khán giả trong dịp sum vầy.

Đôi mắt âm dương là kịch bản kinh dị tâm lý trên nền tình cảm gia đình. Không ít người e ngại tác phẩm của bộ ba Thu Trang - Quốc Trường - Bảo Thanh bị khán giả quay lưng như *Ám ảnh* (đạo diễn Bảo Nguyễn) trước đây. Nhưng nếu từ khâu kịch bản, diễn xuất, hậu kỳ đến cách xử lý phim của đạo diễn Nhất Trung đánh giá, thì đã đến lúc khán giả nên tự hỏi: liệu chúng ta có còn muốn bỏ tiền để xem “hài nhảm” - như cách nhiều người gọi những bom tấn trăm tỷ trước đây - nữa hay không? ■

Khi điện ảnh Việt sụp Tết

Tết Nguyên đán dường như không còn là dịp “được mùa” của phim Việt. Nhìn lại bảng xếp hạng những phim Việt ăn khách nhất tính đến thời điểm hiện tại, chỉ có 3/10 phim được phát hành ngay Tết.

Trong năm 2019, hàng loạt hiện tượng phòng vé đều “né” Tết để phát hành. Quán quân về doanh thu, *Hai Phượng* của Ngô Thanh Vân, chọn ngày công chiếu sau hẳn Tết Nguyên tiêu. Doanh thu sơ bộ của phim bom tấn hành động này đạt 200 tỷ đồng. Gần nhất là cuộc so tài của *Mắt Biếc* (đạo diễn Victor Vũ) và *Chị chị em em* (đạo diễn Kathy Uyên). Cả hai đều tranh thủ lên màn ảnh rộng vào dịp Giáng sinh, lần lượt thu về 50 tỷ đồng và 31 tỷ đồng ngay trong tuần đầu.

Nhắc đến phim Tết, khán giả mặc định là mùa của phim hài (nhảm?). Từ đó, tâm lý lười đến rạp trong dịp này cũng lớn dần theo thời gian. Có thể nói đó là lý do ngày càng nhiều dự án “sớ” phát hành ngay Tết Nguyên đán.

Đám cưới chuột (Tranh dân gian Đông Hồ).

Hình ảnh *chuột* trong văn hóa châu Á

Không ai nhớ loài chuột xuất hiện từ bao giờ, chỉ biết rằng loài người từ xưa đến nay thường có thái độ và cách ứng xử "hai mặt" với chúng. Họ ghét chuột, thù chuột, song cũng quý chuột, sợ chuột và thờ chuột, đâu đâu cũng nước đôi như thế. Quả là một điều vừa hóc búa vừa thú vị!

Nguyễn Ngọc Thơ

Việt Nam và khu vực Nam Á

Trong văn hóa Việt Nam, chuột tồn tại sóng đôi với nghề nông nghiệp lúa nước. Ở đâu có lúa, ở đó có chuột. Người Việt Nam xưa sống thành cộng đồng làng xã, cốt để bảo vệ an ninh và bảo vệ mùa màng. Từ đó, chuột đi vào văn hóa thành một biểu tượng tiêu cực (cháy nhà ra mặt chuột, chuột sa hũ nếp, đầu voi đuôi chuột, chuột chạy cùng sào, ướt nhu chuột lột, nhà ổ chuột...), đồng thời còn được vay mượn để ám chỉ những thành phần gặm nhám của công

trong xã hội.

Tuy nhiên, ghét chuột là vậy, người Việt Nam vẫn dành cho loài vật này một chỗ đứng nhất định trong văn hóa. Trong 12 con giáp, chuột hiên ngang chiếm vị trí đầu tiên, trước cả rồng lân hổ. Dân gian bấy lâu thêu dệt nên nhiều lối giải thích về sự ưu ái này, song vẫn chưa có lời giải nào thống nhất. Có lẽ nó bắt nguồn từ sự thật chuột gắn liền với sự sinh sôi nảy nở (mùa màng bội thu, loài chuột là giống sinh sản nhanh). Làng tranh Đông Hồ lưu giữ bức tranh

Đám cưới chuột để phản ánh quan hệ xã hội phong kiến đầy hàm ý. Đêm giao thừa miền Tây Nam bộ chỉ nghe một tiếng chuột túc lít chít đâu đó quanh nhà cũng đủ làm người ta mừng rỡ, bởi họ tin rằng đó là dấu hiệu của một năm mới sung túc.

Khắp Đông Nam Á để mắt tới chuột bởi họ cũng làm nghề nông. Dân tộc Kammu miền bắc Thái Lan kể chuyện thần thoại chuột túc đã báo hiệu cho hai anh em (một nam một nữ) về cơn đại hồng thủy sắp sửa diễn ra, họ thoát nạn nhờ nấp vào chiếc thuyền mộc, sau tự kết hôn để tái sinh nhân loại. Người Indonesia cũng kể chuyện chuột báo hiệu mùa lũ dâng cao, nhờ thế con người đi tìm chỗ trú thân. Không ai chối bỏ một sự thật rằng, nước dâng lên đến đâu, chuột kéo lên đến đấy. Ở vùng hải đảo, thi thoảng chuột xuất hiện từng đàn báo tin cho người xưa chuẩn bị hành trang cho những chuyến vượt biển đi tìm vùng đất mới để tiếp tục sinh tồn. Hơn thế, thịt chuột từ lâu đã là một món ăn đặc biệt mang hương vị đồng quê ở Việt Nam và Đông Nam Á.

Trong văn hóa Ấn Độ, chuột cũng giữ vị trí nước đôi là thần linh (đối với cộng đồng này) và là kẻ hủy diệt (đối với cộng đồng khác). Chuột hiện diện trong dãy 12 con giáp của họ, bên cạnh trâu, sư tử, dê, khỉ, chim cánh vàng... Trong thần phả Hindu giáo, chuột là vật cưỡi của thần Ganesha, do vậy người ta có thể tìm thấy ít nhiều

Tiền vàng kỷ niệm năm Tý 2008 ở Trung Quốc.

tượng chuột thần trong các ngôi đền bản địa. Đôi khi chuột còn là đối tượng chính được thờ trong đền, như tại đền thờ nữ thần Karni Mata ở thành phố Deshnoke (bang Rajasthan, Tây Bắc Ấn Độ). Truyền thuyết kể rằng, vị tổ mẫu thần bí Karni Mata là hóa thân của Durga (Nữ thần Sức mạnh và Chiến thắng), vì quyết tâm đưa đứa trẻ

trong dòng tộc mình đã chết trở lại với dương thế bằng cách thỏa thuận với Thần chết Yama, và từ đấy trở đi, mọi người trong bộ lạc của bà sẽ tái sinh làm chuột cho đến khi được sinh ra một lần nữa trong dòng tộc. Hắn vì thế mà loài chuột tại đây được tự do sinh sống, hằng ngày được các tín đồ mang thực phẩm và sữa đến nuôi nấng. Khác với câu chuyện nói trên, ở phía nam Ấn Độ phần đông chuột mang ý nghĩa tiêu cực. Người Tamil có thói quen ăn thịt chuột đồng.

Trung Hoa và các quốc gia Đông Bắc Á

Trên thế giới, có lẽ người Trung Hoa là dân tộc gắn cho loài chuột nhiều màu sắc nhất. Người Trung Hoa dùng từ "lão" đặt trước tên gọi chung ngoài hiến thị tuổi tác còn là để chỉ sự kính trọng/trân trọng, chẳng hạn "lão sư" chỉ thầy cô giáo, "lão ngoại" chỉ người phương Tây, "lão gia" chỉ người cao niên và quyền thế. Điều thú vị là không quên dùng từ lão để gắn cho loài chuột: lão thử, ngang hàng với loài cọp: lão hổ! Họ giải thích về vị trí đầu tiên của chuột trong dãy 12 con giáp rằng "thuở hồn độn, Ngọc Hoàng hạ lệnh loài vật nào đến cổng thiên đình trước sẽ được chọn trước. Trâu vốn thức dậy ra đi từ hừng sáng. Chuột cũng lém lỉnh không kém. Biết mình chạy chậm, chuột bày trò hát cho trâu nghe nên được ngồi trên lưng trâu. Gần đến cổng thiên đình, chuột lao vè trước nên được Ngọc Hoàng chọn đứng vào chi tự đầu tiên trong thập nhị địa chi, trước hết thảy các loài vật khác". Trong văn hóa Hán, chuột được xem là biểu tượng của sự trung thực, lòng vị tha, óc cầu tiến, tính cách dễ dãi và sự hào phóng. Kỳ thực, "dân dã thực vi tiên", người người nhà nhà bảo vệ cái ăn trước loài chuột. Chắc hẳn vì thế họ đặt chuột ở vị trí đầu tiên trong dãy Hoàng đạo có 12 con

Chuột trong tranh thủy mặc Trung Hoa. Nguồn: kuaioba.qq.com.

Rồng chuột Trung Hoa thời Đường.

Thần Ganesha trên lưng chuột.

giáp. Các dân tộc thiểu số khác như Di, Tang, Thái Vân Nam, Choang, Nasi (Nạp Tây), Uigur (Duy Ngô Nhĩ)... cũng bố trí tương tự, dù sau chuột, các con vật khác được chọn thay đổi theo quan niệm từng tộc người. Ngoài Trung Hoa, người Nhật Bản, Triều Tiên, Hàn Quốc cũng chọn chuột đứng đầu dây Hoàng đạo.

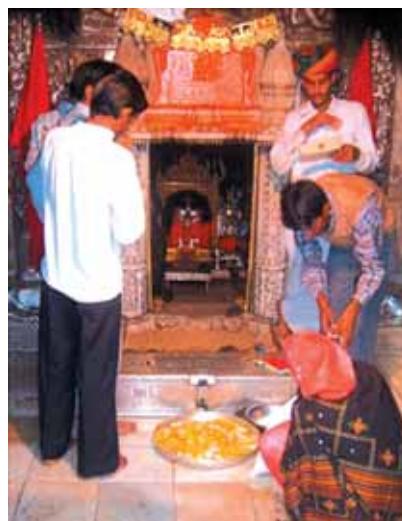
Nông dân một số vùng Bắc Trung Hoa ngày nay vẫn còn tục "chuột lấy chồng". Những ngày diễn ra phong tục, người ta phải tắt đèn đi ngủ sớm để tránh làm kinh động đến chuột với hy vọng chúng sẽ không phá hoại mùa màng. Một số gia đình mang cơm rang hoặc bánh đặt dưới gầm giường cho chuột ăn với ý nghĩa ngày chuột "vu quy" ít nhất phải no cái bụng. Dân vùng Thanh Hải thì chọn ngày 14 tháng Giêng hàng năm làm lễ Chung hạt chuột, dùng bột mì nặn thành 12 con chuột, đem hấp chín để dâng cúng tổ tiên với hy vọng mùa màng trong năm sẽ không bị chuột "viếng". Ám ảnh về sự phá hoại của loài chuột cũng như khả năng dự báo thiên tai của chúng là nguyên nhân chính khiến người Trung Hoa tôn thờ chuột. Trong tác phẩm *Tây du ký* của Ngô Thừa Ân, chuột còn được khắc họa thành những con yêu tinh, không ít lần quấy rối thầy trò Tam Tạng trên đường thiền lý về với đất Phật. Trong đại gia đình rồng Trung Hoa, người ta tìm thấy có cả rồng

chuột xuất hiện trên các vách đá thời Đường. Một số vùng miền nam Trung Hoa coi thịt chuột là đặc sản.

Xứ sở kim chi thì hình ảnh mượn lũ chuột háo ăn để nói về lòng tham của con người. Lũ chuột nhắt và một con chuột già sống bám vào kho thóc có chú mèo canh giữ. Lũ chuột háo ăn, chẳng bao lâu kho thóc voi đi thấy rõ dù làn nào lân la đến kho thóc đều bị mèo đuôi bắt. Chúng lập mưu định lén cột vào cổ mèo một cái chuông to để không còn bị quấy rối nữa. Chỉ mỗi lão chuột già từ chối, bảo "đó là việc làm ngu ngốc, là tự hại thân mình". Lũ chuột con vẫn giữ nguyên kế hoạch trong khi chuột già khôn ngoan đã chạy vào rừng. Chính chiếc chuông cột vào cổ mèo đã báo động cho người chủ kho thóc biết được sự có mặt của lũ chuột, và vì thế chúng bị tiêu diệt sạch, chỉ mỗi lão chuột già được sống thảnh thoảng trên lưng núi.

Người dân xứ Phù Tang cũng góp mặt với câu chuyện *Chiếc bánh gạo*. Chiếc bánh vô tình rơi xuống và lăn vào một cái hang, lão nông dân lẩn theo tìm, phát hiện ra một cộng đồng nhà chuột cư ngụ đông đúc. Ăn xong chiếc bánh, lũ chuột cảm ơn ông lão, bày một buổi tiệc linh đình và còn tặng ông lão một món bảo vật. Trong thần thoại, chuột là bạn của vị thần Daikoku, hiện thân của sự giàu có. Ngoài xã hội, người Nhật Bản vẫn thường nhắc tên trộm lùng danh Jirokichi sống vào thế kỷ XVIII - XIX mang biệt hiệu Nezumi Kozo (Thú Tiểu Tăng) chuyên đánh cắp tiền của giới quý tộc để phân chia cho dân nghèo, đã khiến triều đình Edo thời bấy giờ phải dùng đến hàng trăm võ sĩ samurai mới bắt được hắn.

Điểm qua một vòng châu Á, cho thấy từ đời sống thực tiễn cho đến đời sống văn hóa, tâm linh, dường như con người mâu thuẫn trong chính quan niệm của mình khi nghĩ về loài chuột. Dù muốn dù không, loài chuột vẫn cứ hiện diện cùng với loài người như đã tồn tại bao đời nay và dù con người có yêu thương hay ghét bỏ chúng ■

Lễ bái chuột trong đền Karni.

Nữ tác giả Olga Tokarczuk
đạt giải Nobel Văn học 2018.
Ảnh: Sascha Schuermann

Nobel Văn học

OLGA TOKARCZUK VÀ CẢM HỨNG KHÔNG RANH GIỚI

Sau khi bị hoãn một năm, giải Nobel Văn học 2018 đã được công bố cùng lúc với giải 2019, xướng tên nữ tác giả người Ba Lan Olga Tokarczuk. Bà được vinh danh vì "lối kể chuyện giàu sức tưởng tượng, tràn đầy cảm xúc, miêu tả hành trình vượt biên như một dạng thức của cuộc sống".

Hoài Chung

Văn chương là khởi đầu và bền đỗ

Olga Tokarczuk sinh năm 1962 tại Sulechów nhưng sinh sống và lớn lên tại Wrocław, Ba Lan. Thân sinh của bà đều là những nhà giáo, riêng cha còn kiêm nhiệm chức thủ thư tại trường học. Olga thường đến thư viện đọc hầu như mọi thứ bà có thể hiểu được, và chính tại đây khả năng văn chương của bà đã phát triển. Bà theo học tâm lý học tại Đại học Warsaw. Sau khi tốt nghiệp vào năm 1985, bà làm công việc bác sĩ tâm lý nhưng sớm nghỉ việc vì vỡ mộng với nghề này. Có thời gian Olga sang London làm công việc lặt vặt trước khi quay lại Ba Lan và xuất bản một tập thơ vào năm 1989.

Olga khởi đầu sự nghiệp viết văn giả tưởng vào năm 1993 với tác phẩm *Podróż ludzi Ksilgi* (tạm dịch: *Hành trình của Người-Sách*). Tác phẩm này được công chúng đón nhận và đồng thời đạt giải thưởng từ Nhà xuất bản Ba Lan. Song, đột phá thực sự của bà xuất hiện sau quyển sách thứ 3 *Prawiek i inne czasy* (tạm dịch: *Thời nguyên thủy và những thời khác*) vào năm 1996.

Bên cạnh việc sáng tác văn học, Olga cũng tham gia đồng biên kịch bộ phim *Pokot*, dựa trên

tiểu thuyết năm 2009 của bà *Drive Your Plow Over the Bones of the Dead* (tạm dịch: *Cày trên xương người chết*). Bộ phim được công chiếu tại Liên hoan phim Berlin.

Năm 2015, Olga nhận giải thưởng Brückeprlis. Giải thưởng này là nỗ lực chung của thành phố đôi Zgorzelec/Görlitz ở biên giới hai nước Ba Lan và Đức, nhằm củng cố hòa bình của đôi bên, của vùng và của châu Âu, sự thấu hiểu và hòa hợp giữa người dân khác nhau về quốc tịch, văn hóa và quan điểm. Ban giám khảo giải thưởng đặc biệt trân trọng việc bà tạo ra cầu nối văn chương gắn kết con người, các thế hệ và nền văn hóa, đặc biệt là cư dân khu vực biên giới giữa Ba Lan, Đức và Cộng hòa Séc. Họ còn nhấn mạnh việc Olga đã “tái phát kiến” và làm sáng tỏ quá khứ đa quốc gia, đa văn hóa phức tạp của vùng hạ Silesia vốn chưa đựng nhiều mâu thuẫn chính trị.

Năm 2018 và 2019, các tác phẩm của bà đã đem về nhiều giải thưởng: Giải Quốc tế Man Booker cho bản dịch tiếng Anh *Flights* của tác phẩm *Bieguni*, Giải Văn chương Quốc tế Kulturhuset cho tác phẩm *Ksilgi Jakubowe* (tạm dịch: *Những quyển sách của Jacob*) cùng Giải Prix

Laure Bataillon cho bản dịch tiếng Pháp. Và một cái kết xứng đáng cho tài năng văn chương của mình, bà được trao giải Nobel Văn học 2018, công bố muộn vào tháng 10/2019.

Chia sẻ về quan điểm sáng tác của mình, nhà văn người Ba Lan cho biết: “Tôi tạo sự hoài nghi trong suy nghĩ của độc giả. Đó chính là mục tiêu của văn học: để khơi gợi, để dậy lên hoài nghi, để bàn về những thứ không rõ ràng. Văn học là để khơi dậy những cảm nghĩ. Tôi kể những câu chuyện và cố làm điều đó một cách chân thật để người ta hứng thú và thường thức chúng. Nhưng trên hết là để họ mở mang đầu óc, trở nên thao thức và bắt đầu đặt ra nghi vấn rằng trước giờ bản thân đã không xem trọng điều gì”.

Khi được hỏi về cách bà nhìn nhận thế giới hiện nay, Olga đã nói: “Thế giới chia làm hai. Vài người nghĩ rằng tốt nhất ta nên bước theo gót chân quá khứ và cố gắng khôi phục những giá trị xưa cũ gọi là truyền thống. Những người còn lại cho rằng: ‘Không, như thế là chưa đủ!’. Chúng ta, bằng cách nào đó, đã tạo ra một thế giới khác. Trật tự thế giới cũ đã hủy hoại hành tinh, mang đến nạn phân biệt đối xử và nhiều bất bình đẳng”.

Cảm hứng vượt ranh giới

Tiểu thuyết *Prawiek i inne czasy* mang đến nhiều tiếng vang cho Olga Tokarczuk, tác phẩm lấy bối cảnh hư cấu cùng tác động mang tính biểu tượng, đồng thời chứa đựng nhiều chi tiết siêu thực và sinh động. Cốt truyện đi qua lịch sử Ba Lan thế kỷ XX, Olga đã chứng tỏ lối kể chuyện của mình là một nỗ lực cá nhân để chấp nhận hình ảnh quốc gia trong sự thật lịch sử. Tiểu thuyết này là một ví dụ xuất sắc cho nền văn học Ba Lan sau 1989: chống lại những đánh giá về đạo đức và không đề cập những giá trị vinh quang hào nhoáng của quốc gia.

Nhưng lối kể ngữ ngôn thông thái và cảm thức ngầm đầy chất siêu hình đã vắng mặt trong tác phẩm *Dom dzienny, dom nocny* (tạm dịch: *Nhà của ngày, nhà của đêm*) năm 1998. Giữa sự pha trộn giàu sắc màu cùng lối gọi hình cuốn hút, Olga vẽ nên một vùng đất với nhiều nét văn hóa xung đột nhau, những số phận cá nhân và những góc nhìn.

Olga Tokarczuk tìm cảm hứng từ những tấm bản đồ và góc nhìn từ trên cao xuống, khiếu vũ trụ vì mô của bà trở thành tấm gương phản chiếu vũ trụ vĩ mô. Bà từng viết trong quyển tiểu

thuyết thứ ba rằng: “Thời nguyên thủy là ngôi làng nằm giữa vũ trụ”. Cũng như thế, giả tưởng và thực tế kết nối mật thiết với nhau trong *Dom dzienny, dom nocny*, nơi mà chi tiết nấm và rượu làm từ hoa hồng đại được đưa vào cùng chủ đích như trong truyền thuyết về vị thánh tử đạo St. Kummernis. Di cư và trực xuất đã tô điểm vào bức tranh xứ Silesia - bối cảnh của câu chuyện. Silesia hiện lên như một yếu tố chủ đạo, thêu dệt những mảnh chuyện thành một bức bích họa sặc sỡ giàu màu sắc.

Trong khoảng thời gian theo học tâm lý học tại đại học, Olga đã rất hứng thú với các bài viết và công trình của bác sĩ tâm thần, nhà phân tâm học Carl Jung, điều này để lại dấu ấn trong văn chương của bà. Những khuynh hướng về lối diễn đạt cổ mẫu của Jung đã thâm nhuần vào tác phẩm của bà, như truyện ngắn *Gra na wielu bebenkach* năm 2001 (tạm dịch: *Choi nhiều trống*) và rõ ràng hơn ở tiểu thuyết *Bieguni*.

Ở tác phẩm thứ hai kể trên, Olga ít được chú ý tới bởi phong cảnh của xứ biên giới mà thay vào đó là “hiện tượng” vượt biên. Nhan đề *Bieguni* lấy từ tên gọi của một giáo phái giặc ngộ Nga, nơi những tín đồ tin rằng sự chuyển di liên tục sẽ ngăn chặn thắng lợi của đáng tạo hóa thiên đàng. Kể cả trong tác phẩm này, Olga cũng cuốn theo việc kết hợp các góc nhìn trái ngược thành một tổng thể. Bà gọi quyển sách này - một kết hợp thể loại giữa truyện giả tưởng, lịch sử, ký và luận - là một “chòm sao tiểu thuyết” (constellation novel). Kể về những hành trình sáng tạo, bà kết nối các chương bằng ngôn từ, những tấm bản đồ cũ và các bức vẽ về cuộc lang thang để người đọc tự mình khám phá ra mối liên kết.

“Khi tôi gửi bản thảo đến nhà xuất bản, họ hỏi tôi liệu rằng tôi có lỡ tay trộn lẫn các tệp tin trên máy tính không, bởi vì đây không phải là tiểu thuyết” - nhà văn Olga kể lại.

Nhà phê bình văn học Kinga Dunin từng nhận xét: “Olga không ngừng đi tìm chân lý, một thứ chân lý chỉ có thể linh hội thông qua sự chuyển di xuyên các biên giới”. Olga chưa bao giờ xem thực tế là thứ ổn định hay vĩnh viễn. Bà dựng lên trong tác phẩm những đối lập: tự nhiên - văn hóa, lý trí - mất trí, đàn ông - phụ nữ, thân thuộc - xa lạ... Có thể nói rằng, văn chương của Olga Tokarczuk không chỉ vượt qua ranh giới giữa các quốc gia mà nó còn vượt qua ranh giới giữa các mặt đối lập, giữa thực tế lịch sử và giả tưởng nghệ thuật ■

NGHE SÀI GÒN VỌNG BƯỚC CẢI LƯƠNG

Trên tuyến xe lửa đầu tiên của Đông Dương là Sài Gòn - Mỹ Tho, cải lương tìm được bà đỡ cho những thai nghén nghệ thuật của mình. Cải lương đã sống được 100 năm trên đất Sài Gòn hoa lệ. Đô thành thăng trầm cùng nhịp phách, màn nhung. Chúng sống cùng nhau.

Tán Đồng

Nghệ sĩ Thanh Nga "nữ hoàng sân khấu" của Sài Gòn thập niên 1950-1960. Ảnh: Báo Mới

Một cuộc quá giang nghệ thuật

Cuối thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX, Mỹ Tho là thành phố vệ tinh của Sài Gòn. Khoảng cách giữa hai thành phố là hai tiếng đồng hồ xe lửa. Khi ấy, ga tàu lửa còn hoạt động ở khu vực Công viên 23/9 hiện tại. Bất kỳ ai muốn lên Sài Gòn phải ghé trạm Mỹ Tho. Và hành trình cải lương đến với Sài Gòn như một cuộc quá giang nghệ thuật.

Phôi thai cải lương thành hình từ những vở diễn đầu tiên của thầy Năm Tú sau khi chuộc gánh André Thận. Năm 1922, gánh thầy Năm Tú lên Sài Gòn và biểu diễn ở Chợ Lớn, cứ thế xuôi ngược mỗi tuần ba đêm Mỹ Tho, ba đêm Sài Gòn. Trong hồi ký *50 năm mê hát* của mình, Vương Hồng Sển lại cho rằng sự kiện cải lương

vào Nhà hát Tây ngày 16/11/1918 mới là dấu mốc bắt đầu của cải lương. Như vậy, tuy có những ý kiến khác nhau về sự tương hình bộ môn nghệ thuật này nhưng không thể phủ nhận chính sự xuất hiện của xe lửa, nhà hát ở Sài Gòn đã mang đến một hình hài giải trí mới cho thị dân nơi đây. Sự đóng góp ấy còn là đòn bẩy giúp ngành công nghiệp giải trí Sài Gòn phát triển.

Một loạt gánh hát nở rộ sau hai sự kiện trên. Năm 1920, tại Sài Gòn, gánh Tân Thịnh được thành lập bởi Trần Văn Thông - một người con Sa Đéc. Cũng trong năm này, bà Tư Sụ ở Mỹ Tho đã cho lập gánh Đồng Bảo Nam. Năm 1921, Văn Hí Ban gia nhập làng cải lương dưới sự dẫn dắt của ông Mười Vui ngay Chợ Lớn. Tại Long Xuyên, Tập Ích Ban được thành lập bởi ông Vương Cố. Năm 1924, gánh Tái Đồng Ban trình làng cùng ông Hai Cu. Hai năm sau, ở Cần Thơ, Trần Đất Nghĩa cho lập gánh, lấy họ và chữ lót của mình đặt tên cho đoàn là Trần Đất. Tại Chợ Lớn, ông Sáu Ngọ cũng rục rịch với Nam Hưng Ban. Năm 1927, Đồng Nữ Ban (gánh hát toàn là nữ) được ông Trần Ngọc Viện sửa soạn mang đi diễn.

Thời kỳ này cũng ghi nhận sự phát triển về số lượng rạp hát. Riêng Sài Gòn có tới 39 rạp!

Năm 1960, bộ môn Cải lương được thành lập tại Trường Quốc gia Âm nhạc và Kịch nghệ từ sự “ngỏ lời” của soạn giả Ngọc Linh. Cũng từ đó, các lò luyện giọng ra đời với những cái tên nổi tiếng như lò Út Trọng, lò Văn Vĩ, lò Bảy Trạch... Theo đó là những tên tuổi tạo nên hiện tượng nghệ sĩ cải lương làm “giám sướng”:

Phùng Há, Kim Cúc, Kim Lan, Năm Châu, Bảy Nhiêu, Duy Lân,

Duy Chức, Trần Tấn Quốc, Nguyễn Văn Tài...

Cải lương manh nha ở Sài Gòn trong thập niên đầu của thế kỷ XX. Tuy nhiên, phải đến năm 1920, khi gánh hát Tân Thịnh ra đời với câu đối “Cải cách hát ca theo tiến bộ/ Lương truyền tuồng tích sánh văn minh”

Tờ bích chương của đoàn Kim Chung hát Tết Bính Thân 1956 tại rạp Aristo đăng trên tờ báo Xuân Sài Gòn mới. Ảnh: Nguoiviet.com

thì cải lương mới chính thức bước lên vũng đài nghệ thuật.

Bà đỡ Sài Gòn

Trong luận văn nghiên cứu về truyền hình của một sinh viên Trường Quốc gia Hành chánh, cho biết cải lương bắt đầu được phát sóng trên truyền hình là năm 1967. Có đến 5 đoàn cải lương trên một kênh truyền hình. Một khảo sát cũng chỉ ra có đến 44% người xem thích cải lương. Đây là thống kê của những năm 1960 và chắc chắn có những sai lệch nhất định nhưng vị trí đại chúng của cải lương là không thể bàn cãi.

Cải lương ra đời cùng thời điểm thoại kịch và điện ảnh du nhập Việt Nam. Sự ảnh hưởng của yếu tố văn hóa phương Tây không làm cải lương lu mờ mà ngược lại, nó khiến cải lương trở nên lấp lánh.

Ngoài việc kết hợp nhiều nguồn âm nhạc khác nhau như đờn ca tài tử, nhã nhạc cung đình Huế, dân ca Nam bộ hay nhạc Triều Châu của người Nam kỳ gốc Hoa, cải lương với đặc tính kim cổ giao duyên đã chấp nhận đưa nhạc Tây vào để tăng phần mới mẻ. Sân khấu cải lương được bài trí với ban nhạc bandle và ban nhạc kèn Tây, mỗi ban một bên. Việc đặt lời Việt cho các ca khúc Tây để hát đưa vào những hoạt cảnh tĩnh khi mở màn và đóng màn thể hiện sự cải cách, tiến bộ của cải lương.

Theo soạn giả Năm Châu “Điệu hát ta chưa đủ mà tả hết tình”. Ông chủ trương mượn những bài hát Tây để đặt lời Việt. “Với Năm Châu, cái ao tù của những giai điệu truyền thống đang có không thể hiện được đầy đủ những quang phổ cảm xúc” (Jason Gibbs - *Rock Hà Nội, Rumba Cửu Long*).

Nhạc sĩ Dương Thụ cho biết, một số bài hát Pháp dùng trong các vở cải lương những năm 1930 gồm *Venez avec moi* (vở *Giác mộng cô đào*, soạn giả Năm Châu), *Marinella* (vở *Phi phàng*, soạn giả Năm Châu), *Tango mystérieux* (vở *Đóa hoa rừng*, soạn giả Năm Châu), *J'ai deux amours* (vở *Lửa đỏ lòng son*, soạn giả Trần Hữu Trang), *J'ai deux amours*, (vở *Khúc oan vô lương*, soạn giả Huỳnh Thủ Trung), *Pouêt-pouêt*, *Pourquoi, C'est pour mon papa* (vở *Ai là bạn chung tình*, soạn giả Huỳnh Thủ Trung).

Sự lớn mạnh của cải lương không chỉ thể hiện bằng số lượng nhà hát, đoàn cải lương hay lò luyện giọng mà còn qua sự ưu ái của báo chí dành cho cải lương. Giải thưởng Thanh Tâm

Trình diễn cải lương trước năm 1975 ở Sài Gòn. Ảnh: Báo SGGP

của ký giả Trần Tấn Quốc không những mang ý nghĩa khích lệ nghệ sĩ mà còn thúc đẩy sự phát triển của bộ môn nghệ thuật này. Tuy chỉ diễn ra trong 10 năm nhưng những tấm huy chương đó là bằng chứng của tài năng, lao động nghiêm túc và sự công nhận của khán giả. Giải Kim Khánh của báo *Trăng Đen* cũng là một giải thưởng nổi tiếng lúc bấy giờ.

Bên cạnh đó, sự song hành của cải lương, hát bội cùng thể thao và từ thiện cũng nhận được sự ủng hộ từ công chúng. Năm 1927, tại Sài Gòn, Gala Hát bội gây quỹ học bổng đã được tổ chức tại Nhà hát Tây. Cùng năm đó, tại rạp Casino Dakao, hai đêm diễn cải lương đã gây quỹ học bổng cho Hội thể thao Gò Công. Tháng 6/1930, gánh Trần Đắt diễn vở *Đầu xanh có tội* để

gây quỹ tài trợ cho hai cây vợt Chim - Giao thi đấu quần vợt ở Singapore. Hai tháng sau, một lần nữa tại rạp Thành Xương, cải lương tiếp tục được trình diễn để gây quỹ cho Hội thể thao Gò Công.

Đỉnh cao công nghiệp cải lương chính là sự ra đời của những đoàn hát là công ty. Đoàn hát Công ty Kim Chung được xem là một trong những tên tuổi trong làng cải lương những năm 1950-1970. Cũng chính từ sự hưng thịnh này, một số đoàn đã lấy tên của nghệ sĩ để đánh bóng tên tuổi bằng cách đặt tên đoàn, tiêu biểu là Kim Chuồng, Thanh Minh - Thanh Nga, Tân thủ đô Tân Tài...

Cải lương còn thúc đẩy sự phát triển của ngành công nghiệp đĩa hát. Nhờ có máy hát đĩa mà cải lương thâm nhập miền Tây. Hay Chùa nghệ sĩ - một sáng kiến của nghệ sĩ Phùng Há, chốn đi về của cái nghề người đời gọi là "xưởng ca vô loài".

Cải lương được Sài Gòn nuôi dưỡng và bọc bao. Cải lương hưng thịnh rồi thoái trào. Tuy nhiên, Sài Gòn ba trăm năm tuổi không có hành trình một trăm năm cải lương quả là một sự thiếu sót ■

Nghệ sĩ Thành Lộc: Cải lương tự giết cải lương như con rắn tự nuốt mình

Có rất nhiều nguyên nhân dẫn đến sự thoái trào của cải lương vào cuối thập niên 1980 đầu 1990. Đầu tiên, đó là sự du nhập nhiều loại hình nghệ thuật mới sau khi đất nước mở cửa. Tuy nhiên, đây là một sự cạnh tranh lành mạnh. Vì nếu không làm mình hay hơn, mới hơn và khác biệt hơn, chúng ta sẽ thua thiệt. Tôi có dịp đến Nhật và một số nước châu Á khác, các bộ môn nghệ thuật truyền thống của họ cũng gặp trường hợp tương tự.

Nhiều nhà phê bình sân khấu từng cho rằng cải lương tự giết cải lương giống như con rắn tự ngậm cái đuôi của mình rồi nuốt mình. Điều này không sai. Chúng ta thiếu những nghệ sĩ chịu hy sinh, chúng ta quên mất một điều, đặc điểm của cải lương chính là do ni đóng giày. Nghệ sĩ, soạn giả chỉ biết dỗ thura nhau.

Bên cạnh đó, tình hình xã hội luôn luôn biến động khiến quá trình kiểm duyệt trở thành áp lực đối với những người yêu nghệ thuật. Họ muôn sáng tạo, bứt phá nhưng bị bó buộc. Ngoài ra, đội ngũ quản lý cũng ngày càng kém cỏi, thiếu những nhà quản lý tâm huyết và chuyên nghiệp.

Soạn giả Minh Ngọc: Nền văn hóa lầy lội vị của giám khảo làm chuẩn

Hoàn cảnh xã hội không còn thôi thúc người ta có nhu cầu trút tâm huyết vào một công việc hư ảo mà không đem lại cho họ một sự chắc chắn. Nếu làm theo đúng ý mình thì chắc gì được duyệt. Ngày trước, kỷ luật của bầu gánh sẽ quyết định sự thành hình của một tác phẩm. Nó xác định đúng công chúng phải phục vụ. Vai trò của bầu gánh là cực kỳ quan trọng. Họ ý thức được mối quan hệ giữa tác phẩm và khán giả là mối quan hệ cá - nước.

Cứ mỗi mùa liên hoan, tôi lại thấy chúng ta đang phản ánh cho một nền văn hóa lầy lội vị của ban giám khảo làm chuẩn, do theo độ nhẫn độ cười của họ mà sáng tác. Khán giả vì vậy mà bị ăn một loại sản phẩm "không ngon". Như vậy là hỏng hết!

GS Trần Văn Khê từng chia sẻ: "Nếu bộ môn nghệ thuật nào mà chỉ có khán giả lớn tuổi yêu thích, thì khi họ chết, bộ môn nghệ thuật đó sẽ chết theo. Phải nuôi nấng khán giả trẻ thì mới sống hoài". Cải lương cũng cần phải được nuôi nấng như vậy.

Ngoài ra, tôi cho rằng chúng ta nên tổ chức giải thưởng giống như xưa. Giải thưởng Thanh Tâm không có thi thố. Thành viên trong ban giám khảo sẽ theo dõi quá trình hoạt động của nghệ sĩ trong một năm để trao huy chương vàng với ba tiêu chí: thanh (làn hơi), sắc (sắc vóc) và đạo đức.

Ăn sáng Ở SÀI GÒN

Facebook nhắc một kỷ niệm ba năm trước, nhắc luôn cả chuyện mê đi ăn sáng của tôi và chắc là của rất nhiều người sống ở Sài Gòn. Ăn bữa đầu ngày do... người dung nấu có lẽ đã trở thành một thói quen, một truyền thống của người Việt ở các đô thị lớn.

Diễn Trang

Sợ nghèo chứ không lo đói

Ở Sài Gòn, có biết bao lý do chính đáng để người ta chăm chỉ ra ngoài ăn sáng.

Vì bận. Buổi sáng, người lớn đi làm, trẻ em đi học, thanh niên thức dậy trễ hoặc có bao nhiêu việc đến deadline, người già lọng cọng bếp núc... Thành ra, ăn sáng bên ngoài coi như tiết kiệm được một khoảng thời gian, ai cũng no bụng mà không phải loay hoay nấu dọn. Đó là chưa kể đến việc được thay đổi thực đơn, thay đổi đầu bếp mỗi ngày.

Vì tiện. Chỉ cần ra trước cửa nhà, đầu hẻm, những tiệm quán trên đường đi, chợ gần nhà, cổng cơ quan... là đã có biết bao của ngon vật lạ. Điều này khó có thể tìm thấy ở những vùng hẻo hót, thưa người. Nếu ai đó thử làm một nghiên cứu thống kê các hàng quà sáng ở Sài Gòn, tôi đảm bảo kết quả sẽ ngoài sức tưởng tượng, vì chỉ quan sát bằng mắt thường thôi mà đã thấy được độ dày đặc, san sát, phong phú và biến hóa linh hoạt của chúng.

BẢN TIN ĐHQG - HCM SỐ 198 - 199 XUÂN 2020 • 61

Vì rẻ. Chỉ cần 5.000 - 10.000 đồng (tương đương 0,25 - 0,45 đô la Mỹ) là đã có ngay vài củ khoai mì khoai lang, mấy trái chuối luộc, ổ bánh mì hoặc một gói xôi âm âm lót lòng. Nhân đôi, nhân ba số tiền ấy là sở hữu một đĩa cơm đầy đặn hay một tô gì đó nóng hổi kèm quẩy, rau hành, chanh ớt đủ đầy tại một hàng quán bình dân. Nhưng đừng vội ngờ vực rằng của rẻ của ôi nhé! Một gói xôi sáng giản dị mà hàm chứa bao nhiêu sự tinh tế kỳ công, từ khâu gút nếp, ngâm đậu cho đến lửa củi vừa vặn để hạt xôi dẻ dắt, dẻo đều, không khét không khô. Các "phụ kiện" như dừa, đường, muối mè hay chả lụa, lạp xưởng, mỡ hành... cũng phải được tính toán sao cho tương xứng với mỗi nắm xôi đã quyện sẵn hương lá chuối. Và hãy thử quan sát một tô bún bò, phở, hủ tíu hay đĩa cơm tấm, bánh cuốn... ta sẽ chẳng khó khăn gì để nhận ra các nhóm dinh dưỡng bột đường, đậm, béo, vitamin... đã được cân đối rất hài hòa trong phần thức ăn xinh xắn, gọn ghẽ kia. Tùy túi tiền và sở thích, người Sài Gòn có thể chọn một món quà sáng dao động từ vài ngàn đến vài trăm ngàn. Nghe đâu tô phở ở một tòa nhà chọc trời có giá gần cả triệu đồng mà vẫn có người ăn. Ở Sài Gòn, chỉ sợ nghèo chứ không lo đói!

Vì ngon. Cái sự ngon vốn thiên hình vạn trạng, tùy thuộc vào khẩu vị, tuổi tác, vùng miền... nên có khi đúng đắn với người này mà trật lát với người kia. Tôi thường nghe nhận xét là người Sài Gòn nấu gì cũng ngọt. Điều này đúng nhưng chưa đủ. Bởi ẩm thực Sài Gòn có khả năng dung nạp mọi hương vị và cách thức chế biến, nêm nếm; săn lòng đón nhận cái mới và nhanh nhạy tiếp biến sao cho phù hợp nhất với nhu cầu của thực khách từ xú đỗ về. Nếu phải tìm một đặc điểm chung nhất cho quà sáng ở Sài Gòn thì tôi cho đó chính là độ nóng giòn tươi mới, dù là món khô hay món nước, dùng nóng hay dùng nguội. Và nhất định phải có "topping" trong mỗi món ăn. Nào là chả, bì, thịt, xíu, lòng, tóp mỡ, hải sản, trứng cút, trứng gà, giò cháo quẩy; nào là tiêu, ớt, hành lá, tỏi phi, gừng, rau thơm, giá, đồ chua, dưa leo... Thỉnh thoảng, khách cũng chọn cho mình vài món mà "topping" không trôi lên, chỉ lặng lẽ ẩn náu trong lớp vỏ bọc bằng tinh bột như bánh bao, bánh cuốn, hoành thánh, hòi hộp chờ tay người, miệng người mở toang khám phá. Người Sài Gòn không ưa mấy các thức quà xay nhuyễn mịn màng. Các thành phần của món ăn cần được trình bày rõ ràng, lớp lang, bắt mắt. Đích thân chủ nhân của món ăn chịu trách nhiệm khua khoắng, trộn đều các loại với nhau chứ không phải bất kỳ ai khác.

Vì vui. Niềm vui được thưởng thức món khoái khẩu, được thong thả nhâm nhi cái thú

nhàn hạ trước khi bắt đầu một ngày tất bật, được nhìn người thân và cả không thân ăn uống ngon lành, được ngắm "bình minh cây xanh nắng gội" và vẻ nhộn nhịp phố phường, được nói dăm ba câu giao đãi với những người xung quanh nếu đó là quán ăn đầu xóm. Những người không bận bịu thích í ới hẹn bạn bè ăn sáng, coi đó là dịp hàn huyên và cả... chụp hình. Ông bà vợ chồng con cái tranh thủ cuối tuần đưa nhau ra ngoài ăn sáng, thời thời trong bầu không khí khắng khít, quây quần. Một niềm vui âm thầm mà dai dẳng khác là được chú bảo vệ ân cần dắt xe, được người chủ quán bận bịu nhưng nhớ vanh vách thói quen ăn uống của "thân chủ" để thực hiện răm rắp các chỉ thị lảng nhăng: không cho ớt/ ớt ít/ ớt nhiều/ chỉ lấy sa tế không lấy ớt tươi, lấy gân nạm chút không lấy gầu, không chan nước béo, rau muống và giá thì trưng nhưng rau thơm để nguyên, nhiều hành phi, một xíu tiêu thôi chứ đừng rắc nhiều quá, hai phần mang về để riêng chứ đừng chung...

Vì quen. Rồi không bỏ được. Khi báo chí tràn lan thông tin về thực phẩm, phụ gia bẩn, người Sài Gòn thoát ngại ngần, tự chọn thực phẩm, tự nấu ăn ở nhà một thời gian. Rồi đâu lại vào đấy. Nhiều người quen của tôi than thở rằng cũng đủ đầy vật liệu, cũng chăm chút tung tiu mà chẳng làm sao "tối" được vẻ thanh thoát, té vi của bát phở Hà thành, cái thăm thẳm, cô sắc trong tô bún bò của một o người Huế hay vị đậm đà, thơm béo của tô mì Quảng chính hiệu Quảng Nam Đà Nẵng...

Tôi nghĩ là ngoài kinh nghiệm và khả năng trôi phú cho mỗi người đứng bếp thì chính khói lượng nguyên liệu trong mỗi mẻ nấu đã làm nên sự khác biệt giữa món mình và món người. Để rồi, người khách nhận ra chẳng phải nước hoa mà chính mùi hương thức ăn có khả năng gây nhớ thương nhiều nhất. Cho nên, đã ưng ý hàng quà sáng nào rồi thì cứ quen thuộc, gắn bó mãi với chỗ ấy, có dọn nhà đi xa cũng thi thoảng quay lại "làm một tô" cho đỡ nhớ. Cái sự quen của thực khách đã góp phần không nhỏ trong việc làm nên thương hiệu của những quán ăn sáng mấy đời ở Sài Gòn.

Ăn... cả thế giới và ăn cả ngày

Ăn sáng ở Sài Gòn là ăn cả Việt Nam, nếu không muốn nói là ăn cả thế giới. Kiểu Nam có cơm tấm, hủ tíu, bánh canh, nui, bún mắm, bún nước lèo, cháo huyết, bánh tằm bì...; kiểu Trung có bún bò, bún cá, mì Quảng, cao lầu, bánh bèo bánh nậm...; kiểu Bắc có phở, bánh cuốn, bún thang, bún bung, bún mọc, bún riêu, bún chả, miến cá rô, bánh đà cua, cháo suòn... Rồi thì súp cua, óp la óp lết, bò né hoặc beefsteak na náchứ không hẳn Âu Tây; mì udon, mì ramen Nhật; hủ tíu Nam Vang; mì hoành thánh, điểm sấm Trung Hoa; kebab Thổ Nhĩ Kỳ, bún miến Thái Lan... Tất cả hội tụ lại, tô điểm thêm sự đa dạng cho văn hóa của mảnh đất phương Nam ám áp và hào phóng.

Riêng bánh mì là một kiểu Âu Việt giao duyên với hàng chục loại nhân và hàng tá cách sắp đặt chúng vào không gian eo hẹp, mở mà như khép của ổ bánh xe dọc. Tôi chả bao giờ muốn mua

bánh mì ở những hàng sử dụng chà bông công nghiệp. Một khi ổ bánh đã dày đủ pa-tê, bơ, thịt chả, đồ chua, dưa leo, hành ngò, nước tương, muối tiêu, ớt mà món chà bông vẫn được rải vào thì điều đó chỉ chứng tỏ... sự bất lực, vụng về trong việc kiến tạo hương vị món ăn của người bán.

Cũng cần nhớ rằng một "combo" ăn sáng đúng đắn ở Sài Gòn nhất định phải kèm theo một ly cà phê sữa đá, trà nóng/ đá, sữa đậu nành, nước ngọt, nước dừa, rau má, nước sấu, nước mơ, thậm chí là sữa chua nếp cẩm.

Ăn sáng ở Sài Gòn là ăn hết nửa ngày, nếu không muốn nói là cả ngày. Quả vậy, ai cũng có thể tìm nhiều món ăn sáng của Sài Gòn vào bất kỳ thời điểm nào trong ngày. Phở, hủ tíu, cơm tấm, bánh cuốn, bánh mì... được bán 24/7. Ở nhiều quán cà phê, menu điểm tâm phục vụ cho cả bữa trưa và bữa tối. Tôi nhớ có lần đi công tác ở miền Tây Nam bộ, quen kiểu ở Sài Gòn nên 8 giờ mới lóc cóc đi bộ ra ngoài chỗ nghỉ để ăn sáng mà chẳng tìm được hàng nào. "Bán nữa người ta không ăn đâu, để bụng ăn cơm trưa, thành thử ngày nào chị cũng bán 70 tô rồi nghỉ" - người bán cháo lòng cười ngắn ngoéo cho hay. Do đó, tôi đoán là chỉ có quà sáng Sài Gòn mới đủ nhẫn耐 chiều lòng các thượng đế mà thời gian biểu lấn sở thích ăn uống vô cùng phức tạp.

Những dịp ra nước ngoài, lòng da diết nhớ bữa sáng nóng nẩy, phong phú và vừa vặn giữa bầu không khí rất Sài Gòn. Thé là trè môi nhún mồ ngán ngẩm trước bánh mì, croissant, mứt trái cây, jambon, phô mai, súp lỏng, rau đậu luộc, salad, bánh kếp, ngũ cốc, sữa tươi, sữa chua, nước cam... dù chúng nào có tội tình gì. Ngay cả lúc tùng được một tô phở to túi giữa xứ người thì cảm giác ngồi ăn cũng lạc lõng, trêu trào đến lạ. Đô thị người ta tấp nập, thênh thang, còn độ hiện đại thì gấp vạn nhà mình. Nhưng con người đi vội, kín kẽ và ăn nhanh. Họ giấu nhẹm bữa sáng đâu đó, nơi bếp nhà, trong giỏ xách, chỗ tiệm cà phê công nghiệp. Hiếm nơi nào tôi thấy người ta ăn sáng hăng hái, công khai và điềm nhiên từ đại lộ cho đến hang cùng ngõ hèm, tựa như một nghi thức bắt buộc ở xứ mình.

Có lẽ vì vậy mà với tôi, ăn sáng ở Sài Gòn không chỉ là chuyện no dạ mà còn là cả một niềm thương, một nét riêng xú sở. Vậy nên nhủ lòng, cứ thỏa thuê thưởng thức bữa sáng thật từ tốn, trọn vẹn ở vùng đất huyền náo và đa sắc này kèm theo niềm tin bất diệt là không thể nào lên cân vù vù như ăn trưa, ăn tối ■

Ảnh: Lê Hồng Linh

TRÊN BẾN, DƯỚI THUYỀN

Ai sống trên đất Sài Gòn chắc từng nghe qua câu "nhất Quận 4, nhì Quận 8" để ví von chuyện giang hồ lục lâm một thuở. Sông lâu ở đây, giang hồ có lẽ còn lại trong vài mẩu chuyện trà đá vỉa hè của bậc lão niên khi tẩn mẩn lục lại ký ức, quận 8 bây giờ chỉ có "giang" là vẫn nhiều như trước.

BÌ Y LƯ

Nhắc tới quận 8, người ta hay nói tới mấy cây cầu, đếm cả quận có tới 44 cái. Dân từ chiềng nhập cư hay nói đùa nếu muốn ra khỏi quận 8, át phải đi qua ít nhất một cây cầu. Tuy là quận nội thành nhưng sông ngòi kênh rạch ở đây một chín một mười với miệt Cửu Long. Kể cả việc qua lại giữa các phường với nhau cũng phải băng qua cầu. Mà cũng ngộ, cái quận gì dài ngoằng, một đầu giáp quận Nhứt đô hội, đầu kia đi dăm cây số nữa là tới Long An, nhiều khi đi hoài một con đường từ đầu này sang đầu nọ mà tự hỏi sao mãi chưa ra khỏi quận 8. Ai đó rong ruổi trên đường Phạm Thế Hiển át sẽ hiểu được.

Ra biển Càm Giờ từ quận 8, mọi người khởi sơ lạc. Đầu tiên cứ đi hết 3.000 số nhà trên đường Phạm Thế Hiển, tới lúc qua một cây cầu thấy đổi tên đường thành Trần Xuân Soạn, quận 7, lại đi tiếp 1.000 số nhà sẽ gặp khúc cua ngã hai qua đường Huỳnh Tân Phát, thẳng một hồi là tới phà Bình Khánh, lên phà xuống phà theo đường Rừng Sác mà chạy ra biển. Đó là chuyện phượt, còn hễ đi chơi Noel, thị dân lâu năm đều hiểu đừng có dại mà chạy vô "xóm Đạo" Phạm Thế Hiển. Nhà thờ trên đường này còn nhiều hơn số phường của quận 8, năm nào cũng đông như kiến nhưng được cái trang trí rất lung linh. Mà kiểu gì cũng phải đi qua mấy cây cầu mới tới

được.

Nói về mấy cây cầu thì kể không hết chuyện, như hai cây cầu "nhìn mặt đặt tên": cầu chữ Y, cầu chữ U. Tên như thế nào thì hình dạng chúng như thế đó, chỉ có điều cầu chữ Y vẫn còn trong khi cầu chữ U đã dỡ bỏ. Nhà tôi ngay cầu chữ U cũ, nó là một cây cầu bằng sắt kết hợp gỗ ván có thể nhìn xuyên qua dưới chân, xe máy chạy được nhưng tinh thần phải vũng, vũng hơn cây cầu. Những tiếng thép kêu lạch cách, cộng với độ nảy của xe, rồi thêm hai khúc cua 90 độ của chữ U vuông với nước sông bên dưới chân đủ để làm ám ảnh bất cứ ai đi qua. Ngày trước, nó là một trong những con đường ngắn nhất để ra Chợ Lớn, từ nhà tôi đi một chặng là đến Đàm Sen, cho nên đằng nào cũng phải qua giao lộ ngặt nghèo này.

Từ ngày cầu chữ U dỡ bỏ, hàng loạt cây cầu sắt đi bộ khác dọc kênh Tàu Hủ - Lò Gốm như Bình Tây, Máy Rượu được thay bằng cầu bê tông cho hợp với đại lộ Võ Văn Kiệt xây dựng sau này, nhà tôi muốn ghé Chợ Lớn phải qua cầu Chà Vát. Tên Chà Vát là phiên âm chữ Java, do người Ấn Độ từng tới đây sống và buôn bán vải lụa nên bị nhầm là người xứ Java của Nam Dương. Ngay dưới chân cầu có nhà sách Lý Thái Tổ từng là cái rạp chiếu phim Ấn Độ, còn bên hông cầu là đường Bến Cần Giuộc, tức đi thẳng theo hướng đấy một hồi qua mấy cây cầu sẽ tới Cần Giuộc, Long An.

Tên đường ở quận 8 thường được người dân chêm vô chữ bén, bởi đây thật sự là một thương cảng của Sài Gòn - Chợ Lớn: bến Xóm Củi nơi có nghề làm than củi, bến Nguyễn Duy Sở hữu hẵn bên thuyền chở củi và khóm, bến Phú Định mang mấy cái phà để đi nhanh qua chợ đầu mối Bình Diên, huyện Bình Chánh... Đặc biệt là về hướng bến Phú Định, còn kha khá cây cầu sắt chưa được dỡ bỏ. Và nhắc tới bến ở quận 8 thật thiếu sót nếu không kể đến bến Bình Đông ngay sát nhà tôi.

Đường Bình Đông cắp dọc theo kênh Tàu Hủ - Lò Gốm, thường ngày vẫn có nhiều ghe thuyền neo đậu để bán hoa quả hay là chở bột mì từ nhà máy Bình Đông. Mỗi lúc ra đường tôi đều phải chạy trên đường này, để ý thấy những biển hiệu ghe thuyền từ khắp các tỉnh miền Tây. Có lẽ ở gần miền Tây, lại có dòng giao thương đường thủy nên quận 8 cũng mang chút dáng dấp xứ Cửu Long giang. Chỗ nhà tôi vẫn thấy hàng dùa mọc ven sông, hay mấy căn nhà sát

Cầu chữ U xưa ngay khu nhà tôi lúc chưa dỡ bỏ. *Ảnh: Kỳ Nam*

Những dãy nhà ngói cổ mang dáng dấp "Hội An của Sài Gòn".
Ảnh: Hoang Phuong

kênh đỡ bằng cọc gỗ. Riêng mặt tiền đường Bình Đông thường được những người đứng từ phía quận 5, quận 6 bên kia con nước nhìn qua rồi ví von như một Hội An của Sài Gòn. Bởi các dãy nhà xây đồng dạng và phủ màu sơn, màu ngói khá cổ kính. Nhưng mỗi dịp Tết sắp về là cung đường này lại xuất hiện một thứ mà chắc Hội An chẳng có, đó là chợ hoa Bến Bình Đông.

Từ nhỏ tôi đã thấy và ghé vào chợ Tết đặc biệt này, nghe đâu có từ thời Pháp thuộc kéo dài đến bảy giờ nhưng điều này thì tôi chưa chắc. Các thương lái hoa và cây cảnh ở miền Tây trồng hoa xuân cả năm chỉ để đợi Tết về họp chợ, cũng có người chở lên các loại trái cây, nhất là dưa hấu. Họ neo ghe thuyền dọc bến nối nhau nhiều cây số, rồi mang hẵn cây lên vỉa hè ven kênh để bày bán. Các thương lái tụ họp vào cõi 1, 2 tuần trước giao thừa, ăn ở ngủ nghỉ tại chỗ, bán thâu đêm suốt sáng rồi tan chợ vào tối 29 hoặc sáng 30 Tết để kịp về quê đón giao thừa. May mắn trước Tết hàng năm, con đường này tấp nập kẻ bán người mua, có người chở trên xe một cây tắc rô to để về nhà chưng Tết. Nhìn từ phía bên kia hay trên cầu, cả con đường phủ lên màu vàng, hồng, đỏ của hoa xuân, còn con kênh thì hiện lên dây ghe thuyền chật đầy hoa kiểng. Chợ hoa sau này được địa phương đặt thêm tên là "Trên bến, dưới thuyền", nhưng tôi và nhiều người vẫn quen gọi là chợ hoa Bến Bình Đông.

Năm nào cũng vậy, hễ cứ đứng từ trên bến thấy thuyền đông hơn thường bưa, tôi biết là Tết đã về rồi ■

Một thoáng mùa xuân

Trần Thương Tính

Con đường về sớm nay nắng đẹp. Đàn chim én cúng chao liêng trên nền trời xanh biếc, những khóm mây trôi nhẹ nhàng vắt qua những bộn bề năm tháng. Ta lại thấy xuân về trong chất chứa thương yêu giữa thời khắc giao mùa thiêng liêng của trời đất. Ta lại gom về lòng mình những niềm an ủi nhớ thương. Một mùa xuân nữa lại về, đi qua những nhọc nhằn dâu bể, ta mới hay mình vẫn còn đứng lại đâu đó của mái nhà quê nhìn thời gian trôi đi mải miết.

Mẹ lại rộn ràng bếp núc, lại bánh trái mùa xưa, lại sớm hôm đồng ruộng. Mẹ vẫn thường nhắc ta đến từng nhà người thân chỉ để trao nhau một lời chúc đầu năm. Thế mới thấy tấm lòng thơm thảo của quê nhà, những ân tình rất thật. Sáng mồng Một, ta lại đi dài theo xóm gởi cho nhau từng nụ cười, từng lời chúc và cùng trao cho nhau những kỳ vọng mới trong đời. Mẹ lại dịu dàng bên mâm cơm chờ các con, chờ những tiếng nói cười rôm rả.

Suốt một thời tuổi thơ ta mong Tết để được mẹ mua đồ mới, được ăn những món ngon mà ngày thường không có. Hồi bé, mỗi lần ta nũng nịu với mẹ "con thèm thịt heo kho rêu" mẹ chỉ xoa đầu ta "ráng chờ Tết tới mẹ nấu cho ăn", nhìn tờ lịch mới hay Tết hay còn xa lắc. Nhưng chắc vì niềm chờ đợi quá lâu nên người ta mới mong Tết. Lớn lên một chút, ta mong Tết về thật nhanh để buông sách vở bài thi, để được rúc đầu vào chăn, để được tha hồ xem những bộ phim dài tập. Lớn lên thêm một chút nữa, ta chỉ mong Tết về để ba mẹ được ngoi nghỉ mà chẳng phải ruộng nương vườn tược. Niềm mong mỏi để được nhìn thấy ba mẹ nghỉ ngơi như kéo dài ra thêm khi đúia thực tập năm cuối, đúia mới vào năm nhất, đúia chuẩn bị thi chuyển trường. Lưng của ba mẹ ngày một còng đi mà ta thì cứ mơ về những vùng đất mới.

Đến lúc trưởng thành, ta chỉ mong những ngày Tết về để được ba mẹ nhắc những chuyện ngày xưa, được ngồi lại với những cũ càng mơ đắm. Ba sẽ nhắc tính xấu của từng đúia để những đúia còn lại cười rộ lên. Mẹ sẽ chăm chút từng món ăn để hợp khẩu vị, sở thích của từng đúia. Thời gian làm mọi thứ khác đi, chỉ có tình thân là còn ở lại. Mỗi một năm, ta lại gọi thành tên những ký ức ngày xưa và lưu giữ cho mình những vụn vặt đời thường mà sau này sẽ thành kỷ niệm...

Đi một quãng đời dài, ta mới ngoảnh đầu nhìn lại, mới hay hạnh phúc thật giàn. Mùa xuân như vừa qua ô cửa nhỏ. Bây trẻ quê lại mang nụ cười của mình đi khắp xóm, nét bình dị chân quê như vẫn còn giữ lại trong mỗi nếp nhà của người dân xóm nhỏ. Ta khẽ cười nhìn trong đôi mắt trẻ, ta như thấy cả tuổi thơ của mình vừa mới qua đây ■

Xuân về trong chất chứa thương yêu. Ảnh: Nguyệt Nhi

An Nhiên**Mùa nhớ trong ngàn**

Có gì trong góc phố em qua
Mà xao xuyến một miền anh thao thiết
Bày én liêng trên trời xanh biếc
Có chờ giùm anh một nỗi nhớ rất trầm.

Có gì ở phía xa xăm
Mà thương nhớ nghiêng về anh bõ ngõ
Dòng sông quê suối đời nắng nợ
Như tình anh năm tháng chẳng đổi đổi

Có gì trong nỗi nhớ em ơi
Mà mơ đắm một vùng trời mộng mị
Giấc mơ ta đi qua những ngày bình dị
Cánh đồng quê hun hút dáng em về

Có gì trong lưu luyến Tết quê
Mà bước đi về nghe lòng mình vời vợi
Giọt nắng xuân rơi trên mùa chờ đợi
Năm tay em qua năm tháng lở bời

Có gì trong mắt biếc em tôi
Mà dáng em về để dài trên lối vắng
Cánh mai vàng lung linh trong nắng
Nụ cười em - mùa nhớ trong ngàn ■

Ảnh: Nguyệt Nhị

Vĩnh Thành**Mùa xuân của ông**

Ông kể tôi nghe về những cái Tết xưa
Những cái Tết tôi chưa ra đời
Tết là giao thoa của đất trời
Của tình người đầy voi theo khoảnh khắc.

Bày trè tho líu lo ca hát
"Xúc xác xúc xé
Năm mới năm mê
Nhà nào còn thức mở cửa cho chúng tôi".

Nhà tiếp khách bằng miếng trầu vôi
Một tục lệ có từ ngày trước
Bây giờ chẳng mấy người giữ được
Nó chỉ còn trong những đám rước dâu.

Tết là tiếng rung của những chiếc chuông đát xô xâu
Treo trên đầu ngon nêu chót vót
Là sắc âm của màu vàng rất ngọt
Mai nở đều không sót nụ vừa xanh.

Tết là lúc yêu thương chân thành bộc bạch
Giữ vào lời chúc ấm như mứt gừng mời khách đến chơi
Ngot như mứt bí xanh, vụn tròn như khoanh bánh tét đem ra khai vị
cùng chút cay nồng của hương rượu quê
Thêm chút vị than quen dưa cải, kiệu hành
Nồi thịt kho trứng tròn đều vành vạnh.

Tết tinh khôi với màu áo trắng xanh
Của các chị bộ hành đi hái lộc
Nón lá nghiêng theo bước dài guốc mộc
"Đâu như bây giờ áo cộc hở lưng".

Tết ngày xưa trong trí nhớ của ông
Tôi tưởng tượng mà lòng say mãi
Ước được thấy những gì ông kể lại
Dù một lần để thấy Tết hay hay ■

10 SỰ KIỆN ĐƯỢC GIỚI TRẺ QUAN

Nhiều sự kiện chính trị, văn hóa, xã hội thể thao... trong năm 2019 đã thu hút sự quan tâm, hứng thú của giới trẻ: từ sự xuất hiện của bom tấn *Avengers: End game*, các MV LGBT đình đám, cuộc gặp gỡ giữa hai nhà lãnh đạo Mỹ - Triều cho đến thành công của SEA Games 30...

Tấn Đạt - Huyền Mai

1. Hội nghị thượng đỉnh Mỹ - Triều tại Việt Nam

Hội nghị thượng đỉnh Mỹ - Triều lần II giữa Tổng thống Hoa Kỳ Donald Trump và nhà lãnh đạo Bắc Triều Tiên Kim Jong-un diễn ra ngày 27 - 28/2 tại Khách sạn Metropole, Hà Nội. Đây là một trong những sự kiện lớn trong lịch sử quan hệ quốc tế tại Việt Nam. Thông tấn xã Việt Nam cho biết có gần 3.000 phóng viên của hơn 200 hãng thông tấn, báo chí quốc tế từ 40 quốc gia đã đến Việt Nam đưa tin về sự kiện này.

Hội nghị thượng đỉnh Mỹ - Triều còn kéo theo hàng loạt các loại hình kinh doanh nhằm vào giới trẻ như cắt kiểu tóc giống Kim Jong Un, Donald Trump; phát hành đồng xu khắc hình quốc kỳ Mỹ, Triều Tiên; bán áo thun in chân dung hai vị lãnh đạo; và... chia sẻ tranh biếm họa về sự kiện trên Facebook.

LÀM TƯƠNG KHỎI PHỐI PHẢI ĐỂ BƯỚC AI XA MỘT

Tranh biếm họa về việc không có thỏa thuận nào đạt được giữa Hoa Kỳ và Triều Tiên sau hội nghị. Nguồn: Thăng Fly

2. Chiến dịch #PrayforHongkong

Để phản đối dự luật dẫn độ do chính quyền đặc khu Hồng Kông đề xuất, hàng loạt phong trào đấu tranh nổ ra trên lãnh thổ này. Trong hai ngày 17 và 18/11, ĐH Bách Khoa Hồng Kông (PolyU) trở thành tâm điểm của các cuộc đụng độ bạo lực giữa cảnh sát và người biểu tình. Ngày 18/11, cảnh sát đã phong tỏa PolyU, chặn mọi

Hình ảnh về #prayforHongkong được người Việt trẻ chia sẻ rộng rãi trên Facebook.
Nguồn: Notefolio.net

con đường ra vào trường khiến hàng trăm người biểu tình, đa phần là sinh viên mắc kẹt bên trong. Ngay khi lực lượng an ninh tiếp cận trường, nhiều người biểu tình đã phóng hỏa khiến khu vực chìm trong biển lửa.

Trước tình hình đó, trên Facebook, hàng nghìn hashtag #PrayforHongkong xuất hiện đi kèm dòng trạng thái của giới trẻ Việt Nam cầu nguyện cho sự an nguy của những sinh viên chưa kịp rời khỏi trường.

3. Shark Tank Việt Nam mùa III gây sốt

Đã phát sóng hai mùa, nhưng phải đến năm nay, chương trình về kinh doanh, Thương Vụ Bạc Tỷ (Shark Tank Việt Nam) mới tạo nhiều tiếng vang trong cộng đồng khởi nghiệp trẻ.

Sau 15 tập, Shark Tank mùa III chứng kiến 449,56 tỷ đồng vốn được cam kết đầu tư, tăng gấp đôi so với mùa II và gấp 4 lần so với mùa đầu tiên. Tuy vướng phải lùm xùm về chuyện làm ăn của các nhà đầu tư, nhưng chương trình đã ghi nhận 100 triệu lượt xem trên YouTube, 3 triệu lượt yêu thích và hơn 800.000 lượt theo dõi.

Hai thương vụ được Shark Liên rót vốn có nhà điều hành là người chuyển giới đã phản ánh động viên cộng đồng LGBT trong việc khởi nghiệp. Ngoài ra, liên tiếp các dự án về môi trường được các nhà đầu tư tranh nhau góp vốn. Trong đó, dự án xử lý rác thải Revival Waste của

TÂM TRONG NĂM 2019

Số vốn cam kết ở Shark Tank mùa III gấp đôi tổng vốn rót trong mùa II và gấp 4 lần so với mùa đầu tiên. **Đồ họa: Tất Đạt**

Huỳnh Hữu Hải Bình - cựu sinh viên Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, tạo ấn tượng mạnh khi được nhận đầu tư 1 tỷ đồng vào đầu tháng 12.

4. Ông Phạm Nhật Vượng vào Top 200 người giàu nhất hành tinh

Cuối tháng 7, tạp chí *Forbes* công bố Chủ tịch Tập đoàn Vingroup Phạm Nhật Vượng đã vươn lên vị trí 194 trong danh sách những người giàu nhất hành tinh, với tổng tài sản lên đến 8,25 tỷ USD. Theo bảng xếp hạng này, ông Phạm Nhật Vượng còn giàu hơn cả Lưu Cường Đông - CEO trang thương mại điện tử JD.com và Lý Ngạn Hoành - CEO của công cụ tìm kiếm số một Trung Quốc Baidu.

Hiện tại, ông Phạm Nhật Vượng đang phát triển Vingroup trở thành một tập đoàn hàng đầu khu vực về công nghiệp - công nghệ với thương

hiệu xe hơi VinFast và thương hiệu sản xuất hàng điện tử VsMart. Thành công của ông đã khơi dậy niềm tự hào trong nhiều bạn trẻ, tiếp thêm họ niềm tin khi thực hiện những dự án khởi nghiệp.

5. *Avengers: End Game* - Hiện tượng phòng vé Việt

Với doanh thu hơn 285 tỷ đồng tại Việt Nam, *Avengers: Endgame* trở thành bộ phim bom tấn đắt khách nhất lịch sử màn ảnh Việt. Ra mắt ngày 26/4, *Avengers: Endgame* gây sốt hầu hết

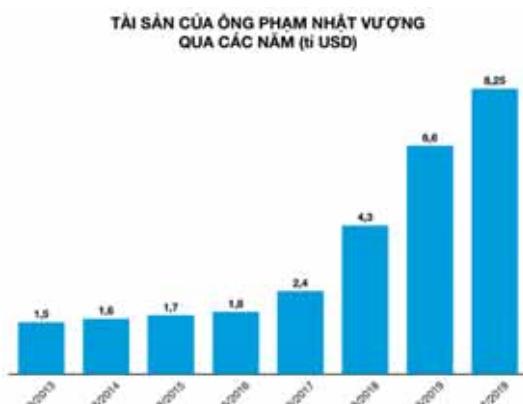
Poster bom tấn *Avenger: EndGame*.
Nguồn: amazon.co.uk

các phòng vé, thu về 112 tỷ đồng chỉ trong bốn ngày đầu công chiếu. Trên phạm vi toàn cầu, *Avengers: Endgame* đạt tổng doanh thu 2,79 tỷ USD, vượt qua cả *Avatar* từng làm mưa làm gió trước đây.

Phim là phần thứ tư của loạt phim về siêu anh hùng, sau *The Avengers* (2012), *Avengers: Age of Ultron* (2015) và *Avengers: Infinity war* (2018). Theo "Danh sách tìm kiếm hàng đầu năm 2019" do Google cung cấp, *Avengers: End Game* xếp vị trí thứ 3 trong các bộ phim điện ảnh được tìm kiếm nhiều nhất tại Việt Nam.

6. Âm nhạc LGBT bước ra ánh sáng

Khó có thể phủ nhận xu hướng âm nhạc nổi

Kể từ tháng 3 năm nay, tài sản Phạm Nhật Vượng đã tăng 45%, tương đương 1,65 tỷ USD. **Đồ họa: Tất Đạt**

MV Tự Tâm khiến nhiều người mê mẩn âm nhạc ở Trung Quốc, Thái Lan, Campuchia... ủng hộ. Nguồn: YouTube Nguyễn Trần Trung Quân

bật năm nay là sự xuất hiện của các mối tình đồng tính, song tính và chuyển giới, thuật ngữ là queer pop. Xu hướng âm nhạc này được nhen nhóm từ cuối năm ngoái với hàng loạt MV như *Màu nước mắt*, *Gửi thời niên thiếu*, *Người ta có thương mình đâu...*

Mở đầu cho làn sóng queer pop trong năm là *Thật lòng* của Đào Bá Lộc và *Người mình yêu chưa chắc đã yêu mình* của Gil Lê. Nhưng queer pop thật sự bùng nổ và tạo được nhiều tiếng vang khi Trúc Nhân tung ca khúc *Sáng mắt chưa?* và Nguyễn Trần Trung Quân mang cơn bão "đam mỹ" lan tỏa đến nhiều nước trong khu vực với *Tự Tâm*.

Đến nay, queer pop vẫn là đề tài gây tranh cãi. Không ít người lo lắng liệu có ảnh hưởng tiêu cực nào từ những hình ảnh, ca từ về tình yêu đồng giới đến thế hệ mới lớn? Nhưng nhìn chung, nhiều bạn trẻ đồng ý 2019 là năm âm nhạc LGBT bước ra ánh sáng.

7. Trào lưu "Thanh xuân như một ly trà..."

Sau bộ phim, trên Facebook, các caption bắt đầu dậy sóng với cụm từ "thanh xuân như một ly trà...".

Nguồn: Báo Thanh Niên

nói này, trên trang mạng xã hội Facebook bắt đầu nổi lên các dòng trạng thái, chú thích với cụm từ "thanh xuân như một ly/tách trà...".

Bằng cách chỉnh sửa vài từ trong câu trên theo từng ngữ cảnh, hàng loạt phiên bản đã ra đời: "Thanh xuân như một ly trà/ Húp xong một phát hết bà thanh xuân", "Thanh xuân như một ly trà/ Đi dầm ba chõ hết xù thanh xuân", "Thanh xuân như một ly trà/ Chỉnh xong cái ảnh hết bà thanh xuân"... Câu lục bát nôm na, hài hước này gây bão cộng đồng mạng một thời gian khá dài.

8. Các Youtuber triệu view

Nền tảng chia sẻ video trực tuyến, Youtube Việt Nam năm 2019 ghi dấu ấn bằng sự xuất hiện của các Youtuber có số lượt xem và lượng người đăng ký tăng kỷ lục. Điển hình là kênh Youtuber Quỳnh Trần JP - Cuộc sống ở Nhật nổi lên như một hiện tượng đối với giới trẻ. Thậm chí, buổi gặp gỡ người hâm mộ tại Việt Nam của cô và con trai đã "cháy vé" chỉ trong chưa đầy 10 phút.

Quỳnh Trần JP vinh dự nhận một nút vàng YouTube khi đạt cột mốc 1 triệu lượt theo dõi trên kênh của mình. Ảnh: Khen14.vn

Trước khi "gây bão" trên khắp các mạng xã hội, mức độ phổ biến của hai mẹ con Youtuber Quỳnh Trần chỉ dừng lại trong cộng đồng những người thích xem video ăn uống (mukbang). Tuy nhiên, khi video ăn lẩu Thái khổng lồ trong siêu bão Hagibis (Nhật Bản) được đăng tải, giới trẻ bắt đầu chú ý đến Youtuber này vì tinh thần ăn uống bất chấp mưa bão. Nội dung trên kênh của Quỳnh Trần tập trung vào việc ăn và nấu ăn. Món ăn của cô rất đa dạng và bắt mắt, có những món Nhật Bản và cả món ăn thuần Việt như gỏi xoài trộn ba khía, hủ tiếu, cút lộn xào me... Thậm chí bé Sa, con trai cô, cũng trở thành hiện tượng vì những biểu cảm dễ thương trong khi mẹ đang ăn uống. Những câu nói "Sa chào cô chú đi con", "Xin chào cô chú, xin chào các bạn..." của hai mẹ con trở thành xu hướng khắp mạng xã hội. Hiện tại, kênh Youtube của Quỳnh Trần có hơn 2,15 triệu người đăng ký.

Ngoài thành công của kênh Youtube trên, năm 2019 còn có sự xuất hiện của các kênh Bà Tân Vlog, 1977 Vlog... với những video thu hút hàng triệu lượt người xem.

Không khí đầy khói bụi của Hà Nội và TP.HCM hoàn toàn có thể quan sát bằng mắt thường. Nguồn: Tri Thức Trực Tuyến

9. Hà Nội và TP.HCM nằm trong top thành phố ô nhiễm nhất thế giới

Ngày 26/9, ứng dụng quan trắc không khí tự động tại 10.000 thành phố trên thế giới Air Visual lần đầu tiên khẳng định Hà Nội là thành phố ô nhiễm nhất thế giới, vị trí thứ ba là TP.HCM. Liên tiếp những ngày sau đó, hai thành phố lớn nhất của Việt Nam đều góp mặt thường xuyên trong bảng xếp hạng này.

Trung tâm Quan trắc Tài nguyên và Môi trường TP.HCM giải thích việc ứng dụng Air Visual đưa ra đánh giá trên là do hoạt động khí tượng dẫn đến hiện tượng nghịch nhiệt. Điều này khiến không khí ô nhiễm nằm sát mặt đất, khó phát tán lên cao, tạo lớp mù dày càng dày đặc. Ngoài ra, hiện tượng sương mù quang hóa này cũng gây cản trở tầm nhìn và ảnh hưởng đến sức khỏe người dân.

Sau khi công bố, bảng xếp hạng của Air Visual đã gây tranh cãi trong cộng đồng mạng

Việt Nam. Một bên cho rằng, không nên tin Air Visual vì họ chỉ lấy số liệu từ một trạm quan trắc. Tuy nhiên, cũng không ít người khẳng định, ngay cả các tòa nhà cao tầng như Landmark 81, Bitexco... cũng hoàn toàn mờ ám bóng, là biểu hiện rõ nhất của tình trạng ô nhiễm.

10. Thể thao Việt Nam thắng lớn tại SEA Games 30

Tính từ năm 1990, Việt Nam đã dành 30 năm để chờ đợi ngôi vị vô địch bóng đá nam tại đấu trường SEA Games. Năm nay, đội tuyển U22 Việt Nam với Đức Chinh, Tiến Linh, Hùng Dũng, Trọng Hoàng, Quang Hải... đã hiện thực hóa giấc mơ thể thao của dân tộc. Tỷ số cách biệt 3-0 trước Indonesia vừa làm hài lòng người hâm mộ vừa khiến bạn bè quốc tế dành nhiều lời khen ngợi cho huấn luyện viên trưởng Park Hang Seo.

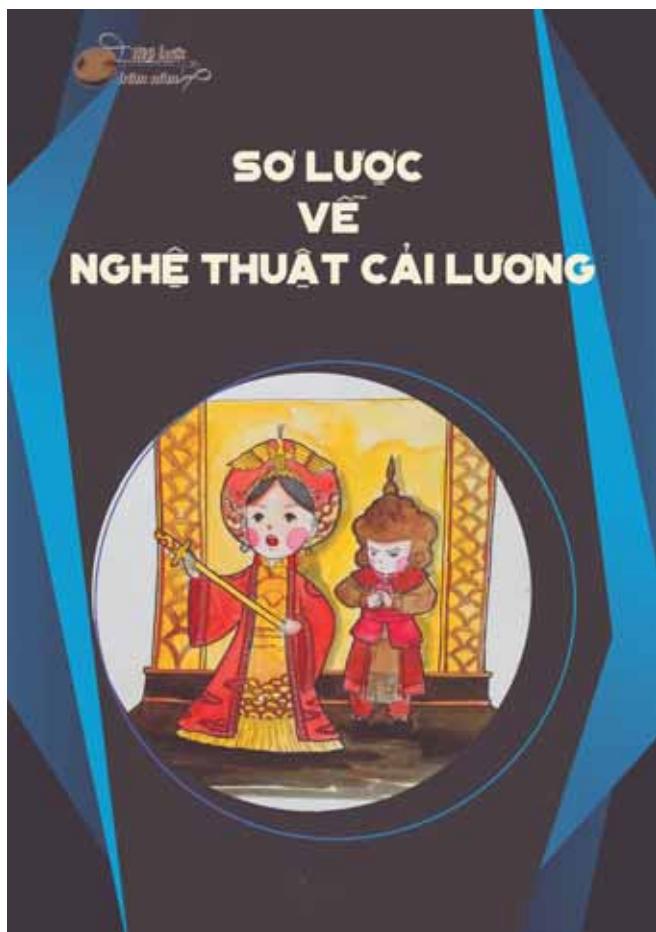
Niềm vui nhân đôi khi trước đó, đội tuyển bóng đá nữ Việt Nam cũng đánh bại Thái Lan bằng cú đánh đầu của Hải Yến. Việt Nam bảo vệ thành công ngôi hậu làng bóng đá nữ Đông Nam Á.

SEA Games 30 cũng là giải thi đấu thành công của toàn đoàn thể thao Việt Nam khi mang về 288 huy chương, trong đó có 98 huy chương Vàng. Hình ảnh Nguyễn Thị Oanh không thở được nhưng vẫn quyết chạy về đích hạng Nhất hay câu chuyện Nguyễn Thị Huyền luyện tập sau khi sinh con chỉ vài tháng... trở thành những biểu tượng đẹp về ý chí và nghị lực, truyền cảm hứng cho nhiều người trẻ Việt Nam trong học tập, lao động, sáng tạo ■

Các chàng trai U22 Việt Nam đã mang về huy chương Vàng thứ 2 trong giải bóng đá Đông Nam Á.

Nguồn: Vietnamnet.

Quyển Catalogue về dự án và cải lương. *Ảnh: BTC*

Tiếp bước trăm năm: ĐƯA CẢI LƯƠNG ĐẾN GẦN GIỚI TRẺ

Năm 2018, giới nghệ sĩ cải lương Việt Nam kỷ niệm 100 năm loại hình nghệ thuật này khai sinh, trở thành một phần hồn cốt dân tộc. Nhưng sau trăm năm, lớp nghệ sĩ hậu sinh còn trụ nghè đều nhặt ra, sân khấu cải lương đang chờ những người trẻ tiếp bước. Điều này đã được TS Đào Lê Na - Trưởng Bộ môn Sáng tác và Phê bình Sân khấu - Điện ảnh, Khoa Văn Học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM chia sẻ qua dự án *Tiếp bước trăm năm*.

ây là dự án truyền dạy cải lương miễn phí cho trẻ em và thanh thiếu niên. Dự án hoạt động được một năm với những thăng trầm lấp vinh quang qua sản phẩm đầu tiên - vở diễn *Vai diễn đầu đời* cùng quyển Catalogue với những kiến thức cơ bản về cải lương gửi tặng giới mộ điệu.

Vai diễn đầu đời

Vở diễn *Vai diễn đầu đời* do TS Đào Lê Na và anh Bùi Thiên Huân - cựu sinh viên Khoa Văn Học - viết kịch bản, NSND Bạch Tuyết chuyển soạn cải lương và NSUT Huỳnh Khải làm cổ ván âm nhạc. Lấy bối cảnh hiện đại về trí tuệ nhân tạo, vở cải lương muốn nói lên tiếng lòng của người trẻ về những vấn đề thời đại. Đồng thời, *Vai diễn đầu đời* còn là “vỏ lồng trong vỏ” khi nội dung lồng ghép, tái hiện lại hai trích đoạn cải lương nổi tiếng *Nửa đời hương phảncủa hai cô soạn giả Hà Triều - Hoa Phượng và Hoàng hậu của hai vua* của soạn giả Lê Duy Hạnh. Vở diễn là sản phẩm của lớp học trải nghiệm cải lương - một trải nghiệm đáng quý của người trẻ yêu thích bộ môn nghệ thuật này. Họ được đứng trên sân khấu, học bài bản và biểu diễn bằng chính khả năng của mình. Những vai diễn trong *Vở diễn đầu đời* đều được cô Lê Na và anh Thiên Huân “đo ni đóng giày” cho các bạn.

**Nguyễn Nhung -
Ngọc Thảo - Hoàng Giang**

“Trên sân khấu, các bạn nhường mic cho nhau khi có người gặp sự cố. Các bạn chỉnh cho nhau từng chiếc cúc áo sau cánh gà, nhắc thoại nhau khi phát hiện bạn mình quên. Các bạn trong lớp thường thức cải lương còn tình nguyện làm cảnh trí, hậu đài cho vở diễn. Dù đã bỏ tiền mua vé nhưng người thì ngồi trên trần thả hoa phượng, người ngồi cánh gà đợi nhiệm vụ” - TS Đào Lê Na nhớ lại.

Lê Nhung - một học viên đặc biệt của lớp học trải nghiệm cải lương, kể rằng khi biết dự án của cô Lê Na trên Facebook, bạn không dám xin vào học vì không biết người khiếm thị có được học

Một phân cảnh trong vở *Vai diễn đầu đời* diễn tại Trường ĐH KHXH&NV.

Ảnh: BTC

“ Mình cứ nghĩ cải lương nó là cái gì nó cũ lắm, nó cổ lắm nhưng hóa ra nó mang hơi thở thời đại, nó chính là bối cảnh mà mình đang sống và thay vì mình nói, mình đóng phim thì mình hát lên cái mà mình đang sống thôi.

TS Đào Lê Na

”

hay không. Cô Lê Na chẳng những đồng ý mà còn rất nhiệt tình với cô học viên đặc biệt này.

“Mỗi chiều mình đến trường là cô xuống tận cổng dẫn mình lên học. Khó khăn nhiều nhất đối với mình đó là diễn xuất. Bởi vì mình không nhìn thấy cô chú nghệ sĩ diễn như thế nào nên không thể diễn theo được. Nhưng nhờ thầy cô tận tình cầm tay chỉ từng động tác nhỏ, ánh mắt thế nào, gương mặt ra sao thì mình mới có thể tưởng tượng và làm theo được” - Nhung chia sẻ.

Nếu lớp học trải nghiệm có *Vai diễn đầu đời* là đưa con tinh thần thì lớp học thường thức cải lương có quyển catalogue về lịch sử hình thành, các bài bản cổ, các soạn giả tiêu biểu, các nghệ sĩ tiêu biểu và giải thưởng Thanh Tâm... là dấu ấn. Toàn bộ thiết kế, biên soạn catalogue đều do các bạn học viên cùng làm dù đang trong mùa thi ngập tràn bài vở.

Anh Nguyễn Trọng Phúc - giáo viên Trường THPT Nhân Việt - người tham gia cả phần nội dung và thiết kế quyển catalogue này, cho biết đây là sản phẩm của một tập thể. Tất cả đã ngồi

lại để thực hiện cuốn catalogue như một sản phẩm nhỏ - kết tinh từ tình yêu của những con người vì văn hóa dân tộc.

“Nếu trước kia, những điều mình biết về cải lương là góp nhặt, lượm lặt từ nhiều nguồn khác nhau... thì hiện tại, mình đã biết chọn lọc nguồn tin, biết đâu là nhận định đúng, hay chưa chính xác về cải lương. Mình biết được nguồn gốc, sự hình thành và cả sự liên đới của cải lương với các bộ môn nghệ thuật dân gian khác (hát bội, đờn ca tài tử). Biết thế nào là ‘chân phương’, là ‘hoa lá’ trong cách biểu diễn. Biết đánh giá sơ lược về diễn xuất của các nghệ sĩ” - anh Trọng Phúc thổ lộ.

Sau vở diễn, TS Đào Lê Na cho biết: “Vở diễn vừa là vai diễn đầu đời của các bạn học viên vừa là vở cải lương đầu đời của mình và Bùi Thiên Huân. Mình thấy bạn rơi nước mắt, nhiều khán giả rơi nước mắt. Vở diễn kết thúc nhưng không ai muốn về. Mọi người cứ nán lại ngắm nhìn các bạn, những con người rất trẻ, rất yêu cải lương và muốn truyền tình yêu ấy đến những người trẻ”.

TS Đào Lê Na cho biết thêm, dưới sự hỗ trợ của Hội đồng Anh và Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, *Vai diễn đầu đời* sẽ biểu diễn hoàn toàn miễn phí tại các trường ĐH và THPT

Lê Nhung - học viên khiếm thị trong vai người mẹ (ngồi xe lăn) trong *Vai diễn đầu đời*. Ảnh: BTC

trên địa bàn TP.HCM trong tháng 12 sắp tới.

Những bước chuyển mình

Với những nỗ lực để hòa vào môi trường xã hội mới, cải lương đã phần nào tạo nên sự hứng thú đổi với các bạn trẻ. Phan Hải, học viên của dự án *Tiếp bước trăm năm* và là một trong những ban tham gia vở diễn tổng kết *Vai diễn đầu đời*, chia sẻ: “Em nghĩ bây giờ còn nhiều bạn trẻ mê cải lương lắm. Bởi khi diễn *Vai diễn đầu đời* có rất nhiều khán giả là học sinh, sinh viên đến mua vé. Có bạn đã tâm sự với em là trước giờ chưa bao giờ xem hết một tuồng cải lương mà bây giờ xem trọn vẹn một tuồng mà không buồn ngủ gì hết”.

Trong thời đại ngày nay, cùng với sự cạnh tranh của các loại hình giải trí mới, nghệ thuật sân khấu cải lương cần có những bước chuyển mình để có thể thích nghi và tồn tại. Vấn đề quan trọng của cải lương trong thời đại mới không phải là làm thế nào để quay lại thời hoàng kim mà là sự chuyển mình để thích nghi. NSUT Huỳnh Khải - Giảng viên Nhạc viện TP.HCM,

NSUT Huỳnh Khải (thứ 3 từ phải sang) với các bạn trẻ. Ảnh: Nguyễn Nhung

Cải lương nó phải thay đổi cái hình dạng khác, thay đổi cái hình thức biểu diễn khác, không thể quay y hệt cái sân khấu mà chiếu lên đây được. Nghệ sĩ phải hát cách nào tốc độ, nhịp độ nhanh lên, bài bản ngắn gọn, diễn xuất nhanh, cô đọng lại.

NSUT Huỳnh Khải

nhận xét: “Đối với tôi, việc phát huy cải lương và đưa nó trở về thời hoàng kim là điều không nên làm và không thể làm được. Nghệ thuật sân khấu cải lương phải để cho nó sống qua một cái thời khác, một dạng thức khác”.

Ông cho rằng cải lương cần cải biến nội dung, cốt truyện và cấu trúc để phù hợp với phát thanh, truyền hình và mạng Internet. “Cải lương nó phải thay đổi cái hình dạng khác, thay đổi cái hình thức biểu diễn khác, không thể quay y hệt cái sân khấu mà chiếu lên đây được. Nghệ sĩ phải hát cách nào tốc độ, nhịp độ nhanh lên, bài bản ngắn gọn, diễn xuất nhanh, cô đọng lại” - NSUT Huỳnh Khải khẳng định.

Theo TS Đào Lê Na, ngay từ đầu cải lương đã là sự kết hợp giữa sân khấu tuồng của dân tộc và kịch nói phương Tây. Tư tưởng cách tân, biến đổi âm nhạc truyền thống vốn đã tồn tại trong quan điểm của những nghệ sĩ xưa. Vì lẽ đó, xét về bản chất và lịch sử ra đời trong 100 năm, cải lương thật sự không phải là một loại hình quá cũ kỹ mà ngược lại, nó hoàn toàn đi cùng với nhịp bước của dân tộc.

“Mình cứ nghĩ cải lương nó là cái gì nó cũ lắm, nó cổ lăm nhung hóa ra nó mang hơi thở thời đại, nó chính là bối cảnh mà mình đang sống và thay vì mình nói, mình đóng phim thì mình hát lên cái mà mình đang sống thôi” - TS Đào Lê Na bày tỏ.

TS Đào Lê Na cho rằng, vì lẽ đó sân khấu cải lương hôm nay phải nói lên được những vấn đề của thời đại, đề cập những điều mà giới trẻ quan tâm và là một phương tiện để họ thể hiện nhu cầu phát ngôn của mình. Ngay trong phần nội dung, cải lương cần có những sự thay đổi để phù hợp hơn với môi trường xã hội mới. Chỉ như thế cải lương mới có thể tiếp cận với lớp công chúng trẻ, hiện đại và năng động.

Về mặt hình thức, cải lương cũng cần có những thay đổi nhất định. Theo NSUT Huỳnh Khải, ngôn từ dùng trong cải lương hiện đại nên gần gũi với ngôn ngữ thường nhật của giới trẻ. Những từ trước giờ ít dùng trong cải lương, nhưng được dùng nhiều trong đời sống thì nên đưa vào để tạo cho cải lương một diện mạo thân thuộc với khán giả. Bên cạnh đó, trang phục, quần áo phải hợp thời. Đặc biệt là âm nhạc cũng phải đổi mới. Có thể đưa vào cải lương các thể loại âm nhạc đang thịnh hành trong giới trẻ nếu cần thiết, nhưng phải thật hợp lý và không quá gượng ép ■

NHỮNG DỰ ÁN VÌ SỨC KHỎE CỘNG ĐỒNG

Huyền My -
Như Quỳnh - Phương Mai

Thực hiện phương châm “học đi đôi với hành”, Khoa Y ĐHQG HCM đã tổ chức cuộc thi *Hoạt động tăng cường sức khỏe sinh viên*, thu hút sự tham gia đông đảo của các sinh viên Khoa Y với những dự án mang tính đột phá.

Trong đó, có 3 dự án xuất sắc được trao giải: *Hydration and Exercise* (giải Nhất), *Vườn Stress* (giải Nhì) và *My body, my choice* (giải Ba).

Những ý tưởng thiết thực

Cuộc thi *Hoạt động tăng cường sức khỏe sinh viên* nằm trong hoạt động của Mạng lưới tăng cường sức khỏe của các trường thuộc khối ASEAN University Network (AUN - Health Promotion Network). AUN-HPN được thành lập từ năm 2014 với mục tiêu tăng cường sức khỏe của cộng đồng khối ASEAN, trước mắt là tập trung đẩy mạnh các hoạt động tăng cường sức khỏe tại các trường thành viên của khối. Việt Nam có hai thành viên chính thức của AUN-HPN là ĐHQG-HCM và ĐHQG Hà Nội. Khoa Y được ĐHQG-HCM chỉ định làm đại diện tham gia AUN-HPN và Khoa Y - Được được ĐHQG Hà Nội chỉ định làm đại diện.

Trong 6 tháng tham gia cuộc thi, các đội đã thể hiện tâm huyết của mình đối với dự án do chính

tay các bạn chung sức thực hiện. “Chúng mình đã dành một thời gian dài để tìm và chọn ra ý tưởng để phát triển dự án. Sau khi khảo sát trong sinh viên, đội nhận thấy đa số các bạn chưa nhận thức được tầm quan trọng của việc uống nước đầy đủ và rèn luyện thể chất. Chính vì vậy, *Hydration and Exercise* ra đời để góp phần xây dựng lối sống lành mạnh cho các bạn sinh viên” - Phạm Thị Ngân Khánh, thành viên đội *Hydration and Exercise*, chia sẻ.

Hydration and Exercise tổ chức các hoạt động truyền thông, hội thảo, tập luyện thể dục, chạy bộ kết hợp đo lường chỉ số sức khỏe cho hàng trăm sinh viên của Khoa Y và các trường đại học thành viên ĐHQG-HCM.

Bạn Nguyễn Thị Bích Ngọc - thành viên đội *Vườn Stress*, rất tâm đắc với ý tưởng của nhóm bởi nội dung dự án gần gũi với cuộc sống con người. “Hiện nay, người trẻ phải đối mặt với nhiều áp lực nên dễ bị stress. Sau quá trình đọc tài liệu và nghiên cứu, tụi mình biết được liệu pháp làm vườn - kết nối giữa môi trường và tâm hồn con người - có thể giúp giảm stress, nên

Đội *Hydration and Exercise* báo cáo dự án cấp AUN ở Thái Lan ngày 12/12/2019. Ảnh: NVCC

quyết định lựa chọn dự án này để phát triển”. Ngọc cho biết thêm, mô hình điều trị tâm lý này đã được áp dụng nhiều ở các quốc gia tiên tiến như Mỹ, Nhật Bản.

Vườn Stress đã tổ chức các buổi làm vườn tại Khu thực hành Giải phẫu của Khoa Y, thu hút được nhiều sinh viên, chủ yếu là ngành Dược tham gia. Nhóm cũng có một bài báo cáo tại Hội nghị khoa học lần II của Khoa Y ĐHQG-HCM tổ chức ngày 14/11. Dự án này được các trường thành viên của tổ chức International Pharmaceutical Students Federation chức đánh giá cao bởi tính sáng tạo và thiết thực.

Đội *My body, my choice* chọn triển khai dự án tuyên truyền, phổ biến về tình dục an toàn và phòng tránh thai trong sinh viên. “Các bạn hoàn toàn có thể tự chủ động trong việc thực hiện các biện pháp bảo vệ sức khỏe sinh sản của mình, không nên vì sự thiếu hiểu biết mà gây ra những hậu quả đáng tiếc” - Võ Thị Trâm Anh, sinh viên năm cuối Khoa Y ĐHQG HCM, thành viên đội *My body, my choice*, chia sẻ.

My body, my choice đã tổ chức hai buổi hội thảo cho sinh viên năm I của Khoa Y và sinh viên

tại Ký túc xá Khu A ĐHQG-HCM. Ngoài ra, nhóm còn tạo nhiều kênh truyền thông trên mạng xã hội. Những mô hình truyền thông online và offline của nhóm tiếp tục được duy trì như hoạt động thường niên của Khoa Y với quy mô cấp ĐHQG-HCM.

Nhiều dự án xuất sắc

Có 9 dự án được các nhóm sinh viên Khoa Y đề xuất và bảo vệ tại vòng 1. Các dự án này xoay quanh những vấn đề thiết thực trong cộng đồng sinh viên của khoa Y nói riêng và ĐHQG-HCM nói chung, đều được ban tổ chức đánh giá cao, vượt xa sự kỳ vọng ban đầu. Tận dụng lợi thế của mạng xã hội, đội *Hydration and Exercise* đã tạo trang fanpage *AUN Hydration and Exercise Project* đăng tải những bài viết y học thường thức về chủ đề uống nước và tập thể dục. Còn trang *Dr. Hoa Mi Confession 16+* của nhóm *My choice, my body* là nơi để các bạn trẻ gửi gắm tâm sự, hỏi đáp một cách riêng tư với phương châm “Chỉ có bạn mới có quyền lựa chọn, vì sự an toàn cho chính bạn và cộng đồng.”

Dựa vào một số tiêu chí đánh giá như tính thiết thực, tính thu hút và lan tỏa, tính khoa học... ban tổ chức cuộc thi đã rất “cân não” để lựa chọn ba dự án ở vòng chung kết. Và chiến thắng chung cuộc đã thuộc về đội *Hydration and Exercise*.

ThS Lê Quang Huy - Thường trực dự án AUN-HPN, đánh giá: “Điều quan trọng nhất là cuộc thi đã tạo được sân chơi cho các bạn sinh viên có cơ hội ứng dụng kiến thức hàn lâm vào thực tiễn. Các bạn tiến bộ qua từng ngày và phát triển nhiều mặt, từ kỹ năng chuyên môn, ngoại ngữ cho đến kỹ năng thực hiện một dự án chuyên nghiệp”.

Ông Huy cho biết thêm trong tương lai, các dự án có tiềm năng sẽ được xem xét để phổ biến cho cộng đồng sinh viên ở ký túc xá và mở rộng trong các trường thành viên ĐHQG-HCM ■

Mở rộng cuộc thi ở cấp ĐHQG-HCM và AUN-HPN

Sau một thời gian tích lũy kinh nghiệm và tạo dựng các mối quan hệ trong gần 4 năm tham gia AUN-HPN, cuộc thi *Hoạt động tăng cường sức khỏe sinh viên* lần đầu tiên được ĐHQG-HCM tổ chức vào ngày 23/4/2019. Thông qua cuộc thi, Khoa Y ĐHQG-HCM mong muốn sinh viên có cơ hội đề xuất và thể hiện kỹ năng thực hiện ý tưởng dự án của mình. Cuộc thi đồng thời nằm trong chuỗi hoạt động nâng cao sức khỏe về thể chất lẫn tinh thần cho sinh viên và giảng viên, cán bộ ĐHQG-HCM.

Sự thành công của cuộc thi là tiền đề để mở rộng thành cuộc thi cấp ĐHQG-HCM trong năm 2020 và thành cuộc thi cấp AUN vào năm 2021 do ĐHQG-HCM chủ trì.

Ngày 12/12 vừa qua, đội hạng nhất *Hydration and Exercise* đã đại diện cho ĐHQG-HCM tham gia cuộc thi *Health Promotion* cấp AUN tại Thái Lan.

MUỐN CÓ KẾT QUẢ NHƯ THẾ NÀO THÌ HÃY NỖ LỰC NHƯ THẾ ẤY

Tống Chí Thông trong ngày tốt nghiệp. Ảnh: BN

Đó là chia sẻ của Tống Chí Thông - sinh viên tốt nghiệp loại *Giỏi hai ngành Logistics và Quản lý chuỗi cung ứng* và *Kỹ thuật hệ thống công nghiệp* cùng năm 2019 tại Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM. *Bản tin ĐHQG-HCM* đã có cuộc trò chuyện với Chí Thông về kết quả đặc biệt này.

Kim Ngân thực hiện

Ngày mai nhất định phải tốt hơn hôm nay
***Điều gì khiến Thông chọn học cùng lúc hai ngành?**

- Gia đình mình có truyền thống theo nghề cơ khí, nhưng khi thi vào đại học, bố mình lại muốn mình theo học ngành *Quản trị kinh doanh*. Với mình, ngành này đã có quá nhiều người học và cũng khá bao hòa trên thị trường lao động nên mình quyết định chọn ngành *Logistics và Quản lý chuỗi cung ứng*. Đây là ngành mới mẻ của Trường ĐH Quốc Tế, hứa hẹn nhu cầu tuyển dụng sẽ cao trong tương lai.

Tuy nhiên, mình cũng không thoát ly hẳn nghề của gia đình. Đến năm III, trường mở chương trình đào tạo song ngành. Qua quá trình lập trình, thiết kế các mô hình, sản phẩm thực tế, mình cảm thấy mình làm khá tốt và có sở thích với máy móc nên mình quyết định đăng ký thêm một ngành học là *Kỹ thuật quản lý công nghiệp*.

* *Để tốt nghiệp loại Giỏi cùng lúc hai ngành học, chắc hẳn Thông đã chuẩn bị tâm thế sẵn sàng ngay từ khi là tân sinh viên?*

- Mình nghĩ khi đi học thì ai cũng muốn mình ra trường với thành tích tốt nhất có thể. Tuy nhiên, mục tiêu lớn nhất của mình không phải nằm ở tấm bằng mà là tận dụng hết thời gian và khả năng của mình ở giảng đường đại học để có thể làm được nhiều việc nhất. Mình cũng khá "tham lam" khi vừa muốn có kết quả học tập tốt, vừa muốn tích cực tham gia sinh hoạt câu lạc bộ, nghiên cứu cùng giảng viên, đăng ký thêm ngành học... Nói chung, mọi sự đều do mình, muốn có kết quả như thế nào thì hãy nỗ lực như thế ấy.

* *Khi học song ngành thì số lượng môn học rất nhiều. Thông cũng từng chia sẻ rằng mình đã đăng ký vượt số tín chỉ cho phép của nhà trường. Vậy động lực nào giúp bạn hoàn thành tốt cùng lúc nhiều môn học?*

- Nhà trường cho phép mỗi sinh viên đăng ký không quá 24 tín chỉ/học kỳ nhưng mình đăng ký 27 tín chỉ/học kỳ. Học cùng lúc hai ngành yêu thích nên dù số lượng môn học nhiều cũng không làm mình nản. Động lực lớn nhất giúp mình vượt qua tất cả môn học là gia đình. Còn về cá nhân, mình nghĩ rằng, ngày mai của mình nhất định phải tốt hơn hôm nay. Sau mỗi lần "qua môn" hay đạt một giải thưởng gì đó, mình lại tự nhủ phải tiếp tục cố gắng để làm được nhiều hơn nữa. Con đường đến với mục tiêu của mình là một hành trình, và mình cứ thế thực hiện từng bước.

Hãy biết tận dụng cơ hội

* Việc học song ngành mang đến cho bạn những thuận lợi và khó khăn gì?

- Ngành Logistics và Quản lý chuỗi cung ứng trang bị kiến thức về tối ưu hóa vận chuyển hàng hóa và xuất nhập khẩu, trong khi ngành Kỹ thuật hệ thống công nghiệp lại dạy về cách thức sử dụng máy móc để vận chuyển hàng hóa nhanh và tinh gọn. Hai ngành này có nhiều yếu tố liên thông, tương hỗ, giúp kiến thức mình toàn diện hơn.

Theo mình, thật sự không quá khó khăn nếu bạn có chiến lược ngay từ đầu cho việc đăng ký môn học và phân bổ thời gian hợp lý. Chỉ có một học kỳ hơi vất vả với mình, đó là lúc mình vừa viết báo cáo khoa học, vừa chuẩn bị thi cuối kỳ và vừa tham gia câu lạc bộ. Công việc chồng lên nhau khá nhiều và khoảng thời gian đó gần như mình chỉ ngủ được 3 ngày trong tuần. Tuy nhiên, khi mình nghĩ về những kết quả mà mình đạt được thì lại có động lực để tiếp tục cố gắng.

* Mỗi ngày chỉ có 24 giờ, Thông vừa học song ngành, vừa tham gia nghiên cứu khoa học và vừa hoạt động câu lạc bộ. Vậy Thông quản lý quỹ thời gian của mình như thế nào?

- Quản lý thời gian là công việc đặc thù của ngành học Logistics và quản lý chuỗi cung ứng. Mình cũng sử dụng những kỹ thuật được học để quản lý thời gian của bản thân. Thời gian trên giảng đường, mình cố gắng ôn bài ngay trong lúc thầy cô giảng. Thời gian về nhà mình dành cho bài tập, nghiên cứu và các hoạt động khác như đi biểu diễn chặng hạn. Khoảng hai tuần trước khi thi mình sẽ ôn bài.

Ngoài ra, mình có một nguyên tắc đó là đánh

Luôn nghiêm túc và tích cực trong học tập

Tôi từng được phân công hướng dẫn nhóm sinh viên môn *Introduction to ISE/Logistics* để tạo ra mô hình giải pháp cho một vấn đề, và Tổng Chí Thông là một trong những sinh viên chủ chốt, tích cực của nhóm.

Ngoài đồ án kể trên, tôi cũng có cơ hội giảng dạy bạn Thông một số môn học chuyên ngành. Bạn ấy có thái độ học tập nghiêm túc và tích cực góp phần xây dựng bài giảng (bằng tiếng Anh). Tuy không phải lúc nào Thông cũng là sinh viên cao điểm nhất môn, nhất lớp nhưng rất ít khi bạn ấy lọt ra ngoài tốp đầu. Cho nên tôi không ngạc nhiên khi biết Thông hoàn thành chương trình song bằng trong thời gian hạn định. Chắc chắn sẽ còn nhiều điều tốt đẹp đến với Thông trong tương lai.

**Giảng viên Hồ Thanh Vũ -
Khoa Kỹ thuật Hệ thống công nghiệp
Trường ĐH Quốc Tế**

giá mức độ quan trọng của công việc. Những công việc quan trọng như thi cuối kỳ, nghiên cứu khoa học thì mình sẽ ưu tiên, tiếp theo là việc ứng tuyển học bổng, đi biểu diễn cùng câu lạc bộ. Việc đánh giá mức độ quan trọng của công việc giúp mình học và làm việc hiệu quả hơn.

* Với thành tích tốt nghiệp loại Giỏi song ngành, Thông có lời khuyên gì cho những sinh viên có nguyện vọng học song ngành như mình?

- Đầu tiên, mình nghĩ các bạn phải có chiến lược học tập cho cả bốn năm đại học, đăng ký môn học, học thêm ngành, tham gia nghiên cứu... Trong quá trình học tập sẽ xuất hiện những khe hở trong kế hoạch của mình nên mình phải biết cách sắp xếp để mọi thứ có thể kịp tiến độ. Thứ hai, các bạn phải có mục tiêu thật cụ thể và thực tế thì mình sẽ có động lực để thực hiện. Cuối cùng, các bạn cũng cần phân mức độ quan trọng của công việc để ưu tiên hoàn thành chúng. Tóm lại, các bạn cần biết tận dụng khi cơ hội đến với mình ■

Sinh viên Trường ĐH Quốc Tế tốt nghiệp.
Ảnh: IU

ĐI ĐẾN CÙNG VỚI ĐIỀU MÌNH LỰA CHỌN

Nguyễn
Thúy Duy -
sinh viên
năm IV,
Khoa Văn
Học,
Trường ĐH
KHXH&NV
ĐHQG-HCM.
Nguồn:
NVCC

Hơn một tuần trở về từ Hà Nội sau lễ trao giải thưởng “Sinh viên nghiên cứu khoa học” năm 2019, Nguyễn Thúy Duy cho biết đích đến của mình không phải là giải thưởng cấp bộ. Cô sinh viên năm cuối Khoa Văn Học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM muốn tìm kiếm điều gì đó lớn hơn cho mình và xã hội.

Phiên An - Hoàng An

Mọi thứ không dừng lại ở giải Nhì cùng đề tài “*Cái hồng nhan* trong *Truyện Kiều*” của Nguyễn Du và thơ Hồ Xuân Hương qua lăng kính nữ quyền luận”.

Đọc tác phẩm cổ từ góc độ giới

*Truyện Kiều vốn không xa lạ với giới nghiên cứu. Thúy Duy có tự làm khó mình khi chọn tác phẩm kinh điển này?

- Thực ra khi tôi làm đề tài này mọi người đều hỏi sao lại chọn một tác phẩm quen thuộc đến vậy? Nhiều nhà nghiên cứu trước đó đã nói rất nhiều, do đó khi làm sẽ dễ rơi vào trường hợp nói lại những điều người khác nói. Áp lực là có, nhưng tôi nghĩ xưa nay chúng ta thường nhìn *Truyện Kiều* ở góc độ văn hóa, ngôn ngữ. Chủ đề phụ nữ cũng có nhưng tại sao mình không đặt câu hỏi lớn hơn, liệu Nguyễn Du đã đặt góc nhìn chính nào về phụ nữ. Chẳng hạn, Hồ Xuân Hương mang góc nhìn của người nữ nói về người nữ xét trong tương quan Nguyễn Du với góc nhìn từ người nam về người nữ. Qua sự so sánh đó, ta có thể thấy hình ảnh người phụ nữ được nhìn nhận như thế nào từ góc độ giới của nhà thơ. Phải chăng trong giai đoạn này, văn học Việt Nam đã mang xu hướng nữ quyền, yêu tố này rất phù hợp để phục vụ cho đề tài nghiên cứu của tôi. Do đó, tôi đã chọn đề tài “*Cái hồng nhan* trong *Truyện Kiều*” của Nguyễn Du và thơ Hồ Xuân Hương qua lăng

kính nữ quyền luận”.

*Đọc *Truyện Kiều* và thơ Hồ Xuân Hương dưới góc độ nữ quyền luận, cách đọc này đã mang lại những trải nghiệm gì cho Thúy Duy?

- Ở xã hội Việt Nam thời quân chủ, người phụ nữ được/bị nhận thức về tầm quan trọng chuyên trinh tiết như sinh mệnh đạo đức của mình. Do đó, khi phụ nữ được tự do về trinh tiết, họ sẽ được tự do về số phận, cuộc đời của mình. Người nữ trong tác phẩm của Nguyễn Du và Hồ Xuân Hương dường như loay hoay với chuyện trinh tiết rất nhiều. Thúy Kiều “như nàng láy hiếu làm trinh”, chữ trinh gắn liền với chữ hiếu, hay thất trinh là thất tiết, đặc biệt khi nhắc về cái hồng nhan - người phụ nữ đã đẹp, chắc chắn lại không thể thoát khỏi bàn tay của vua chúa. Người nữ bị chi phối bởi xã hội nhưng rộng hơn, liệu bản thân người phụ nữ có thể quyết định đến trinh tiết hay cho phép nó ảnh hưởng nhiều đến mình hay không?

Nói về Đạm Tiên, Nguyễn Du có câu “Sóng thì tình chẳng riêng ai/ Khéo thay thác xuống ra người tình không”. Chữ “không” này là sự dự báo cho lựa chọn của Thúy Kiều về sau. Dõi theo tác phẩm, có thể thấy khi Thúy Kiều quay về gia đình, nàng đã không chọn hòn duyên với Kim Trọng mà chọn nương nhờ cửa Phật. Thẳm sâu trong Kiều, nàng đã ý thức việc mình có quyền quyết định, lựa chọn bước đến Kim Trọng hoặc tự sống cho chính mình mà không chọn bất kỳ ai.

Chữ “không” đó vừa có nghĩa rộng, liên quan tư tưởng Phật giáo, vừa là cách sống giữ cho mình. Phần lớn người phụ nữ thời kỳ trước thường bị chi phối bởi khung văn hóa xã hội, nhưng đâu đó vẫn có những con người giữ ý thức tự quyết chính cuộc đời của mình như nàng Kiều. Điều này có thể hiểu là sự tự trọng đã ăn sâu vào trong bản thể nàng. Trong khi đó, người nữ trong thơ Hồ Xuân Hương rơi vào ván đề khác. Họ giỏi, đa tình, luôn có suy nghĩ muôn bút mỉm ra khỏi nam giới, nhưng khi càng muôn bút ra lại rơi vào trạng thái bị dính chặt, càng cố bước ra lại càng lún sâu thêm.

Nguyễn Du đổi thoại về trinh tiết với người Việt trẻ

*** Tìm lời đì riêng như vậy, Thúy Duy đã chuẩn bị cho đề tài này của mình như thế nào?**

- Tôi bắt đầu đọc tài liệu phục vụ cho đề tài nghiên cứu này từ tháng 10/2018 cùng lúc phải làm khóa luận tốt nghiệp. Quả thực có rất nhiều trải nghiệm đáng nhớ với tôi.

Dầu tiên là ván đề tiêu hóa tài liệu như thế nào cho phù hợp. Phần lớn tài liệu tôi đọc là tiếng Việt, nhưng thường gặp thuật ngữ Hán Việt như “cái hồng nhan” phải tra từ điển mới hiểu được. Việc làm này giúp tôi mở rộng vốn từ vựng của mình rất nhiều. Ngoài ra, một số tài liệu về nữ quyền luận toàn là tiếng Anh, nên buộc tôi phải đọc và tự dịch, xem như rèn luyện kỹ năng tiếng Anh cho mình.

Thứ hai là ván đề quan điểm. Khi mình làm nghiên cứu khoa học chắc chắn sẽ gặp những ván đề bát đồng quan điểm. Người nghiên cứu phải giữ tâm thế tin vào cái mình đang làm và phải có quan điểm rõ ràng để đi trên hành trình nghiên cứu đó. Chúng ta không nên bị những thứ xung quanh tác động, cho dù sai hay thất bại nhưng chính mình đã quyết định và lựa chọn nó, hãy tin vào bản thân và trực giác của mình.

Đối với người hướng dẫn, PGS.TS Nguyễn Thị Thanh Xuân đã giúp đỡ tôi rất nhiều. Ngay từ đầu, tôi đã xác định với cô mình sẽ tiếp cận đề tài theo hướng đó, quan điểm đó nên cô ủng hộ tôi. Cô còn hỗ trợ tôi phân lý thuyết khi xử lý tài liệu và chỉnh sửa câu từ. Cô rất tôn trọng ý kiến của tôi và cho tôi quyền quyết định cách triển khai và làm đề tài sau đó.

Tuy nhiên, khi làm đề tài tôi còn phải hoàn thành khóa luận tốt nghiệp, điều này khiến tôi chịu áp lực về thời gian khá lớn. Nhiều lúc tôi nghĩ mình buộc phải chọn một trong hai. Đứng trong nan đề, tự mình phải cứu mình. Tôi dành hai tuần

liền dừng mọi việc lại, để cho mình một khoảng lặng, tự vấn xem tiếp tục được hay không. Sau đó, tôi đã quyết định đi tiếp và làm đến cùng.

Tôi sử dụng khoảng 60 bộ tài liệu tham khảo cho đề tài này với hai tác giả nghiên cứu về *Truyện Kiều* mà tôi tâm đắc nhất. Đầu tiên là GS Trần Đình Sử với tác phẩm *Thi pháp Truyện Kiều*, người thứ hai giúp tôi cảm thấy *Truyện Kiều* vừa hiện đại vừa gần gũi là nhà nghiên cứu Nhật Chiêu. Thầy đã giúp tôi tiếp xúc *Truyện Kiều* từ góc nhìn của phương Tây rộng mở hơn.

*** Theo Thúy Duy, với *Truyện Kiều*, Nguyễn Du có thể đổi thoại gì với người trẻ hôm nay?**

- Khi đọc *Truyện Kiều*, ta thấy Nguyễn Du rất chín chu, trau chuốt trong từng câu thơ của mình. Đường như, mỗi câu, mỗi chữ đều mang những hàm ý, phong vị độc đáo. Từ những ván đề về trinh tiết trong *Truyện Kiều*, soi chiếu vào phụ nữ hôm nay, tôi cho rằng Nguyễn Du đã đặt ra cho mình ba ván đề chính.

Thứ nhất, ở xã hội hiện tại vẫn có rất nhiều người phụ nữ hòng nhan nhưng lại chọn cho mình cuộc sống độc thân, họ không muốn lập gia đình. Phải chăng đây là một xu hướng phụ nữ đang cố tách mình ra khỏi nam giới hay họ đang tự chủ trong việc lựa chọn người yêu, quan tâm tới đời sống cá nhân nhiều hơn?

Thứ hai là ván nạn trẻ em bị lạm dụng tình dục, nam cũng có nhưng nữ chiếm tỷ lệ nhiều hơn. Trẻ em nữ khi bị xâm hại tình dục sẽ có một mặc cảm rằng “mình không còn”. Chính suy nghĩ đó khiến cho các em loay hoay cả đời vì bị ảnh hưởng tâm lý. Do đó, việc mình suy nghĩ thoáng hơn về ván đề trinh tiết, vị trí trong xã hội sẽ giúp cho các em định hình lại được bản thân và tự tin bước tiếp. Tôi cũng mong muốn mọi người có sự thay đổi nhận thức từ từ theo thời gian về ván đề trinh tiết.

Thứ ba chính là câu chuyện người nữ có quyền trao đi hay giữ lại trinh tiết đó bên mình. Hãy trao trả lại quyền đó cho phụ nữ, bản thân xã hội không ủng hộ và cũng không phán xét thì đây chính là những liên hệ từ đề tài của tôi đến thực tại.

Càng tìm hiểu sâu về nữ quyền, tôi càng thấy khi người nữ có tư duy mình thua người nam, mình bị đàn áp thế này thế nọ, tự nhiên họ sẽ buộc mình vào trong một cái khung, cái khung của định kiến giới. Do đó, hãy tự bức mình ra khỏi đó đi, hãy suy nghĩ mình cũng như họ, đừng nghĩ mình là phái yếu nên thua kém, ngoài ván đề về thể chất, sinh học như thiên chức làm mẹ làm bố... ■

SINH VIÊN NÊN ĐI LÀM THÊM ĐỂ HOÀN THIỆN KỸ NĂNG

Đó là ý kiến của bà Nguyễn Việt Nhân - Trưởng phòng Nhân sự Thu hút Nhân tài PepsiCo tại tọa đàm Doanh nghiệp và Sinh viên với chủ đề: "Tuyển dụng của doanh nghiệp và hướng đi cho nhân sự trẻ trong giai đoạn hiện nay" do ĐHQG-HCM tổ chức sáng 13/12.

Nhạc Sơn

Gần 100 đại biểu là đại diện các doanh nghiệp, cán bộ, giảng viên và sinh viên ĐHQG-HCM tham dự buổi tọa đàm.

Sales là nghề "hot" nhất

Ông Đặng Hoàng Trung - Giám đốc Nhân dự Công ty USG Boral Việt Nam, cho biết hiện có 47% sinh viên mới ra trường không cần đào tạo lại, 11% cần 1 tháng để đào tạo và hòa nhập và 14% cần 1 - 3 tháng đào tạo lại. Theo ông Trung, đó là một tín hiệu vui, cho thấy chất lượng nhân sự trẻ ngày càng được nâng cao.

"Nhưng có một điều không vui là thống kê trên cho thấy nghề 'hot' nhất hiện nay là sales (nhân viên bán hàng). Trong khi, nhiều bạn trẻ vẫn giữ định kiến 'bán hàng là nghề thấp', từ chối công việc này" - ông Trung chia sẻ.

Cùng quan điểm, ông Phạm Phú Bình - Trưởng Bộ phận tuyển dụng - đào tạo Tập đoàn Hoa Sen, cho biết doanh nghiệp hiện nay rất thiếu nhân sự, đặc biệt là ví trí sales. Tuy nhiên, theo ông Bình phần lớn sinh viên ra trường

không đánh giá cao công việc này, nhiều sinh viên vẫn thích ở văn phòng, ngồi máy lạnh, làm những thứ cao siêu hơn là đi bán hàng.

Điều thiếu nhât ở sinh viên hiện nay là đi phỏng vấn mà không chịu tìm hiểu về công ty mình ứng tuyển. Đơn cử, có một bạn sinh viên sinh năm 1997 ứng tuyển vị trí nhân viên pháp chế nhưng không thể trả lời được câu hỏi "công ty đang kinh doanh những ngành nghề gì?", mặc dù 3 ngày trước đó công ty đã thông báo.

"Nếu đây là một buổi phỏng vấn tuyển dụng của công ty thì tôi sẽ loại một số bạn sinh viên. Lý do là hôm nay các em đến đây để nghe rất nhiều thông tin nhưng một số em không chịu nghe, thay vào đó các em dành thời gian để làm việc riêng. Đây cũng là điều tôi thấy trong nhiều năm qua, phần đông các em sinh viên mới ra trường khi đến phỏng vấn xin việc thường bị rớt ngay từ đầu bởi cách ngồi, cách chuẩn bị tiếp xúc..." - Trưởng Bộ phận tuyển dụng - đào tạo Tập đoàn Hoa Sen nhận xét thẳng thắn trước các cử tọa là sinh viên.

(Xem tiếp trang 93)

TỪ THE COLOSSEUM ĐẾN QUÁN QUÂN TRƯỜNG TEEN 2019

Trường Teen 2019 là cuộc thi tranh biện mùa thứ 4 dành cho học sinh trung học phổ thông (THPT), do Đài truyền hình Việt Nam tổ chức đã khép lại với chiến thắng chung cuộc thuộc về Trường Phổ thông Năng khiếu (PTNK) ĐHQG-HCM.

Phương Mai - Huyền My - Như Quỳnh

CLB *The Colosseum* được các bạn xem như “ngôi nhà thứ hai” của mình. *Ảnh: NVCC*

Cả ba đại diện của PTNK đều là thành viên của CLB *The Colosseum* - một CLB do chính các bạn lập ra để cùng nhau rèn luyện kỹ năng tranh biện và tham gia thi đấu.

The Colosseum - Khoi nguồn niềm đam mê tranh biện

Câu lạc bộ *The Colosseum* là một trong những CLB tranh biện thuộc Top 3 của TP.HCM. Ra đời năm 2017, CLB hiện có 37 thành viên là các bạn học sinh thuộc Trường PTNK. Nguyễn Tố Uyên (sinh năm 2002)- thành viên sáng lập CLB, chia sẻ: “Bản thân mình rất thích tranh biện, vì vậy mình mong muốn tạo ra một môi trường để các bạn có chung niềm đam mê được cùng nhau rèn luyện. Đó là lý do CLB *The Colosseum* ra đời”.

Những ngày đầu thành lập, CLB gặp phải nhiều khó khăn. “Trong buổi sinh hoạt đầu tiên,

khi đứng trước các thành viên, mình lúng túng không biết nên chia sẻ điều gì. Dần dần, *The Colosseum* trở thành gia đình thứ hai, khiến mình trở nên tự tin hơn và dễ dàng chia sẻ, kết nối với mọi người” - Tố Uyên cho biết.

Theo Nguyễn Khánh Hà (sinh năm 2002) - Chủ nhiệm CLB, mỗi tuần CLB sẽ họp mặt 1-2 buổi để sinh hoạt. Thay vì “tán gẫu” xoay quanh các câu chuyện thường ngày, các thành viên sẽ biến các câu chuyện ấy thành chủ đề tranh biện để tự rèn luyện. Tuy là một CLB cấp trường, nhưng các thành viên đã tích cực tham gia nhiều cuộc thi tranh biện và gặt hái được không ít thành công. Từ các cuộc thi, CLB kết nối rộng rãi với cộng đồng tranh biện trên khắp cả nước. Tận dụng điều đó, trong những buổi sinh hoạt, các bạn đã mời nhiều chuyên gia tranh biện nổi tiếng đến giao lưu, như: Nguyễn Thị Kiều My - Chủ tọa của Giải Vô địch Tranh biện Đông Bắc Á 2012, Marvin Long Đỗ - Giám khảo tại Giải Vô địch Tranh biện Toàn châu Âu EUDC 2019, Đoàn Trang Anh - Giám khảo chấm vòng loại trực tiếp Giải Vô địch Tranh biện Royal Gender Malaysia 2016, Sam Brady - Phó trưởng Ban giám khảo DAV Debate Open 2019...

Nhằm mở rộng quy mô, CLB còn tham gia tổ chức nhiều giải đấu tranh biện có quy mô toàn thành phố như *Giải tranh biện mở rộng Thành phố Hồ Chí Minh 2019-2020* (Giải tranh biện Luật Nghị viện châu Á đầu tiên trong khu vực) và *Southern Vietnam British Parliamentary Debate Academy 2019*. Hơn thế, một số thành viên của CLB còn được mời làm ban giám khảo của nhiều cuộc thi tranh biện cấp trường: *Gia Định Debate Tournament 2019*, *Giải tranh biện liên trường Đồng Nai* (Inter-School DebaterClub Mini

Tournament). Mọi khâu của cuộc thi, từ truyền thông, sắp xếp khách mời, vận động tài trợ... đều do các thành viên là những học sinh THPT phối hợp thực hiện nhuần nhuyễn.

Bên cạnh kinh nghiệm tổ chức và làm giám khảo, các thành viên nổi bật của CLB như Tô Uyên, Vĩnh Thụy, Khánh Trang... còn trực tiếp tham gia thi đấu và xuất sắc trở thành Quán quân của nhiều giải như *TrườngTeen 2019*, *Giải tranh biện mở rộng miền Nam 2019*, *Giải tranh biện nghiệp dư miền Nam 2019*.

Chia sẻ bí quyết để có kỹ năng tranh biện tốt, Tô Uyên cho biết vì những chủ đề tranh biện rất rộng, trải dài trong nhiều lĩnh vực giáo dục, chính trị, môi trường... nên kiến thức là thứ bạn phải trau dồi hằng ngày. "Mình thường xuyên theo dõi tin tức, báo đài trong và ngoài nước để nắm tình hình thế giới, có đủ kiến thức ứng phó với các đề tài khó nhằn mà cuộc thi đưa ra" - Uyên bộc bạch.

Theo Tô Uyên, áp lực thời gian trong các phần thi có mặt tích cực là khiến bạn phải suy nghĩ liên tục, từ đó rèn luyện được sự linh hoạt cho não bộ. Trong khi đó, việc tham gia CLB *The Colosseum* là bệ phóng để Khánh Trang, Vĩnh Thụy thỏa sức thể hiện niềm đam mê tranh biện. Trang tâm sự: "Những buổi training sôi nổi tại *The Colosseum* là môi trường rất tốt để mình rèn luyện và nuôi dưỡng đam mê tranh biện".

Vô địch *TrườngTeen 2019*

Với mong muốn thể hiện năng khiếu tranh biện của bản thân và đưa tên tuổi của trường lên bản đồ tranh biện của các trường THPT trên cả nước, ba thành viên của CLB *The Colosseum* là Khánh Trang, Tô Uyên và Vĩnh Thụy đã quyết định thử sức mình tại cuộc thi *TrườngTeen 2019*.

Đây là cuộc thi tranh biện do kênh truyền hình giáo dục quốc gia VTV7, trực thuộc Đài truyền hình Việt Nam, tổ chức và sản xuất lần đầu vào năm 2015, đến nay đã trải qua 4 mùa giải. Cuộc thi là sân chơi của học sinh THPT trên toàn quốc nhằm rèn luyện tư duy phản biện, hùng biện. Đội chơi đứng dưới góc nhìn ủng hộ và phản đối sẽ cùng đưa ra những quan điểm và chủ kiến của mình trước các vấn đề: học đường, giáo dục, môi trường, xã hội...

Vượt qua 7 trận vòng loại, 5 trận tứ kết và 2 trận bán kết kịch tính giữa 14 đội thi, đại diện của TP.HCM - đội PTNK đã xuất sắc giành

ngôi vị Quán quân *TrườngTeen 2019*.

Trần Nguyễn Khánh Trang (sinh năm 2003) - thành viên CLB, chia sẻ: "Trải qua vòng casting cực kỳ căng thẳng với rất nhiều đối thủ trên khắp mọi miền đất nước, chúng mình đã trở thành đại diện cho PTNK. Do cùng là thành viên *The Colosseum* nên cả ba phối hợp rất ăn ý trong quá trình tham gia *TrườngTeen*".

Khi tham gia *TrườngTeen*, các bạn phải chuẩn bị mọi thứ trong vòng 4 phút, mỗi thí sinh của mỗi đội phải nêu ra được các luận điểm, chứng minh và phản biện trước đối thủ về vấn đề ban tổ chức đặt ra. Tô Uyên cho biết, khó khăn lớn nhất của đội là đôi khi khó nghe được giọng địa phương của các đội đối thủ trong lúc tranh luận. Tuy nhiên, các bạn khắc phục bằng cách vận dụng kiến thức để tư duy, lường trước những ý mà đối thủ sẽ dùng để nói về vấn đề, từ đó chuẩn bị trước các lập luận thích hợp để phản biện.

Đội PTNK đã để lại dấu ấn đáng nhớ tại *TrườngTeen* bằng những lập luận sắc bén, tạo nên điểm nhấn cho chương trình. Điển hình như ở vòng đấu với Trường THPT chuyên Nguyễn Tất Thành về chủ đề "AI có thể thay thế giáo viên?", Khánh Trang của đội PTNK đã tranh biện ngoạn mục trước đối thủ với câu chốt hạ: "Các bạn có thể nói có nhiều cải cách từ AI (trí tuệ nhân tạo) và nó sẽ tốt. Nhưng chúng ta có giáo viên, do yêu thương học sinh nên giáo viên sẽ đấu tranh, và khi cải cách đó không tốt thì giáo viên sẽ lên tiếng vì học sinh". Sự tự tin cùng lối tư duy logic đã giúp Khánh Trang giành trọn 30 điểm từ ban giám khảo.

"Giải thưởng cao nhất mà chúng mình có được đến từ sự nỗ lực vận dụng tư duy, kiến thức và kỹ năng của cả ba thành viên, là kết quả của một tập thể hoàn hảo chứ không đến từ một cá nhân xuất sắc nào cả. Chính vì vậy, chúng mình vẫn luôn tự hào với những gì mà đội đã thể hiện", Khánh Trang nói.

Mong muốn của Khánh Trang, Tô Uyên và Vĩnh Thụy sau *TrườngTeen* là có thể truyền cảm hứng đến các bạn học sinh PTNK nói riêng, các trường THPT ở phía Nam nói chung, rằng các bạn hãy tự tin thể hiện đam mê và tài năng tranh biện của mình. Bộ tam này cũng lên kế hoạch chia sẻ những kinh nghiệm hữu ích từ giải đấu *TrườngTeen* cho các thành viên khác trong CLB *The Colosseum* ■

ÂM ÁP CHUYẾN XE ĐOÀN VIÊN "0 ĐỒNG"

"Trong giây phút ấy mình hiểu cảm giác đoàn tụ cùng gia đình ý nghĩa như thế nào, nhờ chuyến xe mà mình đã có cơ hội gặp lại những người bạn cũ, kể cho nhau nghe về một năm học tập vất vả nơi đất khách".

Hoàng An - Ngọc Thảo

Dó là lời chia sẻ của Hồng Minh (sinh viên năm II, Trường ĐHKHXH&NV ĐHQG-HCM) khi nhớ về chuyến xe đoàn viên "0 đồng" một năm trước.

Đường về quê gần hơn

Dù chỉ là những chuyến xe khách bình thường, nhưng những bữa cơm, chai nước, chiếc khăn lạnh được các tình nguyện viên chuẩn bị kỹ lưỡng, trở thành dịch vụ tốt nhất dành tặng cho các bạn sinh viên có mặt trên chuyến xe đoàn viên vào dịp cuối năm. Bên cạnh đó, sự hướng dẫn tận tình, lời thăm hỏi chân thành, hoàn cảnh đặc biệt trên xe là những

ấn tượng khó phai trong lòng người con xa xứ có mặt trên chuyến xe nghĩa tình ấy.

Tham gia chuyến xe hai lần, bạn Lê Minh Đức (sinh viên Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM, quê Quảng Bình) chia sẻ: "Những đứa con miền Trung như mình ngại về quê lăm, đặc biệt ngày Tết giá vé đắt đỏ, gia đình không mấy khả giả nên khi biết đến chương trình này mình thấy được an ủi, con đường về quê bỗng trở nên gần lại".

Cùng tâm trạng với Minh Đức, bạn Trịnh Hồng Vân (sinh viên Trường ĐH Kinh tế - Luật ĐHQG-HCM) cảm kích kể lại "chưa bao giờ Vân đi chuyến xe ám áp như vậy".

"Các anh chị dẫn chuyến hỏi han rất tận tình, tổ chức trò chơi, hát hò, giao lưu với những bạn cùng quê, hỏi thăm về tình hình học tập một năm qua... Mình thực sự cảm nhận rõ sự yêu thương, san sẻ từ những người thực hiện chương trình, nhà tài trợ. Minh mong chương trình sẽ phát triển, mở rộng hơn nữa để có thể giúp thêm nhiều sinh viên có hoàn cảnh khó khăn được về quê ăn Tết cùng gia đình" - Hồng Vân tâm sự.

Món quà nhỏ, ý nghĩa lớn

Năm 2019, PVOIL tài trợ 30 chuyến xe cho các bạn sinh viên có hoàn cảnh khó khăn về quê ăn Tết. Trong đó dự kiến dành riêng cho sinh viên ĐHQG-HCM 6 chuyến (tương đương 264 vé) với lộ trình cụ thể dọc tuyến quốc lộ 1 từ TP.Hồ Chí Minh - Bình Thuận - Phú Yên - Đà Nẵng - Thanh Hóa. Tuy nhiên, trên hành trình xe sẽ dừng tại các tỉnh Bình Thuận, Ninh Thuận, Khánh Hòa, Phú Yên, Bình Định, Quảng Ngãi, Quảng Nam, Đà Nẵng, Thừa Thiên Huế, Quảng Trị, Quảng Bình, Hà Tĩnh, Nghệ An, Thanh Hóa để sinh viên xuống trạm về nhà. Trên đường đi xe sẽ dừng ở trạm xăng phục vụ ăn uống trung bình 3-4 bữa tùy chặng đường của mỗi sinh viên.

Muốn được nhận vé xe, sinh viên đăng ký qua mạng vào đợt mở đường dẫn vào tháng 11 hàng năm. Đến giữa tháng 12, ban tổ chức sẽ xét duyệt để tặng vé cho những bạn xứng đáng nhất dựa vào các tiêu chí như hoàn cảnh gia đình khó khăn, thành tích học tập, điểm rèn luyện...

Theo chị Phạm Hồng Ngọc (Ban cán sự Đoàn ĐHQG-HCM), mỗi chuyến xe lăn bánh là một cơ hội đưa các bạn sinh viên kịp về团圆 cùng gia đình: "Năm nào hò sơ đăng ký cũng

vượt quá số lượng vé cho phép khiến việc chọn lọc rất khó khăn, vì thế ban tổ chức hy vọng mỗi chiếc vé đến tay sinh viên sẽ là một món quà nhỏ có ý nghĩa thiết thực vào dịp cuối năm".

Thầy Bá Ngoạn - thành viên chuyên xe, cho biết điều mong mỏi nhất của nhà trường và những người tổ chức chương trình là tất cả chuyến xe đều thuận lợi và an toàn trên các chặng đường.

"Chúng kiến những đoàn xe lăn bánh đưa các bạn về vui Tết đoàn viên bên gia đình là mong muốn của những người tổ chức. Chỉ khi nào bạn sinh viên cuối cùng xuống xe thì chúng tôi mới thực sự nhẹ lòng" - Thầy Ngoạn tâm sự.

Được biết, chương trình tặng vé xe miễn phí "Cùng PV OIL về quê đón Tết" do Đoàn Trường ĐH Sư phạm Kỹ thuật TP.HCM, Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM và Tổng Công ty Dầu Việt Nam (PVOIL) phối hợp thực hiện. Đến nay chương trình đã bước sang năm thứ 3 và đã tặng hơn 1.000 vé cho các bạn sinh viên xa quê, có hoàn cảnh khó khăn ở các đại học trên địa bàn TP.HCM ■

Sinh viên xếp hàng lên chuyến xe đoàn viên.
Ảnh: BTC cung cấp.

Các sinh viên nhận vé xe về Tết
chuyến xe đoàn viên
Hà Tĩnh -
Nghệ An.
Ảnh: BTC
cung cấp

Ăn Tết xa nhà

Tết cận kề, những bộn bề, lo toan của năm cũ nhường chỗ cho một năm mới nhiều điều hứa hẹn. Trong khi hầu hết sinh viên về quê sum họp gia đình thì vẫn còn không ít bạn ở Ký túc xá chọn cái Tết xa nhà...

Ánh Trinh - Hoàng An

* Nguyễn Thị Mai - Sinh viên năm II Khoa Italia, Trường ĐH KHXH&NV: **Ở lại Ký túc xá đón Tết là một trải nghiệm mới**

Lần đầu tiên mình ở lại Ký túc xá ăn Tết vào năm 2018. Trong thời gian đó mình đi làm ở quán cà phê để kiếm thêm thu nhập cho học kỳ sau. Mỗi ngày mình kiếm được từ 200 - 250 ngàn đồng và sau Tết mình tích góp được gần 2 triệu để đóng học phí và trang trải tiền ăn ở.

Lý do mình ở lại Ký túc xá ăn Tết một phần vì hoàn cảnh gia đình, phần khác ngày Tết ở quê mình cũng phải đi làm việc như những ngày

khác, không được nghỉ ngơi nhiều. Nhà mình có 6 thành viên, mình là chị cả của 3 em nên phải tự lo cho bản thân.

Nhiều bạn cho rằng ăn Tết ở Ký túc xá buồn larmor nhưng thực sự mình thấy

không hẳn như vậy vì số lượng sinh viên ở lại ăn Tết cũng khá đông. Hơn nữa những bạn ở lại ai cũng hòa đồng và bày ra nhiều trò vui. Một khác, các thầy cô ở Trung tâm Quản lý Ký túc xá ĐHQG-HCM cũng chăm lo sinh viên rất tốt, tuy nhiên mình còn được tặng quà, lì xì nên cũng voi đi nỗi buồn xa nhà.

Mình nghĩ ở lại Ký túc xá ăn Tết là một trải nghiệm mới chứ không phải là nỗi buồn. Do hoàn cảnh mình phải chấp nhận và xem nó như niềm vui. Tất nhiên, cũng có một vài khoảnh khắc nào đó mình chạnh lòng thật sự, ví dụ như đi làm thêm về ai cũng ngủ hết còn mình thì thui thủi một mình với đủ suy nghĩ trong đầu.

Đêm giao thừa năm ngoái mình chạy xe vào trung tâm thành phố một mình, xem pháo hoa xong rồi dạo những con phố bình yên ở Sài Gòn, với mình đó là niềm vui.

* **Đinh Thị Phương Thảo** - Sinh viên năm III, Khoa Kỹ thuật Máy tính, Trường ĐH Bách Khoa: **Không đâu bằng Tết quê nhà**

Quê mình tận Nam Định, chi phí đi lại rất cao nên mình chọn ở lại Ký túc xá đón Tết và đi

làm thêm ở cửa hàng tiện lợi. May mắn hơn người khác, mẹ mình cũng ở Sài Gòn nên Tết đỡ buồn hơn.

Đón Tết ở Ký túc xá thường buồn vui lẫn lộn. Ngày dồn phòng mình có cơ hội quen với mấy bạn ở lại ăn Tết rất dễ thương. Năm ngoái mình chỉ ở Ký túc xá đến ngày 30 Tết thôi, còn sau đó mình lên thành phố đón giao thừa cùng mẹ, và đến mồng 4 thì mình quay lại Ký túc xá.

Ăn Tết miền Nam mình nhớ Tết miền Bắc da diết. Mình nhớ đến cái lạnh qua bao mùa Tết, nhớ cảnh cả nhà sum vầy gói bánh chưng và cùng nhau đi chúc Tết. Còn trong này mình thấy người ta mua đồ làm sẵn, ăn Tết đúng nghĩa "một mình".

Thực lòng, phải ăn Tết xa nhà mình thấy buồn và tủi thân lắm. Không đâu bằng ăn Tết ở quê. Giờ nhớ lại cảnh Ký túc xá vắng tanh, sát Tết phải đi siêu thị mua đồ ăn dự trữ là mình thấy hoi sọ. Năm nay mình về quê ăn Tết và mừng thọ ông ngoại.

* **Hoàng Tấn Lộc** - Sinh viên năm III, Khoa Kỹ thuật Máy tính, Trường ĐH Bách Khoa: **Chạy xe lên thành phố cho voi cảm xúc**

Năm nay là năm thứ hai mình ở lại Ký túc xá đón Tết vì quê mình tận Thái Bình đi lại rất tốn kém.

Tết ở Ký túc xá vắng tanh, không có hoạt động, mọi thứ tĩnh lặng đến nỗi mình phải lấy xe chạy lên thành phố cho voi cảm

xúc. Năm ngoái là năm đầu đón Tết xa nhà nên mình nhớ nhà kinh khủng, chỉ mong Tết hết thật nhanh. Nhất là lúc nhìn cảnh mọi người thu dọn đồ đạc về quê, mình chạnh lòng lắm.

Niềm vui duy nhất với mình trong những ngày Tết xa nhà có lẽ là đêm giao thừa đón ngắm pháo hoa. Đó cũng là thời điểm mà Sài Gòn thực sự nhộn nhịp, còn mấy ngày sau thì vắng lặng hẳn. Mình cũng biết ở đây người dân tứ xứ, Tết là dịp để họ về quê. Mình hy vọng năm nay mình sẽ đón nhận một không khí Tết khác, vui hơn ■

Ảnh: Lê Hồng Linh

SINH VIÊN NƯỚC NGOÀI ĐÓN TẾT VIỆT

Trong quá trình hội nhập giáo dục đại học khu vực và quốc tế, ngày càng có nhiều sinh viên nước ngoài đến học tập, nghiên cứu tại ĐHQG-HCM, đông nhất là Trường ĐH KHXH&NV. Không ít sinh viên nước ngoài đã trải nghiệm Tết cổ truyền của Việt Nam.

Anh Trinh - Huyền My

* Phalek - Sinh viên năm III Khoa Việt Nam
học: Muốn biết văn hóa Việt Nam sâu sắc hơn

Tôi có dịp ăn Tết ở Việt Nam ba năm và năm Canh Tý này sẽ là mùa xuân thứ tư. Nhữn

gày Tết, tôi chưa bao giờ thấy người Việt Nam vui vẻ đến vậy. Ai ai cũng chào mừng nhau và chúc nhau những điều tốt đẹp. Tôi cũng có dịp tham quan đường hoa

Nguyễn Huệ. Ở đó tôi thấy người Việt Nam hay người nước ngoài đều phán khởi, thân thiện khiến tôi cũng vui theo. Tôi còn thấy rất nhiều người vào chùa để cầu an cho gia đình.

Đặc biệt, vào ngày Tết người Việt Nam xem gia đình là quan trọng nhất. Họ đi đến đâu cũng có vợ, có con, ông bà, cha mẹ. Ít khi thấy người Việt Nam đi một mình trong ngày Tết. Tôi rất ấn tượng khi nhìn thấy những gia đình Việt Nam sum vầy đông đủ, hạnh phúc bên nhau.

Tết Việt Nam diễn ra sôi nổi hơn so với Thái Lan. Tôi nghĩ ăn Tết tại Việt Nam sẽ vui hơn cho nên tôi quyết định ở lại.

Những ngày Tết tôi thường cúng ở chùa, tụng kinh, ngồi thiền, cầu siêu, cầu an cho bố mẹ và cho gia đình tôi. Tôi còn tham gia các tổ chức ở chùa, tìm hiểu xem ngày Tết ở nơi đó như thế nào để biết thêm văn hóa người Việt Nam sâu sắc hơn.

* Jang Ho Seung - Sinh viên Khoa Việt Nam
học: Tôi lưu luyến nhất là món phở

Tôi trải nghiệm Tết cổ truyền Việt Nam hai năm rồi. Hai năm trước, vào ngày Tết tôi có dịp cùng gia đình đến Hà Nội.

Ở đó, tôi thấy mọi nhà đều quay quần bên mâm cơm ấm cúng. Hàng xóm láng

giềng rất thân mật. Tôi cảm thấy rất hạnh phúc khi được mời ăn cơm cùng gia đình họ. Những món ăn Việt Nam rất phong phú và ngon. Trong đó, món lẩu là món tôi rất thích nhất. Nhưng tôi lại không ăn được nhiều món ăn truyền thống của người Việt, đặc biệt là mắm tôm và rau ngót. Tôi còn thích tàu hủ và nhiều món ăn nữa nhưng không nhớ tên.

Vào ngày Tết ở Việt Nam, tôi không đi chơi ở Sài Gòn mà thường đi chơi ở Đà Nẵng, Mũi Né, Nha Trang... Lý do tôi chọn Nha Trang vì nơi đó có bãi biển đẹp tuyệt vời, ở Mũi Né thì có nhiều bãi cát như sa mạc cũng rất đẹp, còn ở Đà Nẵng cái làm tôi lưu luyến nhất là món phở.

Tôi thấy văn hóa Hàn Quốc và văn hóa Việt Nam có khá nhiều điểm tương đồng. Ví dụ ở Hàn Quốc, những ngày Tết nhiều thế hệ trong gia đình cùng quây quần bên bữa cơm ấm cúng. Tuy nhiên, món ăn của Hàn Quốc và Việt Nam lại có nhiều điểm khác nhau.

Tôi rất mong có cơ hội quay lại Hà Nội một lần nữa vì con người nơi đó rất tốt bụng và cởi mở.

* Sucsabai Khunsulinha - Sinh viên năm III
Khoa Quan hệ Quốc tế: Ở Lào không có khái
niệm lì xì

Bắt đầu học tập tại Việt Nam từ cấp 3, tôi tự tin mình đã hiểu một phần văn hóa Việt. Do Lào và Việt Nam là "hàng xóm" thân thiết nên tôi cũng được truyền đạt kiến thức về văn hóa Việt Nam từ rất sớm. Sang Việt Nam học tập là mong

muốn của ba tôi và tôi cũng hài lòng về quyết định này.

Tuy chỉ có cơ hội đón Tết cổ truyền của Việt Nam một lần tại Hà Nội nhưng đã để lại cho tôi một trải nghiệm vô cùng thú vị. Tuy hai nước ở cạnh nhau, thế nhưng Lào không ăn Tết âm lịch như ở Việt Nam. Cúng nhỡ vậy mà vào dịp nghỉ Tết Nguyên đán, tôi được ở lại đón Tết với bạn bè tại đây.

Ẩm thực ngày Tết là thứ tôi thích nhất bởi có một số món dường như ngày thường ít thấy nhưng vào dịp Tết lại có nhiều như bánh chưng, dưa hành, giò chả... Đến nhà người bạn Việt nào tôi cũng thấy những món ăn đặc trưng đó. Điều đặc biệt là dù ăn mấy ngày liền nhưng tôi vẫn cảm thấy không ngán.

Không khí chuẩn Tết ở Việt Nam khá nhộn nhịp. Tôi được các bạn Việt dẫn đi các phiên chợ hoa rực rỡ màu sắc, nhiều nhất là màu hồng nhẹ nhàng, tinh khiết của hoa đào. Theo tôi biết đây là loài hoa đặc trưng của miền Bắc vào dịp Tết.

Tết ở Lào, chúng tôi không có khái niệm lì xì mà chỉ làm lễ buộc chỉ vào cổ tay. Ông bà, cha mẹ sẽ buộc chỉ vào tay con cháu và ngược lại để cầu bình an và may mắn cho những người thân yêu của mình.

Nét khác biệt nữa giữa Tết Việt Nam với Tết Lào là người dân thường đi chùa vào ngày mồng Một - ngày đầu tiên của năm mới để cầu nguyên và hái lộc. Tôi đã được các bạn Việt dẫn đi và ấn tượng nhất với tôi là hình ảnh người phụ nữ Việt mặc chiếc áo dài thướt tha để đi lễ chùa.

Trong 4 năm học tập và sinh sống tại Việt Nam sắp tới, tôi dự định sẽ đón Tết cổ truyền của Việt Nam ít nhất một lần tại Sài Gòn để xem có gì đặc biệt hơn so với không khí đón Tết ở Hà Nội hay không ■

Dón Tết ở vùng cao

Huỳnh Kiên thường được biết đến bằng cái tên Xu Kiên (27 tuổi, cựu sinh viên Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM) vừa hoàn thành một năm xuyên Việt của mình. Điều đặc biệt trong hành trình của travel blogger này là cô có một cái Tết xa nhà nhưng lại đón 3 cái Tết của người Thái, Mường và Mông ở Tây Bắc.

Ngọc Thảo

Một năm xuyên Việt

Với quan niệm "không phải có hết mới đi mà là đi mới có", Huỳnh Kiên bắt đầu hành trình xuyên Việt từ 10/2018 đến 10/2019 với chiếc xe máy, máy ảnh và một triệu đồng trong tài khoản. Cô vừa đi vừa kiếm tiền bằng công việc viết lách và bán hàng online. Sớm viết blog từ năm 2016 nên nhờ vào uy tín của mình, Kiên được các chủ homestay giúp cho chỗ ở để tiết kiệm chi phí.

Theo Huỳnh Kiên, "trí nhớ thường hay chơi khăm mình lắm" nên cô đã ghi lại hành trình qua video, mẩu ảnh, blog và đặc biệt là viết sách. Kiên tâm sự: "Sách là thanh xuân, là những trải nghiệm của mình đồng thời nó còn là bức thư gửi cho mẹ, thủ thi, tấm tình với mẹ những chuyện vui buồn trên mọi chặng đường mình đi qua. Vì mẹ luôn đồng ý và tôn trọng quyết định của mình".

Huỳnh Kiên trong trang phục người dân tộc ở Tây Bắc. *Ảnh: NVCC*

Huỳnh Kiên gặt lúa ở Hoàng Su Phì (Hà Giang). *Ảnh: NVCC*

Dù vậy, sức khỏe là điều khiến mẹ lo lắng về Kiên. Bởi trong chuyên đi từ Mai Châu (Hòa Bình) qua Mộc Châu (Sơn La), cô từng bị tai nạn mà đến giờ vẫn còn là nỗi ám ảnh. "Lúc ấy mình té xuống đường, nằm cạnh bánh xe tải, nhắm mắt nghĩ là tiêu rồi nhưng may sao chỉ bị thương, phải vào viện mấy ngày. Sau đợt đó, mình nghĩ nếu sống được ngày nào thì làm việc mình muốn ngày đó. Làm theo đam mê nhưng cũng phải vừa sức, sức khỏe là số một chứ không phải tiền là số một" - Huỳnh Kiên chia sẻ.

Gần cuối chuyến đi, Huỳnh Kiên dừng lại hai tháng tại Cao Bằng và ba tháng tại Hà Giang để hoàn thành cuốn sách. Kiên nói đùa rằng cô sinh ra ở đồng bằng nhưng con người cô thuộc về miền núi. Bởi vì cô "nghịen" những nét văn hóa đặc trưng của người Mông, người Tày, người Thái, từ việc mặc trang phục của họ đến học nấu ăn, đàn tính, hát then, múa xòe. "Bà con trên đó tuy sống khép kín nhưng thật thà, chân phương và luôn xem mình như con cháu trong nhà. Đặc biệt, người phụ nữ Mông hiền lành, ăn mặc giản dị và rất thương chồng con" - Kiên nhớ lại.

Hành trình trải nghiệm thực tế giúp Kiên có cái nhìn chân thực và sống động về con người và cuộc sống nơi vùng cao. Cuộc sống dường như tách biệt của họ đã thôi thúc cô phải làm điều gì

đó phù hợp nhất. Cách mà cô làm là quảng bá du lịch qua blog cá nhân, những bài chia sẻ của Huỳnh Kiên thiên về trải nghiệm và hướng dẫn. Việc chính trong dự án của riêng cô là hướng dẫn chủ homestay ở huyện Hoang Su Phì (Hà Giang) làm truyền thông bằng cách sử dụng công nghệ, viết bài, quản trị website, làm sổ tay du lịch... để được nhiều người biết và đến với mình ngày càng đông hơn.

Yêu những cái Tết vùng cao

Cuối năm 2019, Huỳnh Kiên quyết định dừng chân một tháng tại Mộc Châu để đón cái Tết xa nhà. Nhờ vậy mà Kiên có dịp ngắm nhìn khung cảnh tuyệt vời của đất trời Tây Bắc vào xuân, được hòa mình vào không khí tết đặc trưng của ba dân tộc: Mông, Thái, Muồng - điều mà nếu đi du lịch ngày thường sẽ khó có được vì người dân bận rộn với nương rẫy.

Nữ blogger cho biết, Tết cổ truyền của người Mông ở bản Tà Sô (Mộc Châu) diễn ra sớm hơn so với Tết Nguyên đán một tháng với nhiều tục lệ và món ăn đặc biệt. Ăn tượng nhất với Kiên là món thịt chuột, tiết canh lợn và tục lệ xem chân gà ngày đầu năm. 8 giờ tối trong cái lạnh thấu xương và màn sương trắng xóa, Huỳnh Kiên cùng bà con vào tận sâu trong núi chúc Tết ngày đầu năm. "Ở đây không có điện nên người dân

phải sống trong cảnh tối tăm. Đến lúc ra về, mình thấy phụ nữ Mông soi đèn trong từng góc đường, rồi đèn cả chuồng heo, chuồng gà để kiểm chồng vì những ông chồng thường say sưa quá chén" - Kiên kể lại.

Còn người Mường, họ cúng tổ tiên bằng tiền thật và rất tôn sùng cây mía là biểu tượng của mùa xuân. Huỳnh Kiên cũng được cầm tay những người Thái ở Mộc Châu, xoay thành vòng tròn trong điệu múa xòe truyền thống. Thật ra, đây là năm thứ hai Huỳnh Kiên đón Tết trên núi, cái Tết xa nhà đầu tiên là vào năm 2018, Kiên đi du lịch và ăn Tết ở huyện Đồng Văn (Hà Giang) với người Mông, người Dao.

Huỳnh Kiên quê ở Quảng Ngãi, lớn khôn ở Bến Tre, rồi lên Sài Gòn học tập và sinh sống. Suốt 4 năm đại học, Kiên dường như không có điều kiện về nhà nên việc cô ăn Tết tha phương không còn quá xa lạ với gia đình. Cô quan niệm: "Về nhà hay đi du lịch mùa Tết đều là lựa chọn riêng của mỗi người, sao cho phù hợp với sở thích và hoàn cảnh gia đình là được".

Suốt chặng đường dài, Huỳnh Kiên hay nghĩ đến câu nói của Mark Twain: "Lòng tốt là thứ ngôn ngữ mà người diếc có thể nghe và người mù có thể thấy". Lòng tốt đến từ cái nhìn thấu cảm, từ sự sẻ chia, sự tiếp xúc ân cần làm người khác ấm lòng. Nó hiện diện ở mọi nơi mà Kiên đặt chân tới. Kiên tin và thực sự cảm nhận được điều đó khi đồng bào vùng cao đã xem cô như người nhà, cùng ngồi chung mâm cơm, cùng đi

chúc Tết khắp bản và hòa mình vào điệu múa dân tộc.

Dự định Tết năm nay, Huỳnh Kiên cung ra Bắc, tiếp tục thực hiện dự án truyền thông của mình tại Hà Giang. Sau đó, cô sẽ chuẩn bị cho hành trình lớn hơn: Đi xuyên Đông Nam Á vào năm 2021. Kiên bộc bạch: "Mình đi vì muốn trải nghiệm, vì tuổi trẻ có giới hạn, vì mình thương tuổi trẻ của mình. Mình đi để viết, để hỗ trợ cho người dân nơi mình đi qua, theo cách riêng của mình" ■

Huỳnh Kiên với trẻ em dân tộc Mông tại bản Tà Sô (Sơn La). Ảnh: NVCC

Sinh viên nên...

(Tiếp theo trang 81)

Ông Phạm Phú Bình cho rằng doanh nghiệp hiện nay rất thiếu nhân sự ở mảng sales.

Làm thêm hay tập trung học?

Bà Nguyễn Việt Nhân nhận định, điểm yếu của sinh viên hiện nay là không biết mình học để làm gì, học có đúng ngành không, khi học xong mình có thể làm ở công ty nào. Bà Nhân cho rằng, nguyên nhân nằm ở việc sinh viên đã bỏ lỡ quá nhiều cơ hội trong thời gian học đại học.

"Nhiều công ty có chương trình quản trị viên tập sự là cơ hội tốt nhất để sinh viên rèn luyện. Việc đi làm thêm trong quá trình học giúp các bạn có nhiều trải nghiệm và kỹ năng. Những hoạt động ngoại khóa, thiện nguyện, mùa hè xanh... là cơ hội giúp các bạn trang bị nhiều kỹ năng để sau này ra trường làm việc tốt ở mọi công ty. Ví dụ đơn giản với công việc bưng bê, các bạn sinh viên sẽ học được kỹ năng giao tiếp, làm việc nhóm" - bà Nhân phân tích.

Bạn Trang Nhã - sinh viên Trường ĐH Kinh tế Luật ĐHQG-HCM, đặt câu hỏi giữa một sinh viên có điểm chuyên môn cao và một sinh viên có nhiều cơ hội cọ xát thì doanh nghiệp sẽ ưu tiên bên nào. Theo Trang Nhã, nếu đi làm thêm nhiều thì thời gian dành cho việc học chuyên môn sẽ ít đi, kết quả sẽ giảm sút, và ngược lại nếu tập trung việc học, thì khi ra trường sẽ bị doanh nghiệp "chê".

Trả lời câu hỏi này, bà Nguyễn

Bạn Ngô Trọng Nguyễn
mong muốn giữa nhà trường và doanh nghiệp có sự gắn kết chặt chẽ hơn.

Thị Vọng - Giám đốc Học viện Fresher Academy FPT Software TP.HCM, cho biết doanh nghiệp mình sẽ ưu tiên những ứng viên từng đi làm thêm, có các kỹ năng mềm...

Đồng tình với bà Vọng, nhiều đại diện doanh nghiệp tại buổi tọa đàm đều cho rằng, mỗi người đều có 24 giờ mỗi ngày như nhau, do đó việc cân bằng giữa các công việc là điều cần phải biết. Bên cạnh đó, sinh viên phải trả lời câu hỏi "học để làm gì?", nếu học để đi làm ở các công ty thì ngay từ bây giờ sinh viên phải học các kỹ năng để đi làm, và việc làm thêm là điều cần thiết.

Bạn Ngô Trọng Nguyễn - Sinh viên Trường ĐH Kinh tế Luật ĐHQG-HCM, mong muốn giữa nhà trường và doanh nghiệp có sự gắn kết chặt chẽ hơn. Theo Nguyễn, hiện nay chuẩn đầu ra của trường đại học chưa tương thích với chuẩn đầu vào doanh nghiệp, dẫn đến tình trạng sinh viên thất nghiệp nhiều.

"Bên cạnh kiến thức thì kỹ năng, thái độ cũng là điều cần thiết. Nhiều sinh viên ra trường ảo tưởng vào 'bằng đỗ' mà thiếu kỹ năng, thái độ... nên đánh mất cơ hội việc làm. Do vậy, em nghĩ rằng nhà trường cần có nội dung đào tạo hai vấn đề này" - Trọng Nguyễn chia sẻ.

Nhìn chung, đại diện giới doanh nghiệp cho rằng, ngoại ngữ, tin học, tương tác xã hội là những kỹ năng vô cùng quan trọng giúp sinh viên có vị trí việc làm tốt trong tương lai. Đồng thời, các doanh nghiệp cũng cần ứng viên có kiến thức nền tảng vững vàng để tiếp cận công nghệ mới. Ngoài ra, sinh viên khi ra trường cần có những phẩm chất mà nhà tuyển dụng hiện nay luôn đòi hỏi. Đó là tính kỷ luật, tính tuân thủ; biết quan tâm tới lối sống lành mạnh của bản thân; hãy là chính mình, không nên "diễn", bắt chước người khác ■

LỚP HỌC TÌNH THƯƠNG Ở XÓM LÒ GẠCH

Ông tên là Huỳnh Văn Phê, bà tên là Huỳnh Thị Lành nhưng học sinh và bà con ở ấp Tân Lập, thị xã Dĩ An, tỉnh Bình Dương, gọi thân mật: ông Tư, bà Tư. Ông bà mở lớp học tình thương, trở thành "người thầy không biên chế" đến nay đã hơn 25 năm với ước nguyện "mong sao chúng biết cái chữ, sống có đạo đức và nên người".

Phạm Phương

Hai ông bà quê ở Bến Tre, năm nay đã bước qua 80 tuổi, cái tuổi mà nhiều người chọn an hưởng tuổi già thì ông bà Tư chọn đi dạy học.

25 năm đứng lớp

Ông Tư kể, trước đây ông từng bôn ba khắp chốn, có thời gian ông sống và làm việc trên nông

trường cà phê Đăk Lăk, rồi ông chuyển về Sài Gòn làm việc ở Công ty Đại Dương. Sau khoảng 3 năm làm việc văn phòng, lo giấy tờ tài liệu, ông được cử về ấp Tân Lập, thị xã Dĩ An, tỉnh Bình Dương để trông coi đất đai cho một công ty nước ngoài.

"Ngày xưa ở đây có 5 lò gạch, dân cũng thưa, chủ yếu là người từ xứ đền đây bốc vác thuê hoặc

Lớp học
được xây
từ năm
2002 của
ông bà Tư.

Đã bước qua tuổi 80 nhưng ông Tư vẫn đứng lớp dạy và chấm bài tập cho các em.

Bà Tư kể chuyện cho các em học sinh trong giờ ra chơi.

làm công nhân lò gạch, ai cũng nghèo. Hàng ngày, người lớn lo đi làm kiếm sống, để mày đứa nhỏ ở nhà. Đứa đi bán vé số, đứa đi lượm ve chai, đứa lêu lổng quây phá khắp xóm. Có mấy đứa đến việc tinh tiền để đưa lại cho khách còn không rõ, thấy vậy ông thương lắm. Ba mẹ mải lo cơm áo gạo tiền, mấy ai nghĩ đến việc cho con đi học, thậm chí là không dành thời gian để dạy bảo chúng. Ba mẹ tụi nó làm công nhân lò gạch mà tụi nó cứ phá lò gạch hoài. Dù mắng, dù đánh, tụi nó cũng tìm được trò khác để quậy" - ông Tư trầm ngâm nhớ lại.

Sợ vùng đất này sẽ là nơi "giặc dốt" lấn tệ nạn xã hội phát sinh, ông bà Tư bàn nhau mở lớp học để vừa có chỗ cho tụi nhỏ chơi, vừa dạy cái chữ, dạy đạo làm người và mong ước cuộc sống chúng sẽ khác. Tháng 8 năm 1994, ông bà đi xin ván cũ và tự bỏ tiền mua vật dụng đóng bàn ghế, dựng hai gian lớp nhỏ để dạy học. Hồi đó ông đặt tên là lớp học tình thương xóm Lò Gạch, đến năm 2001 đổi tên thành lớp học tình thương áp

Tân Lập và giữ đèn giò.

Kể về những ngày đầu mở lớp, đôi mắt ông với nhiều vết chân chim hiện rõ, trầm tư nhìn ra sân, nơi những đứa trẻ đang nô đùa trong giờ ra chơi. Những đầu ngón tay còn vương bụi phấn trắng xóa của tiết học trước, run run đan vào nhau...

Lúc đó, mở lớp phải đi vận động từng nhà cho con đến lớp, mà ban ngày họ đi làm, phải đi buổi tối. Tuy lớp học miễn phí nhưng phụ huynh còn nhiều nỗi lo khác như sách vở, bút, thước... Những buổi đầu, chỉ có 3 - 4 đứa tới lớp, dần dần 10 đứa rồi lên 80 - 90, đông quá phải tách lớp để dạy.

Vận động được các em đến lớp đã khó rồi, muốn đưa các em ngồi vào bàn học nề nếp và trật tự lại càng khó hơn nhiều. Hoàn cảnh của những đứa trẻ ở đây đều khó khăn, nhiều đứa phải phụ gia đình đi bán vé số, bán trái cây..., nên ông chia lớp thành ba ca sáng - chiều - tối để thuận tiện cho tụi nhỏ. Buổi sáng và buổi chiều ông bà dạy từ lớp 1 đến lớp 3, còn lớp 4 và lớp 5 ông dạy buổi tối.

Bà Tư tâm sự: "Trước khi lấy ông, bà cũng là giáo viên, nhưng vì lo cho gia đình nên bà phải nghỉ dạy. Khi biết ông muốn mở lớp cho mấy đứa nhỏ ở đây bà mừng lắm, bà có thể vừa phụ ông vừa tiếp tục đam mê còn dang dở".

"Thuận vợ thuận chồng tát biển Đông cung cạn" - câu nói này thật đúng với ông bà, cả hai đã cùng nhau đi qua bao khó khăn chồng chất từ những ngày đầu.

Cố gắng đến lúc không còn sức nữa thì thôi

Từ lớp học tình thương nhỏ tại phòng bảo vệ của mình, năm 2002, ông Tư vừa vận động ủng hộ vừa bỏ tiền túi để sửa sang lại lớp học mới gồm 3 phòng, mỗi phòng hai dây bàn dài. Bên ngoài lớp có một khoảng sân rộng để các em có nơi vui chơi. Bấy giờ ông chỉ dạy buổi sáng từ thứ Hai đến thứ Sáu, còn lại ông cho các bạn sinh viên mượn phòng để dạy phụ đạo.

Không qua đào tạo sư phạm, ông bà Tư chỉ dạy ba môn Toán, Tiếng Việt và Đạo đức thế nhưng lớp của ông bà Tư đã được Sở GD&ĐT tỉnh Bình Dương công nhận lớp là lớp trung chuyển, dạy cho những em không có điều kiện đến trường. Hàng năm, Sở GD&ĐT đều tổ chức thi kiểm tra trình độ của các em để chuyển các em đủ năng lực lên lớp chính quy.

"Nhà giáo không biên chế" nhận nhiều danh hiệu

Ông Tư đạt danh hiệu Giáo viên có thành tích xuất sắc trong hoạt động bảo vệ và chăm sóc, giáo dục trẻ em từ năm 1997-2002; Giáo viên có thành tích xuất sắc trong phong trào thi đua yêu nước của ngành giáo dục - đào tạo giai đoạn 2000-2004.

Năm 2004, ông được Bộ GD&ĐT tặng Huy chương Vì sự nghiệp giáo dục.

Ngoài ra, ông Tư còn được nhận giải thưởng Tình nguyện Quốc gia năm 2013, giải thưởng năm trong chương trình Tình nguyện Liên Hiệp Quốc do Trung ương Đoàn TNCS Hồ Chí Minh tổ chức.

Sau này lớp của ông bà Tư có thêm nhóm sinh viên từ Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM đến phụ giúp, mỗi buổi thường có 3 - 4 sinh viên. Bạn Trần Thanh Liêm -sinh viên năm I, Khoa Công nghệ Sinh học, chia sẻ: "Được phụ ông bà dạy học cho các em nhỏ ở đây là một niềm vui lớn, giúp tụi mình hiểu thêm nhiều điều. Minh nhận thấy đây là tâm huyết 25 năm của ông bà nên dù tụi nhỏ quậy, nghịch ngợm nhiều nhưng ông bà vẫn luôn kiên trì dạy các em".

Nhờ lớp học của ông bà Tư mà nhiều đứa trẻ ở đây nên người, trở thành con ngoan trò giỏi và công dân tốt. Mắt ông Tư long lanh niềm tự hào khi nhớ lại những học trò ông từng dạy: "Em Trần Văn Bé nhặt được tiền và vàng nhưng không hề có lòng tham, mang đến lớp nhờ ông tìm trả lại cho người mất. Hành động đẹp của em đã được tinh trao tặng danh hiệu Công dân trẻ của tỉnh Bình Dương và được ra Hà Nội chụp ảnh cùng Thủ tướng Phan Văn Khải. Hay em Nguyễn Văn Nam, trước đây là một đứa trẻ ngỗ ngược, thiếu sự dạy dỗ của gia đình, em quậy phá và còn ăn trộm để kiếm sống. Thế nhưng nhờ lớp học, em đã trở thành một học sinh giỏi, được ra Hà Nội dự đại hội Cháu ngoan Bác Hồ, được

công an tỉnh Bình Dương tặng bằng khen về phong trào quần chúng bảo vệ an ninh Tổ quốc".

Anh Hùng, phụ huynh của bé Phát đang học lớp 1 của ông bà Tư tâm sự: "Gia đình khó khăn nên tôi không đủ điều kiện để bé đến lớp. May mắn có ông bà Tư mà bé được biết chữ, có nơi để vui chơi, về nhà cũng ngoan ngoãn và biết nghe lời bố mẹ hơn".

Bé Nguyễn Thị Hải My, học lớp 3, thủ thi: "Em đi học ở đây được ba năm, ông bà rất nghiêm khắc. Nhưng em biết ông bà rất thương tụi em, em hứa sẽ cố gắng học giỏi và em mong ông bà mạnh khỏe sống lâu để sau này em có thể quay về thăm ông bà".

Bây giờ, ông bà Tư đã bước qua tuổi 80, tóc trắng xóa, răng rụng gần hết, mắt cũng lão hóa nhiều. Nhưng mỗi ngày ông bà Tư vẫn theo dõi tin tức thời sự và cập nhật cách giảng dạy mới để giúp các em dễ tiếp thu kiến thức. Trong căn nhà nhỏ hai gian treo đầy những giấy khen, bằng chứng nhận. Ở một góc nhỏ, bên cạnh chiếc máy tính để bàn màu trắng ngà là tập giáo án của ông, trong đó có hai quyển sổ màu đen ông rất quý. Đó là nơi ghi lại những dòng lưu bút của các mạnh thường quân đã ủng hộ cho lớp, kỷ niệm của các bạn trẻ và sinh viên đến thăm. Tất cả đều bày tỏ tấm lòng kính trọng, ngưỡng mộ đối với ông bà.

Dù đã 25 năm gắn bó với lớp, ông bà Tư vẫn tâm huyết và không nỡ nghỉ dạy. Nhìn những đứa trẻ đang chạy nhảy ngoài sân, ông tâm sự: "Nhiều khó khăn nhưng chưa bao giờ ông bà muộn nghỉ dạy, nghỉ rồi mấy đứa nhỏ này ra sao. Ông coi tụi nó như con cháu trong nhà nên cố gắng đến lúc không còn sức nữa thì thôi" ■

Ông Tư dặn dò các em học lớp 2 trước khi ra về.

1. Mây bùa nay gió chuồng
thổi hảy hạy, bông so
đứa bắt đầu nở trắng
bung như mây chùm mây chen
giữa đám lá và đám trái nhỏ dài
dài bằng cọng búi. Chú Ba vác
cây móc làm bằng trúc đi thọc
bông so đứa, còn thím Ba ngồi
lặt mó tép bạc vừa trút ở trong
bung ra. Gió thổi làm bay bay
mái tóc dài của thím, mây chân
tóc bạc đã lú ra dưới mái tóc của
người phụ nữ trung niên ấy. Tôi
thò đầu ra khỏi cái chòi lúa nói:

"Ủa thím Ba, tóc thím nay bị
bạc chân rồi kia. Thím hỏng
nhuộm lại ăn Tết hả?"

"Ồ, bộ bạc lấm rồi hả bây?" -
 Tay thím vẫn lia mũi kéo ngọt
từng nhát trên đầu con tép.

"Dạ, có gì mai con ra chợ
huyện mua thuốc về nhuộm lại
cho thím hen".

"Ồ, phải chi có con Hai ở
nhà" - Thím thở dài, bung mó
tép vô bếp.

Chú Ba nhón người hái
chùm bông ở trên cao, cây cần
móc khua vào gió. Bông so đứa
rơi lả tả trên mặt đất, trắng ngàn.

2. Ông Sáu đang ngồi trên
bô ghế trà ở ngoài hàng hiên,
trời chiều đổ nắng vàng hắt lên
khuôn mặt nhăn nheo của ông
già tám mươi tuổi. Gió giữ mây
bông mai nở sớm bay vù vù. Ho
vài cái khục khục, hớp miếng
trà, ông Sáu đứng dậy đi ra
ngoài sân.

"Cha đi đâu đó cha?"

"Tao ra ngoài đầu ngõ chút".

"Sao cha không để thằng

Mẫn nó chở đi. Gió lạnh lắm".

"Tao đi được, bảy khỏi lo.
Từ đây ra đầu ngõ bao xa mắc
công thằng nhở".

Nói rồi, ông Sáu đi lom
khom thẳng ra ngoài cổng.
Thím Ba đi từ nhà dưới lên, ngó
theo dáng đi của cha chồng rồi
ngó lên bàn thờ. Bà Sáu ngồi
nghiêm trang trên đó, chẳng
mấy hôm nữa bà lại về ăn Tết
cùng gia đình. Hai năm nay, cái
vị mứt Tết ở nhà chẳng còn
giống như hồi xưa.

"Ngó bộ năm nay cha cũng
còn khỏe, cũng mừng trong
bụng. Mấy năm nay, chẳng còn
bà nội tụi nhỏ. Mấy món thím
nấu cũng không có cái vị như
xưa được. Cứ thiêu cái gì đó
hén, Mẫn".

"Dạ con cũng không biết
nữa. Nhưng mà món nào cũng
ngon hết á thím oi. À mà, khi
nào bé Hai về?"

Thím im lặng, mặt thím nhíu
lại giãn ra, rồi đi ra nhà sau. Tôi
nghe tiếng thím gọi bầy gà vịt ở
sau hè. Ngày hăm lăm Tết, mùi
vôi quét mả còn nồng nồng nơi
cánh mũi của tôi.

3. Chú Ba ngồi lột mấy trái
dừa ngoài chái bếp, tôi lân la đến
bên cạnh ngồi phụ chú úp ngược
mấy trái dừa vào thau để lấy
nước kho thịt. Gió đưa mùi thịt
ba rọi ướp đường phoi nắng
phảng phất. Nồi thịt kho tàu đã
yên vị trên bếp, thím ba cùng tôi
lấy chiếc đũa bếp cạy cơm dừa ra,
vậy là sắp có một chảo mứt dừa
thơm ngon cho cái Tết này rồi.

Thím sai tôi đi xin năm lá dứa về làm màu xanh cho bắt mắt. Nhà chú Tám ở đầu ngõ, tôi chạy một hơi là tới. Ở đằng xa, tôi thấy cái bóng quen quen. Ông Sáu đang nói chuyện gì đó với chú Tám. Một hồi thấy chú Tám lấy cái điện thoại Nokia trắng đen bấm bấm rồi gọi cho ai đó, ông Sáu như chờ đợi cái gì. Tôi đi từ từ vào cái cổng làm bằng rào bông bụp cửa nhà chú Tám, thấy tôi chú Tám cất điện thoại đi.

Tôi trải tấm chiếu ra trước hàng ba. Thím Ba khệ nệ bưng thúng nếp rồi trở vó vớt đậu ngâm từ đêm qua. Tôi xếp lại một nia lá chuối với bó dây lạt bụ chảng.

"Năm nay gói bao nhiêu cặp bánh vây thím?"

"Cố 50 chục cặp đó con".

"Chi dữ thàn vậy thím?"

"Thì biếu bà con lối xóm chú chi, cái thằng này" - Thím Ba lại quay quả đi xuống nhà dưới bưng thau thịt mỡ lên.

"Người ta ăn thì còn, mình ăn thì hết đó con" - Ông Sáu tiếp lời rồi quay sang thím Ba.

"Ủa bây không kêu con Hai về ăn Tết sao? Con nhỏ đi hai năm nay không về ăn Tết. Bộ bây đợi tới tao chết không thấy mặt nó hả bây?"

"Dạ, chồng con chắc còn giận nó. Con không dám nói".

"Bây thấy hổ nào ăn thịt con không?"

"Dạ" - Thím Ba dạ buồn xo.

Cả trăm đòn bánh xếp vào hai cái nồi lớn đặt ngoài sân. Gió chướng lành lạnh lâu lâu lại thổi bùng lên, đám lửa cháy đỏ rực. Chú Ba bưng dĩa mứt dừa ra ngoài sân, tôi kiểm hai cục gạch kê bình trà, dĩa mứt với mấy cái ly lên. Nhập một ngum trà, cái ấm lan vào trong cổ rồi xuống bụng. Tôi xoa xoa mấy

ngón tay.

"Chú Ba còn giận bé Hai dữ lắm hả?"

Chú im lặng và ngồi nhìn ra ngoài xa, sâu thẳm vào bóng đêm như cái hôm bé Hai viết lại lá thư và bồ nhà đi. Thật ra bé Hai cũng bằng tuổi tôi, đủ để gánh chịu những lỗi lầm mà mình gây ra. Bé Hai chọn ra đi với cái thai mặc dù chú ba chưa hề đánh mắng. Chắc có lẽ, bé Hai không muốn làm khổ gia đình mình. Tôi chỉ nhớ như in câu nói gần giọng của chú Ba trước ngày bé Hai bỏ đi rằng: "Con hãy chọn nó và gia đình mình. Nếu con bỏ đi thì cha từ con".

4. Mai vàng hôm nay nở rõ, mây mầu than tàn của hai nồi bánh đêm qua bị gió làm cho đỏ lên. Gió tuy lạnh mà ám. Trong nhà chú Ba đang lúi cui lau dọn bàn thờ, thím Ba dọn đồ cúng. Ông Sáu mặc bộ áo dài chỉnh tề, chỉ tôi kê cái bàn ra ngoài sân để cúng chiến sĩ trận vong, đồng bào tử nạn. Mấy nén hương bay phất vào trong gió, thơm nhẹ nhẹ mùi trầm. Mấy cặp bánh mới vớt hồi hừng đông cung thơm thơm mùi lá chín. Tôi bước xuống bếp, ngó trong nồi còn mấy trái khổ qua nhồi thịt, ít gỏi gà trộn bắp chuối. Kế bên là nồi cháo và nồi thịt kho tàu trên bếp đang sôi liu riu. Thím Ba mở nắp cái khạp nhỏ ra, mùi cải muối chua dậy mũi.

Tôi theo thím Ba trở lên nhà trên. Cái Tết này thiếu thiếu cái gì đó, giống như năm ngoái. Tôi ngồi trên bộ ván ngựa nhìn ra đằng xa thấy thấp thoáng bóng ai đó. Lê nào? Tôi chạy ù ra ngoài cổng.

"Ủa, bé Hai nè. Vô nhà đi! Trời oi! Thím Ba oi, coi ai về nè!" - Tôi kêu mà lòng vui như trúng độc đắc không chừng.

Ông Sáu, chú Ba đứng nhìn

hở lâu. Thím Ba thì hót hải đi nhanh tới chỗ tôi với bé Hai.

"Bé Hai! Trời oi" - Thím Ba sấp khóc nghẹn.

"Thôi vô nhà đi bây oi! Làm gì chàng ràng ngoài đó" - Ông Sáu kêu.

Nay giờ lo cho bé Hai mà quên mất người đang vác dùm đê đằng sau. Thấy người đó, thím Ba hỏi.

"Ai vậy con?"

"Dạ, chồng con đó mẹ".

"Ồ, thôi thôi vô nhà. Ở đây gió máy tội thằng nhỏ".

Trong bữa cơm cuối năm, ông Sáu, thím Ba đều cười vui vẻ duy chỉ có chú Ba là lặng im trầm ngâm. Cuối bữa cơm chú hỏi:

"Ai kêu tụi bây về?"

"Dạ" - Bé Hai chúc khóc.

"Tao kêu tụi nó về nè. Cháu nội, cháu cố của tao thì tao kêu về. Mày muốn đuổi nó đi hay gì mà hỏi? Tao kêu bây điện thoại kêu nó về mà tụi bây có gọi đâu. May là tao nhờ được thằng Tám đó".

Chú Ba lắc lắc đầu rồi hỏi:

"Thằng nhỏ mấy tháng rồi. Thằng bự kia thì làm nghề gì? Khi nào hai đứa tính cưới?"

Vậy là cái Tết này gió không còn đùa từ nhà trên xuống nhà dưới hay giũ bung mây cây mai ngoài sân lạnh lẽo nữa. Trong nhà năm nay đã đú vị, đủ cái ám áp của tú đại đồng đường, đủ già trẻ gái trai háo hức chờ đón mùa xuân. Lâu lâu nghe thằng nhỏ khóc, bé Hai ru mây câu cho thằng nhỏ ngủ mà lòng tôi ám áp.

"Àu o... Đèn treo cột phuơn, gió chướng hao dầu

Anh thương em để dạ, đừng rầu lụy thân".

Tôi đã kịp hiểu cái lạnh lẽo của những ngày giáp Tết không phải từ cơn gió chướng kia rồi ■